

NIEUWSBRIEF • RECHTSPRAAK EUROPA

Inhoud

In deze nieuwsbrief vindt u de volgende onderwerpen:

(Door op het onderwerp te klikken komt u direct bij de uitspraken op het betreffende rechtsgebied.)

Inhoud.....	1
Leeswijzer.....	4
Deel I – Rechtspraak.....	5
Aanbesteding en overheidsopdrachten.....	5
Arbeid, sociale zekerheid en vrij verkeer werknemers.....	7
Asiel, migratie en Unieburgerschap.....	10
Belastingen.....	24
Belastingen, accijns.....	25
Belastingen, btw.....	26
Belastingen, douane en tariefindeling.....	28
Belastingen, vennootschapsbelasting.....	30
Beroepskwalificaties.....	31
Brexit.....	32
Civiel.....	33
Consumenten.....	34
COVID-19.....	37
Detentie, politiebehandeling en politieonderzoek.....	38
Diensten, elektronische communicatiediensten.....	39
Digitale markt en social media.....	39
Discriminatie.....	40

Maandelijks overzicht van de rechtspraak van het Europese Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) en het Hof van Justitie van de Europese Unie (HvJEU).

De Nieuwsbrief Rechtspraak Europa is een samenvoeging van de Nieuwsbrief Rechtspraak Europa (Marc de Werd/Hof Amsterdam) en de GCE-nieuwsbrief (Joanne Bik/LBVr).

Kernredactie: Joanne Bik, Doeke Kingma, Mariëlle Leenaers. Vaste medewerkers: Sophie Abelsma, Roel Andrea, Jos Beckers, Anouk Biersteker, Anne-Marie ten Bosch, Stella van Gennip, Nicolien Keereweer, Nadine Laatsch, Suus Pesch, Charlotte Roseboom, Nynke Veenstra en Bonita van Vliet.

Rechtspraak Europa komt tot stand door een samenwerkingsverband tussen het Gerechtshof Amsterdam en het Landelijk Bureau Vakinhoud rechtspraak (LBVr), en wordt gepubliceerd op de website van de rechtspraak en op MKO (alleen intern). Het archief is te raadplegen op rechtspraak.nl.

Rechtspraak Europa rechtstreeks ontvangen? Stuur een mail naar RechtspraakEuropa@rechtspraak.nl om te worden toegevoegd aan de verzendlijst.

Eigendomsrecht.....	42
Energiemarkt	43
Erfrecht	44
Europese subsidies	45
Familieleven, familierecht, jeugdrecht en rechten van het kind	45
Financiële markt en diensten, EMU, Bankenunie	47
GBVB – Gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid	48
Geografische oorsprongsbenaming	48
Gezondheid, geneesmiddelen en etikettering	49
Godsdienstvrijheid	50
Grondrechten (Handvest) en EVRM, EHRM.....	52
Handel en anti-dumping	53
Huiselijk geweld.....	53
IE - Intellectuele eigendom	54
Institutioneel	57
IPR.....	59
Landbouw en visserij.....	62
Levenslang	63
LHBT-rechten	63
Luchtvaart.....	64
Manipulatiesoftware auto's	65
Mededinging	66
Milieu, natuur, duurzame energie	69
Ne bis in idem.....	73
Oekraïne	74
Onderwijs.....	75
Overlevering en uitlevering.....	75
Prejudiciële procedure HvJ.....	77
Privacy en persoonsgegevens	77
Procesrecht en recht op eerlijk proces	81
Procesrecht en recht op eerlijk proces, tuchtrecht	82
Procesrecht en recht op eerlijk proces – civiel recht.....	82
Procesrecht en recht op eerlijk proces – strafrecht.....	84
Rechtsbeginselen EU	85
Rechtsstaat en rechterlijke macht	86
Recht op leven.....	88
Staatssteun.....	89
Strafrecht	92

Terrorisme en witwassen.....	95
Toegang tot documenten.....	95
Vennootschapsrecht.....	95
Verkiezingen en kiesrecht	96
Vervoer en reizen	96
Verzekeringen	97
Vrijheid van meningsuiting en persvrijheid	97
Vrijheid van vereniging	100
Deel II – Algemeen	101
Cursus en opleiding.....	102
Nieuwsbrieven	103
NL zaken bij het HvJEU.....	105
NL prejudiciële verwijzingen.....	105
NL zaken bij het EHRM	106
Verzoeken Protocol no. 16 EVRM.....	107

Leeswijzer

De redactie heeft ervoor gekozen om de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) en van het Hof van Justitie van de Europese Unie (HvJEU) en het Gerecht per rubriek gezamenlijk aan te bieden. De toenemende vervaechting van het EU recht en het EVRM sinds het Verdrag van Lissabon (2009) is met name zichtbaar op het terrein van de grondrechtenbescherming. Deze ontwikkeling naar een Europees ius commune maakt dat beide kenbronnen in een juridische casus gelijktijdig relevant kunnen zijn. De redactie wil aldus recht doen aan die Europese realiteit.

- Om sneller te scrollen: klik op tweede icoon van boven "bladwijzers", de index blijft dan in de linkerkolom staan.
- De nieuwsbrief is ingedeeld in alfabetisch gerangschikte onderwerpen.
- Prejudiciële verwijzingen bevatten een link naar de verwijzingsuitspraak op de website van het ECER. Voor de samenvattingen wordt gebruik gemaakt van de samenvattingen van ECER. Als de verwijzing nog niet beschikbaar is verwijst de link, voorzien van een * naar de algemene pagina van ECER.

Volledigheid en selectiecriteria

- Voor wat betreft de Europese uitspraken streeft de redactie ernaar een volledig overzicht te geven van de voor Nederland relevante uitspraken.
- Alle prejudiciële verwijzingen uit alle lidstaten worden opgenomen in de nieuwsbrief.
- De Nederlandse uitspraken die in de nieuwsbrief staan, worden opgenomen omdat er een blog over is of omdat iemand de redactie heeft gewezen op een bepaalde uitspraak. Het overzicht van de Nederlandse jurisprudentie is dus niet volledig. Signalering van een relevante Nederlandse uitspraak wordt zeer op prijs gesteld.
- De redactie houdt ontwikkelingen bij via Twitter, Legal Intelligence etc. Uiteraard is dit overzicht niet volledig. Datzelfde geldt voor opleidingen, literatuur en noten bij arresten. Ook hiervoor geldt dat signalering door lezers op prijs wordt gesteld.

Deel I – Rechtspraak

Aanbesteding en overheidsopdrachten

HvJ – ARREST – 16 juni 2022 – zaak C-376/21 – Obshtina Razlog – Bulgarije – ECLI:EU:C:2022:472 – geen conclusie – arrest

Overheidsopdrachten – Financiering met middelen uit Europese structuur- en investeringsfondsen – Toepasselijkheid vo. 2018/1046 en vo. 966/2012

Verordening (EU, Euratom) 2018/1046. Verordening (EU, Euratom) nr. 966/2012. Richtlijn 2014/24/EU. Dit verzoek is ingediend in het kader van een geding inzake het besluit waarbij de minister een gemeente een financiële correctie heeft opgelegd wegens schending van de regels inzake, ten eerste, het plaatsen van overheidsopdrachten en, ten tweede, het gebruik van de aan die gemeente toegekende Europese middelen.

Hof: Artikel 160, leden 1 en 2, van verordening (EU, Euratom) 2018/1046 en artikel 102, leden 1 en 2, van verordening (EU, Euratom) nr. 966/2012 zijn niet van toepassing op de procedures voor het plaatsen van opdrachten die door aanbestedende diensten van de lidstaten worden georganiseerd, zelfs wanneer die opdrachten met middelen uit de Europese structuur- en investeringsfondsen worden gefinancierd.

Artikel 32, lid 2, onder a), van richtlijn 2014/24/EU, gelezen in samenhang met artikel 18, lid 1, van deze richtlijn, moet aldus worden uitgelegd dat een aanbestedende dienst in het kader van een onderhandelingsprocedure zonder voorafgaande bekendmaking de mogelijkheid heeft om zich te wenden tot slechts één ondernemer wanneer in die procedure de oorspronkelijke voorwaarden van de opdracht die waren vermeld in een eerdere openbare procedure die werd beëindigd wegens de ongeschiktheid van de enige ingediende inschrijving, zonder wezenlijke wijzigingen worden overgenomen, ook al vertoont het voorwerp van de betrokken opdracht objectief gezien geen specifieke kenmerken die rechtvaardigen dat de uitvoering ervan uitsluitend aan die ondernemer wordt toevertrouwd.

- B** EU-Hof: aanbestedende dienst kan onder voorwaarden zich tot één ondernemer wenden na onderhandelingsprocedure zonder bekendmaking met slechts één ongeschikte inschrijving (ECER)

HvJ – CONCLUSIE A-G CAMPOS SÁNCHEZ-BORDONA – 9 juni 2022 – gevoegde zaken C-383/21 en C-384/21 – Sambre & Biesme – België – ECLI:EU:C:2022:456 – conclusie

Door verschillende aanbestedende diensten gecontroleerde inhouse-entiteit

Richtlijn 2014/24/EU. In België hebben een openbare huisvestingsmaatschappij en een gemeente een kaderovereenkomst gesloten. Op grond van die overeenkomst werd een opdracht voor de verlening van technische bijstand voor de bouw van woningen en andere bijstand voor asbestinventarisatiediensten niet geplaatst via een aanbestedingsprocedure, maar rechtstreeks gegund aan een derde entiteit, eveneens een overheidsinstantie.

De autoriteit die door de Waalse regering is belast met het toezicht op openbare huisvestingsmaatschappijen heeft voornoemde overeenkomst nietig verklaard op grond dat in dit geval niet was voldaan aan de voorwaarden voor de onderhandse gunning van opdrachten.

Elk van de twee ondertekenaars van de overeenkomst heeft beroep ingesteld tegen de nietigverklaring ervan, aangezien de onderhandse gunning volgens hen verenigbaar was met richtlijn 2014/24/EU. Het geschil heeft de hoogste bestuursrechter van België bereikt, die twee verzoeken om een prejudiciële beslissing heeft ingediend bij het Hof.

A-G geeft het Hof in overweging: Een aanbestedende dienst die een overheidsopdracht wil gunnen die binnen de werkingssfeer van richtlijn 2014/24/EU valt, zonder gebruik te maken van de daarin voorziene aanbestedingsprocedures, moet vanaf de uiterste datum voor de omzetting van de richtlijn in nationaal recht voldoen aan de voorwaarden van artikel 12 van die richtlijn indien voornoemde omzetting op die datum nog niet heeft plaatsgevonden.

Artikel 12, lid 4, van richtlijn 2014/24 moet aldus worden uitgelegd dat:

– het bestaan van samenwerking tussen aanbestedende diensten is uitgesloten wanneer de betrekking die hen verbindt, en in het kader waarvan zij zich ertoe verbinden hun respectieve diensten te verrichten, niet is gericht op de verwezenlijking van doelstellingen die zij alle gemeen hebben;

– het geen betrekking heeft op een betrekking tussen onafhankelijke aanbestedende diensten in het kader waarvan de ene een dienst van de andere verkrijgt uitsluitend in ruil voor een geldelijke vergoeding.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Roemenië – 23 maart 2022 (ECER 20.6.2022) – C-266/22 – CRRC Qingdao Sifang e.a.*

Aanbestedingsprocedure – Uitsluiting - Rechtszekerheid - Wetswijziging

Richtlijn 2014/24/EU. Verzoeksters vorderen nietigverklaring van het besluit en het verslag van de aanbestedingsprocedure, waarbij de inschrijving van verzoeksters is uitgesloten en de opdracht aan de andere verweerder is gegund.

De vraag is o.a. of de beginselen van rechtszekerheid en bescherming van het gewettigd vertrouwen in de weg staan aan een nationale regeling waarbij artikel 25 van richtlijn 2014/24/EU in nationaal recht is omgezet, en waarin is bepaald dat ondernemers op wie die Unierechtelijke bepaling niet van toepassing is, uitsluitend aan aanbestedingsprocedures kunnen blijven deelnemen indien zij vóór de datum van inwerkingtreding van die wetswijziging inschrijvingen hebben ingediend?

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Tsjechië - 5 mei 2022 (ECER 29.6.22) - C-303/22 CROSS - Zlín*

Uitsluiting inschrijver – Sluiting overeenkomst overheidsopdracht vóór instelling beroep?

Richtlijn 89/665/EEG. Artikel 47 Handvest EU. Op grond van een Tsjechische regeling kan een aanbestedende dienst een overeenkomst inzake een overheidsopdracht sluiten voordat beroep is ingesteld bij de rechter die bevoegd is om na te gaan of een door de mededingingsautoriteit gegeven besluit tot uitsluiting van een inschrijver rechtmatig is. De vraag is o.a. of deze regeling verenigbaar is met artikel 2, lid 3, en artikel 2 bis, lid 2, van richtlijn 89/665/EEG, uitgelegd in het licht van artikel 47 Handvest EU.

Raad

Conclusies van de Raad over de ontwikkeling van duurzame overheidsopdrachten 2022/C 236/02, PB C 236 van 20.6.2022

REGELGEVING

Verordening (EU) 2022/1031 van het Europees Parlement en de Raad van 23 juni 2022 over toegang van ondernemers, goederen en diensten uit derde landen tot de aanbestedings- en concessiemarkten van de Unie en procedures ter ondersteuning van onderhandelingen over toegang van ondernemers, goederen en diensten uit de Unie tot de aanbestedings- en concessiemarkten van derde landen (Instrument voor internationale overheidsopdrachten — IIO), PB L 173 van 30.6.2022

Arbeid, sociale zekerheid en vrij verkeer werknemers

EHRM – ARREST – 2 juni 2022 – Straume t. Letland - [persbericht](#) – [arrest](#) – [59402/14](#) - [ECLI:CE:ECHR:2022:0602JUD005940214](#)

. Vakbondsvrijheid – Vrijheid van meningsuiting – Openbaarheid van rechtspraak

Samenvatting onder: [Vrijheid van vereniging](#)

EHRM – ARREST – 9 juni 2022 - Savickis e.a. t. Letland – [persbericht](#) – [arrest](#) - Grote Kamer - [49270/11](#) - [ECLI:CE:ECHR:2022:0609JUD004927011](#)

Werknemerspensioen– Meetellen jaren uit voormalige Sovjet-landen?

Artikel 14 EVRM. Artikel 1 Eerste Protocol. De klagers zijn geboren in verschillende voormalige Sovjet-landen in de periode voorafgaand aan of tijdens de Tweede Wereldoorlog en alle klagers hebben de nationaliteit van de voormalige Sovjet Unie. Klagers zijn in Letland komen wonen in de tijd van de Sovjet Unie (dus voor de val van de muur) en zij vestigden zich daar om te werken. Geen van de klagers heeft de Letse nationaliteit, maar allen zijn aangemerkt als permanent ingezetene van Letland. De zaak betreft de betaling van werknemerspensioenen. Sinds 1996 kent Letland een pensioenstelsel waarbij, voor niet-Letse burgers geen rekening wordt gehouden met periodes waarin de werknemer werkzaam was in een of meer andere voormalige Sovjetlanden in de tijd van de Russische overheersing van Letland. Bij Letse burgers wordt echter wel rekening gehouden met periodes die in het buitenland zijn gewerkt. Het constitutionele hof van Letland heeft geoordeeld dat deze praktijk niet ongrondwettig is. Het EHRM heeft in de Andrejeva-zaak geoordeeld dat de praktijk in Letland een schending van grondrechten betekent. Na de uitspraak hebben verschillende klagers bij de bestuursrechter verzocht om een herziening inhoudende een herberekening van hun pensioen. Het verzoek tot herziening is afgewezen. In een nieuwe procedure van klagers bij het constitutionele hof oordeelde het hof dat de situatie van de klagers niet gelijk was aan die van de klager in de Andrejeva-zaak. Het constitutionele hof geeft aan dat Letland niet de opvolger is van de rechten en plichten die de Sovjet Unie jegens klagers had, dat er verschillende voorzieningen waren waar de klagers gebruik van konden maken en dat het onderscheid in behandeling gerechtvaardigd is en de betwiste voorziening dus verenigbaar is met artikel 14 EVRM en artikel 1 van het Eerste Protocol.

Het Hof oordeelt dat deze kwestie binnen de werkings sfeer van artikel 1 Eerste Protocol en artikel 14 EVRM valt. Met betrekking tot de betwiste regeling constateert het Hof het volgende:

Het verschil in behandeling is gebaseerd op nationaliteit/burgerschap waardoor er sprake is van een ongelijke behandeling tussen mensen met de Letse nationaliteit en mensen zonder de Letse nationaliteit. Vervolgens constateert het Hof met betrekking tot de berekening van de hoogte van het pensioen na een vergelijkbaar arbeidsverleden, dat er geen groot verschil bestaat tussen de Letse burgers en de niet-Letse burgers.

De vraag is of er sprake is van een legitiem doel ter rechtvaardiging van het onderscheid in behandeling. Het Hof constateerde in de Andrejeva-zaak dat er twee legitieme doelen zijn, namelijk bescherming van de constitutionele identiteit van de Letse staat na de onafhankelijkheid en het tweede legitieme doel is de bescherming van het economische systeem. Deze twee legitieme doelen zijn volgens het Hof ook van toepassing in deze zaak. Ook heeft de staat hier een ruime beoordelingsmarge. Ten aanzien van de proportionaliteit oordeelt het Hof dat Letland geen verplichtingen heeft ten aanzien van pensioenaanspraken die dateren uit de Sovjettijd of het gevolg zijn van de annexatie van Letland. Een betere behandeling van Letse burgers ten opzichte van niet-Letse burgers is gerechtvaardigd in het licht van het legitieme doel, namelijk de wederopbouw van het land na de periode van inlijving door de Sovjetunie. Wat betreft de status van de klagers, valt te constateren dat hier ook een persoonlijke keuze van klagers meespeelt, namelijk dat de klagers reeds zeer lange tijd in Letland wonen maar er niet voor hebben gekozen om het Letse staatsburgerschap aan te vragen, terwijl die mogelijkheid voor hen als permanent ingezetenen wel bestond. Het verschil in behandeling betrof ook alleen de pensioenrechten voorafgaand aan het verblijf van de klagers in Letland. Zij worden niet ongelijk behandeld ten

aanzien van de door hun in Letland opgebouwde pensioenrechten. Aan klagers is geen basale pensioenvoorziening geweigerd, noch hebben zij de pensioenrechten die zij in Letland hebben opgebouwd, verloren. Met betrekking tot het tweede legitieme doel, merkt het Hof op dat het pensioensysteem wordt gefinancierd door het betalen van premies. Het systeem is dus gebaseerd op solidariteit, wat betekent dat daarmee ook de reikwijdte van periodes van pensioenopbouw automatisch worden bepaald. De staat heeft hier ook een ruime beoordelingsmarge. Het verschil in behandeling was gerechtvaardigd door de legitieme doelen. Er is dus geen sprake van een schending van de artikel 14 EVRM jo artikel 1 Eerste Protocol.

HvJ – ARREST – 2 juni 2022 – zaak C-587/20 – HK / Danmark en HK/Privat – Denemarken – ECLI:EU:C:2022:419 – [persbericht](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Gelijke behandeling – Leeftijdsgrens voorzitter werknemersorganisatie - Discriminatie?

Richtlijn 2000/78/EG. A, geboren in 1948, is sinds 1978 in dienst van een werknemersorganisatie. Op het congres van de federatie HK/Service (naderhand HK/Privat) is zij in 1992 tot vicevoorzitter gekozen en in 1993 tot voorzitter. Nadien werd zij om de vier jaar herkozen en bekleedde zij het ambt van voorzitter van die federatie tot 8 november 2011, de dag waarop zij de leeftijd van 63 jaar had bereikt en de in de statuten van die federatie vastgestelde leeftijdsgrens had overschreden om zich kandidaat te stellen. De vraag is of een dergelijke leeftijdsgrens een discriminatie op grond van leeftijd kan vormen.

Het Hof oordeelt dat een in de statuten van een werknemersorganisatie vastgestelde leeftijdsgrens om tot voorzitter van die organisatie te kunnen worden verkozen, binnen de werkingssfeer valt van de „antidiscriminatie-richtlijn”. De politieke aard van een dergelijke functie of de manier waarop iemand wordt aangeworven (verkiezing) heeft geen invloed op de toepassing van deze richtlijn.

Hof: Artikel 3, lid 1, onder a) en d), van richtlijn 2000/78/EG moet aldus worden uitgelegd dat een in de statuten van een werknemersorganisatie vastgestelde leeftijdsgrens om in aanmerking te komen voor de functie van voorzitter van die organisatie, binnen de werkingssfeer van die richtlijn valt.

- B** EU-Hof: de voorwaarden voor toegang tot de functie van vakbondsvoorzitter vallen binnen de werkingssfeer van de richtlijn gelijke behandeling in arbeid en beroep ([ECER](#))
- B** EU-hof: ook privéorganisatie mag geen maximumleeftijd hanteren ([Europa-nu](#))

HvJ – ARREST – 16 juni 2022 – zaak C-328/20 – Commissie / Oostenrijk – ECLI:EU:C:2022:468 – [persbericht](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Kinderbijslag – Indirecte discriminatie op grond van nationaliteit

Verordening (EG) nr. 883/2004. Verordening (EU) nr. 492/2011. De Europese Commissie wordt ondersteund door Tsjechië, Kroatië, Polen, Roemenië, Slovenië, Slowakije en de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA. Oostenrijk wordt ondersteund door Denemarken en Noorwegen.

Oostenrijk past het bedrag van kinderbijslag en de mogelijkheid van kinderaftrek aan naargelang van de woonplaats van de kinderen (in Oostenrijk of in een andere lidstaat). Voor kinderen van ouders die werken/wonen in Oostenrijk, maar die permanent verblijven in een andere lidstaat, waar het prijsniveau lager is dan in Oostenrijk, wordt dus een lager bedrag uitgekeerd. Volgens de Europese Commissie is dit discriminatie.

Het Hof oordeelt dat Oostenrijk in strijd met het Unierecht handelt door de kinderbijslag en de diverse belastingvoordelen die het aan werknemers toekent, aan te passen naargelang van de lidstaat waar hun kinderen wonen. Een dergelijk mechanisme vormt een ongerechtvaardigde indirecte discriminatie op grond van de nationaliteit van migrerende werknemers.

- 🇧🇪 Oostenrijkse aanpassing gezinsbijslagen voor migrerende werknemers in strijd met EU-recht. (VN-Vandaag-2022/1507)
- 🇧🇪 EU-Hof: gezinsbijslagen mogen niet worden aangepast aan het prijspeil in de woonstaat van de kinderen van de begunstigde ([ECER](#))
- 🇧🇪 EU-hof: geen lagere kinderbijslag werknemer uit armer EU-land ([Europa-nu](#))

HvJ – ARREST – 22 juni 2022 – zaak C-534/20 – Leistriz – Duitsland – ECLI:EU:C:2022:495 – [conclusie](#) – [arrest](#)

AVG – Ontslag functionaris gegevensbescherming alleen om een gewichtige reden

Samenvatting onder: [Privacy en persoonsgegevens](#)

HvJ – ARREST – 30 juni 2022 – zaak C-625/20 – INSS – Spanje – ECLI:EU:C:2022:508 – [conclusie](#) – [arrest](#)

Gelijke behandeling van mannen en vrouwen op het gebied van de sociale zekerheid - Cumulatie uitkeringen arbeidsongeschiktheid

Richtlijn 79/7/EEG. Het hoofdgeding betreft een geschil tussen een werknemer, en het nationaal instituut voor de sociale zekerheid over de weigering om twee opeenvolgende uitkeringen wegens arbeidsongeschiktheid op basis van een en dezelfde socialezekerheidsregeling te erkennen.

Meer bepaald wil de verwijzende rechter van het HvJ weten welk specifiek percentage personen in aanmerking moet worden genomen om te bepalen of de nationale regeling in kwestie indirect discrimineert op grond van geslacht en gender.

Hof: Artikel 4, lid 1, van richtlijn 79/7/EEG verzet zich tegen een nationale regeling die belet dat bij de sociale zekerheid aangesloten werknemers cumulatief twee uitkeringen wegens volledige arbeidsongeschiktheid ontvangen wanneer deze onder dezelfde socialezekerheidsregeling vallen, maar deze cumulatie wel toelaat wanneer deze uitkeringen onder verschillende socialezekerheidsregelingen vallen, aangezien een dergelijke nationale regeling vrouwelijke werknemers in het bijzonder kan benadelen ten opzichte van mannelijke werknemers, met name door een significant groter percentage mannelijke werknemers – vastgesteld aan de hand van het geheel van mannelijke werknemers op wie die regeling van toepassing is – dan het corresponderende percentage vrouwelijke werknemers voor cumulatie van deze uitkeringen in aanmerking te laten komen, zonder dat die regeling wordt gerechtvaardigd door objectieve factoren die niets vandoen hebben met discriminatie op grond van geslacht.

HvJ – ARREST – 30 juni 2022 – zaak C-192/21 – Comunidad de Castilla y León – Spanje – ECLI:EU:C:2022:513 – geen conclusie – [arrest](#)

Arbeidsovereenkomsten voor bepaalde tijd – Ambtenaren - Prestaties van een ambtenaar in tijdelijke dienst die in vaste dienst is getreden niet in aanmerking genomen

Richtlijn 1999/70/EG. Raamovereenkomst EVV, Unice en CEEP inzake arbeidsovereenkomsten voor bepaalde tijd, Clausule 4, lid 1. De zaak gaat over de weigering om de rang te consolideren die aan verzoeker in het hoofdgeding vóór zijn aanstelling tot ambtenaar in vaste dienst was toegekend als ambtenaar in tijdelijke dienst.

Hof: Clausule 4, lid 1, van de op 18 maart 1999 gesloten raamovereenkomst inzake arbeidsovereenkomsten voor bepaalde tijd, verzet zich tegen een nationale regeling op grond waarvan er voor de consolidatie van de rang geen rekening wordt gehouden met de prestaties die een ambtenaar in vaste dienst, alvorens die status te verkrijgen, als ambtenaar in tijdelijke dienst heeft verricht.

- EU-Hof: bij consolidatie van een rang van een ambtenaar in vaste dienst moet rekening worden gehouden met prestaties die ambtenaar daaraan voorafgaand in tijdelijke dienst heeft verricht ([ECER](#))

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Duitsland – 13 april 2022 (ECER 14.6.2022) – [C-284/22](#) – [Familienkasse Bayern Nord](#)

Kinderbijslag – Seizoensarbeiders - Belastingplichtig

Verordening (EG) nr. 883/2004. Tussen partijen, een Roemeens staatsburger die woonachtig is in Roemenië en tijdelijk als seizoenarbeider in Duitsland werkzaam is geweest en de overheidsdienst voor gezinsbijslagen Bayern Nord, bestaat een geschil over gezinsbijslagen naar Duits recht.

Vraag is of er sprake is van een schending van het Unierecht wanneer een burger van de Unie, die een forfaitair belast loon heeft verworven en daarnaast voor korte duur was tewerkgesteld, naar nationaal recht geen recht heeft op kinderbijslag.

BNC fiche

Fiche: Richtlijn inzake enkelvoudige toelatingsprocedure en de gecombineerde vergunning voor verblijf en arbeid (GVVA) ([Kamerstukken 22112, nr. 3440](#))

OVERIG

- W.H.A.C.M. Bouwens, De comeback van de pre-pack, in: [TRA 2022/48](#)
- H. van Meerten e.a. De ondraaglijke lichtheid van de hervorming van het pensioenstelsel, in: [SEW 2022/6](#)

EHRM factsheets en case-law guide

- [Trade union rights](#) (juli 2022) ^{new}
- [Work-related rights](#) (juni 2022)
- [Legal professional privilege](#) (november 2021)
- [Slavery, servitude and forced labour](#) (januari 2022)
- [Surveillance at workplace](#) (januari 2022)
- [Guide on Article 4 ECHR on prohibition of slavery and forced labour](#) (december 2021)

WIKI

- [Wiki Coördinatieverordeningen 1408 71 en 883 2004 en de bijbehorende toepassingsverordeningen](#)

Asiel, migratie en Unieburgerschap

EHRM – ARREST – 2 juni 2022 – H.M. e.a. t. Hongarije – [persbericht](#) – [arrest](#) - [38967/17](#) - [ECLI:CE:ECHR:2022:0602JUD003896717](#)

Verblijf Iraaks gezin in transitzone in Hongarije - Handboeien voor vader bij ziekenhuisbezoek – Verblijf in container zwangere vrouw en kinderen - Onmenselijke omstandigheden en behandeling

Artikel 3 EVRM. Artikel 5, leden 1 en 2 EVRM. Klagers zijn een Iraaks echtpaar en vier van hun kinderen, nu wonend te Duitsland. Na hun vertrek uit Irak kwamen zij op 3 april 2017 terecht in een transitzone tussen Hongarije en Servië. Zij dienden asielaanvragen in.

In de transitzone woonde de familie in een container, die de familie alleen voor medische of andere afspraken mocht verlaten en enkel onder een politie-escorte. De moeder was zwanger en vanwege complicaties was zwangerschap risicovol. Meermalen moest zij naar het ziekenhuis. De

vader ging mee tijdens een van de ziekenhuisbezoeken en moest voor de ogen van zijn kinderen gedurende het hele bezoek handboeien om, die aan een lijn waren vastgezet.

Op 3 juli 2017 is de immigratie- en asiendienst opdracht gegeven om de asielaanvragen te behandelen. Klagers hebben de dienst meermalen gevraagd sneller te werken vanwege de zwangerschap van de moeder en de belangen van de kinderen. Op 24 augustus 2017 is het vijfde kind geboren en de familie werd overgeplaatst naar een open ontvangstcentrum.

Klagers menen dat de artikelen 3 en 5 EVRM zijn geschonden.

De beperkingen die de moeder ondervond tijdens haar zwangerschap hebben bij haar angst en mentale gezondheidsproblemen veroorzaakt, die gezien haar kwetsbaarheid een schending van artikel 3 EVRM opleveren. Daarnaast is ook ten aanzien van de vader artikel 3 EVRM geschonden. Het feit dat hij werd geboeid en in het openbaar aan een lijn werd gehouden was vernederend, terwijl die maatregelen niet door enige omstandigheid werden gerechtvaardigd.

Ook artikel 5, lid 1 en lid 4 EVRM zijn geschonden. Door vier maanden in de transitzone te moeten verblijven is de vrijheid van de familie ingeperkt, terwijl niet geoordeeld kan worden dat deze vorm van detentie wettig was en het voor hen niet mogelijk was om daarover een spoedige beslissing te krijgen van een rechter.

EHRM – ARREST – 21 juni 2022 – Akkad t. Turkije - persbericht – arrest – [1557/19](#) - ECLI:CE:ECHR:2022:0621JUD000155719

Uitzetting ondanks geldige verblijfsvergunning – Vrijwillig? - Ondertekening formulier – Geen bijstand advocaat - Gevangenhouding

Artikel 3 EVRM. Artikel 5 EVRM. Artikel 13 EVRM. Klager is een Syriër die in 2014 met zijn gezin naar Turkije vluchtte. Op 19 juni 2018 wordt hij opgepakt wanneer hij vanuit Turkije naar Griekenland wil reizen. Hij heeft een geldige Turkse verblijfsvergunning. Twee dagen later wordt hij uitgezet naar Syrië. De Turkse autoriteiten houden vol dat hij niet gedwongen is uitgezet, maar vrijwillig nadat hij een formulier daartoe had ondertekend.

Het hof oordeelt dat er op het moment van de uitzetting een evident risico bestond dat klager in Syrië zou worden onderworpen aan een onmenselijke, inhumane behandeling. De Turkse autoriteiten hebben dit miskend. Nu klager bij het ondertekenen van het formulier waarmee hij akkoord zou zijn gegaan met uitzetting geen bijstand heeft gekregen van een advocaat, kan niet worden gezegd dat hij ondubbelzinnig – dus bewust en weloverwogen – afstand heeft gedaan van zijn rechten zoals beschermd onder artikel 3 EVRM. Door klager onder deze omstandigheden uit te zetten is sprake van een schending van artikel 3 EVRM. Ook klagers gevangenhouding vanaf het moment van zijn aanhouding op 19 juni tot zijn uitzetting op 21 juni 2018, waarbij klager tijdens zijn overbrenging op 20 en 21 juni 2018 geboeid werd, levert een schending van artikel 3 EVRM op.

Daarnaast oordeelt het hof dat sprake is van een schending van artikel 13 EVRM (in samenhang met artikel 3 EVRM) nu de Turkse autoriteiten klager geen effectieve mogelijkheid hebben geboden zijn uitzetting te laten toetsen, terwijl het Turkse recht daartoe verschillende mogelijkheden biedt – zoals in acht te nemen procedures, de mogelijkheid tot het instellen van hoger beroep tegen dergelijke beslissingen en de toegang tot een advocaat. Deze gang van zaken levert tevens een schending van artikel 5 EVRM (paragraaf 4) op.

Volgens Turks recht kan de uitzetting van personen met een geldige verblijfsvergunning alleen geschieden als zwaar wegende gronden daartoe aanleiding geven. De beslissing tot uitzetting moet bovendien worden gemotiveerd en dient te worden goedgekeurd door een rechterlijke autoriteit. Nu hiervan geen sprake was, is artikel 5 EVRM (paragraaf 1) geschonden. Het feit dat klager de echte reden van zijn detentie – namelijk uitzetting – niet is medegedeeld, levert een schending van artikel 5 EVRM (paragraaf 2) op. Tenslotte is ook paragraaf 5 van artikel 5 EVRM geschonden: klagers recht op compensatie na voornoemde schendingen is door de lokale gerechten niet gewaarborgd; zijn verzoeken zijn telkens verworpen.

EHRM – ARREST – 21 juni 2022 - M.N. e.a. t. Turkije – [persbericht](#) – [arrest](#) - [40462/16](#) - [ECLI:CE:ECHR:2022:0621JUD004046216](#)

Uitzettingsbevel Tadzjikistaanse burgers in Turkije

Artikel 3 EVRM. Artikel 13 EVRM. De Turkse politie heeft een woning doorzocht, alwaar klagers werden aangetroffen. Zij zijn Tadzjikistaanse burgers. Er is tegen hen een uitzettingsbevel uitgevaardigd op de gronden dat zij geen geldige visa hadden, lid waren van een terroristische organisatie en een bedreiging voor de openbare veiligheid vormden. De Turkse rechters wezen het beroep van klagers tegen het uitzettingsbevel af. Het EHRM heeft daarop een *interim measure* uitgevaardigd onder art. 39 van de Rules of Court, waardoor klagers nog steeds in Turkije verblijven.

Klagers vinden, onder andere, dat artikel 3, al dan niet in samenhang met artikel 13 is geschonden.

Het EHRM heeft ten eerste overwogen dat klagers niet hebben aangetoond dat zij, bij terugkeer naar Tadzjikistan, een risico lopen om vervolgd te worden vanwege politieke of sociale activiteiten.

Klagers hebben daarnaast nog betoogd dat zij, doordat de Turkse media valse informatie over hen hebben verspreid, het risico lopen dat de Tadzjikistaanse overheid denkt dat zij een band hebben met ISIS. Het EHRM overweegt dat ook daarvan geen sprake is. Alhoewel de nationale rechters dit risico enkel impliciet en op rudimentaire wijze hebben onderzocht, betekent dat op zichzelf nog niet dat artikel 3 jo. artikel 13 EVRM is geschonden. In de mediaberichten zijn de namen of andere identiteitsgegevens van klagers niet genoemd. Daarnaast is duidelijk geworden dat de Turkse autoriteiten niet van een band met ISIS uitgingen. De nationale rechters hebben daarnaast niet geoordeeld dat klagers lid waren van een illegale of terroristische organisatie, maar enkel dat hun aanwezigheid in Turkije een gevaar voor de openbare veiligheid kon vormen, aangezien zij studenten waren in een instituut dat niet was aangemeld bij de Turkse autoriteiten en daarom niet aan controle en supervisie onderworpen was. Daarnaast heeft de nationale rechter meegewogen dat de visa van klagers waren verlopen. Ook door de Turkse autoriteiten werden klagers dus niet als ISIS-militanten gezien.

Het hof komt aldus tot het oordeel dat klagers bij terugkeer naar Tadzjikistan geen daadwerkelijk risico lopen om behandeld te worden in strijd met artikel 3 EVRM. Het uitvoeren van het uitzettingsbevel levert ook geen schending van artikel 3 EVRM op, evenmin in combinatie met artikel 13 EVRM.

EHRM – ARREST – 30 juni 2022 - A.B. e.a. en A.I. e.a. t. Polen – [persbericht](#) – [arrest](#) - [42907/17](#) - [ECLI:CE:ECHR:2022:0630JUD004290717](#)

Internationale bescherming – Grens Polen-Wit Rusland – Gezin uit Tsjetsjenië

Artikel 3 EVRM. Artikel 4 EVRM. Artikel 13 EVRM. Artikel 34 EVRM. Artikel 4, Vierde Protocol bij het EVRM. Klagers zijn Russische staatsburgers met hun drie minderjarige kinderen, afkomstig uit Tsjetsjenië. Zij melden zich 33 keer bij de Poolse-Belarusische grens om internationale bescherming te krijgen in Polen. Telkens worden hun asielaanvragen niet aangenomen en worden ze teruggestuurd naar Belarus. Dat gebeurde zelfs toen ze een *interim measure* van het EHRM overhandigden, waarin een instructie stond aan de Poolse overheid dat hun uitzetting naar Belarus uitgesteld moest worden. In Tsjetsjenië liepen klagers een risico om vervolgd en slecht behandeld te worden.

Bij het EHRM doen ze een beroep op het verbod op onmenselijke of vernederende behandeling als bedoeld in artikel 3 EVRM, omdat hen de toegang tot een werkelijke asielprocedure werd onzegd. Ze doen ook een beroep op het verbod van collectieve uitzetting van vreemdeling als bedoeld in artikel 4, Vierde Protocol bij het EVRM, omdat de door hen geuite wens om internationale bescherming te ontvangen door de grenswachten is genegeerd. Verder klagen ze dat hun recht op een daadwerkelijk rechtsmiddel als bedoeld in artikel 13 EVRM, in samenloop met art. 3 en 4 van het Vierde Protocol, is geschonden, nu hun beroep tegen de beslissing om

hen de toegang te weigeren geen schorsende werking had. Tot slot klagen ze dat het recht op een individueel verzoekschrift als bedoeld in artikel 34 EVRM is geschonden, nu de Poolse overheid geen gehoor heeft gegeven aan de *interim measure* van het EHRM.

Het EHRM geeft klagers gelijk en oordeelt dat alle voornoemde rechten zijn geschonden.

Zie ook: [A.I. e.a. t. Polen van 30 juni 2022](#)

EHRM – INTERIM MAATREGELEN - 14 juni 2022 - K.N. t. het VK - [persbericht](#)

Uitzetting naar Rwanda

Het EHRM neemt als dringende maatregel dat het VK klager pas mag uitzetten naar Rwanda op zijn vroegst, drie weken na de definitieve uitspraak in deze zaak. Klager is een asielzoeker uit Irak. Het VK heeft een *Memorandum of Understanding* met Rwanda dat asielzoekers wiens aanvragen niet in het VK in behandeling worden genomen kunnen worden uitgezet naar Rwanda.

Vervolgens is ook voor een aantal andere asielzoekers die in hetzelfde vliegtuig zaten verzocht om interim maatregelen. Zie daarvoor het [persbericht](#) van 15 juni 2022.

 CEDH : échec à l'externalisation des demandeurs d'asile (*libertés chéries*)

EHRM – GECOMMUNICEERDE ZAAK – 31 mei 2022 - Omarova t. Nederland – [60074/21](#) - [statement of facts](#)

Afwijzing asielverzoek – Kirgizische vrouw mag zich niet bij haar echtgenoot in Nederland voegen

Artikel 8 EVRM. Een Kirgizische onderdaan mag niet in Nederland bij haar echtgenoot verblijven. Haar asielverzoek is afgewezen omdat de nationale autoriteiten haar verslag van de problemen die ze zou hebben ondervonden als gevolg van haar huwelijk met een Oeigoerse politieke activist niet geloofwaardig vonden. De autoriteiten onderzochten ambtshalve op grond van artikel 8 EVRM of er onoverkomelijke belemmeringen waren voor de uitoefening van het gezinsleven in Kirgizië en stelden vast dat haar echtgenoot, die de Nederlandse nationaliteit had verkregen, zich daar bij haar zou kunnen voegen. Klagster klaagt dat de weigering om haar toe te staan om bij haar man in Nederland te wonen, een schending vormt van haar recht op eerbiediging van haar gezinsleven, zoals gewaarborgd door artikel 8 EVRM. Meer in het bijzonder stelt zij dat de autoriteiten geen juiste belangenafweging hebben gemaakt, waarbij zij opmerkt dat de relevante criteria die in de rechtspraak van het Hof zijn ontwikkeld niet of niet naar behoren in aanmerking zijn genomen.

Het EHRM stelt vragen aan de Nederlandse autoriteiten:

Voldoen de NL autoriteiten aan de positieve verplichtingen die voortvloeien uit artikel 8 EVRM? Hebben de Nederlandse autoriteiten en gerechten bij de belangenafweging de relevante criteria uit o.a. M. A. t. Denemarken voldoende in aanmerking genomen?

EHRM – STRIKE-OUT – 19 mei 2022 - GECOMMUNICEERDE ZAAK 6.5.21 - O.T.D. t. Nederland – [49837/20](#) - [statement of facts](#) - [strike-out](#)

Deze zaak over uitzetting en risico op vrouwelijke genitale verminking is [geschrapt](#).

EHRM – STRIKE-OUT – 2 juni 2022 - Abu Zer t. Nederland – [53128/20](#) - [ECLI:CE:ECHR:2022:0602DEC005312820](#) - [strike-out](#)

Deze zaak over een asielaanvraag en terugkeer naar Griekenland is [geschrapt](#) omdat klagers een asielverzoek in IJsland hebben ingediend.

HvJ – ARREST – 30 juni 2022 – zaak C-72/22 PPU – Valstybės sienos apsaugos tarnyba – Litouwen – ECLI:EU:C:2022:505 – [persbericht](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Vreemdelingendetentie illegale asielzoeker – Lidstaat moet bedreiging voor nationale veiligheid aantonen

Richtlijn 2011/95/EU. Richtlijn 2013/32/EU. Richtlijn 2013/33/EU. Artikel 18 Handvest EU. Letland, Litouwen en Polen worden geconfronteerd met een „massale toestroom” aan de grenzen die zij delen met Belarus – een van de toegangspunten tot het Schengengebied. Het aantal gevallen van illegale overschrijding van deze grenzen is drastisch toegenomen. Om het hoofd te bieden aan deze omstandigheden hebben deze lidstaten de noodtoestand afgekondigd, teneinde hun grenzen te versterken en zo de openbare orde en de binnenlandse veiligheid op hun grondgebied te waarborgen. In dit verband hebben zij bepalingen ten uitvoer gelegd die afwijken van het gemene recht, ook op het gebied van asiel. Met het onderhavige verzoek om een prejudiciële beslissing, wordt het Hof verzocht om voor sommige van deze door Litouwen toegepaste bepalingen te verduidelijken of zij in overeenstemming zijn met het Unierecht.

De vragen hebben o.a. betrekking op de manier waarop de lidstaten overeenkomstig richtlijn 2013/32/EU en richtlijn 2013/33/EU onderdanen van derde landen kunnen behandelen die hun grondgebied illegaal zijn binnengekomen en daar om internationale bescherming verzoeken. Verzetten die richtlijnen zich tegen nationale regels die, in het kader van een massale toestroom, de mogelijkheid voor deze onderdanen om toegang te krijgen tot procedures voor het verlenen van deze bescherming aanzienlijk beperken en het mogelijk maken dat een asielzoeker in bewaring wordt gehouden op de enkele grond dat hij de landsgrens illegaal is overgestoken.

Het Hof oordeelt dat het EU-recht zich verzet tegen de Litouwse wetgeving op grond waarvan een asielzoeker bij een massale toestroom van buitenlanders in detentie kan worden geplaatst op de enkele grond dat hij illegaal verblijft. Het is echter in beginsel aan de lidstaat waar de asielzoeker die zonder vergunning verblijft om internationale bescherming verzoekt, aan te tonen dat hij door specifieke omstandigheden een bedreiging vormt voor de nationale veiligheid of de openbare orde die de bewaring rechtvaardigt.

HvJ – CONCLUSIE A-G EMILIOU – 2 juni 2022 – zaak C-72/22 PPU – Valstybės sienos apsaugos tarnyba – Litouwen – ECLI:EU:C:2022:431 – [conclusie](#)

Massale toestroom vluchtelingen in Oost-Europa – Noodtoestand - Overeenstemming met EU recht?

Richtlijn 2013/32/EU. Richtlijn 2013/33/EU. Artikel 72 VWEU. Sinds de zomer van 2021 worden Letland, Litouwen en Polen geconfronteerd met een „massale toestroom” aan de grenzen die zij delen met Belarus – een van de toegangspunten tot het Schengengebied – en is het aantal gevallen van illegale overschrijding van deze grenzen drastisch toegenomen. Deze „toestroom” past bovendien in een bijzondere geopolitieke context. Zoals de politieke instellingen van de Europese Unie hebben opgemerkt, is hij namelijk door de Belarussische autoriteiten georkestreerd.

Om het hoofd te bieden aan deze omstandigheden hebben deze lidstaten de noodtoestand afgekondigd, teneinde hun grenzen te versterken en zo de openbare orde en de binnenlandse veiligheid op hun grondgebied te waarborgen. In dit verband hebben zij bepalingen ten uitvoer gelegd die afwijken van het gemene recht, ook op het gebied van asiel. Het Hof wordt verzocht om voor sommige van deze door de Republiek Litouwen toegepaste bepalingen te verduidelijken of zij in overeenstemming zijn met het Unierecht.

A-G geeft het Hof in overweging: Een nationale bepaling die onderdanen van derde landen geen toegang verleent tot een procedure voor de toekenning van internationale bescherming op het grondgebied van de betrokken lidstaat wanneer zij er illegaal zijn binnengekomen, behalve in uitzonderingsgevallen, is niet verenigbaar met artikel 6, leden 1 en 2, en artikel 7, lid 1, van richtlijn 2013/32/EU van het Europees Parlement en de Raad van 26 juni 2013 betreffende gemeenschappelijke procedures voor de toekenning en intrekking van de internationale bescherming.

Een nationale bepaling op grond waarvan een persoon die om internationale bescherming verzoekt in bewaring mag worden gehouden op de enkele grond dat hij de grens van de betrokken lidstaat illegaal is overgestoken, is niet verenigbaar met artikel 8, lid 3, van richtlijn 2013/33/EU van het Europees Parlement en de Raad van 26 juni 2013 tot vaststelling van normen voor de opvang van verzoekers om internationale bescherming.

Artikel 72 VWEU staat een lidstaat niet toe om, in afwijking van de richtlijnen 2013/32 en 2013/33, dergelijke nationale bepalingen toe te passen in geval van ‚uitzonderlijke omstandigheden‘ die worden gekenmerkt door een ‚massale toestroom‘ van migranten aan zijn grens.”

HvJ – CONCLUSIE A-G RICHARD DE LA TOUR – 2 juni 2022 – zaak C-66/21 – Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid – Nederland – Rechtbank Den Haag (zittingsplaats Zwolle) – ECLI:EU:C:2022:434 – conclusie

Begrip ‚verwijderingsmaatregel‘ – Slachtoffer mensenhandelaars - Dublinverordening - Bedenktijd

Richtlijn 2004/81/EG. Verordening (EU) nr. 604/2013. Kan een lidstaat tijdens de bedenktijd die hij op grond van artikel 6 van richtlijn 2004/81/EG gunt aan een persoon die slachtoffer is van mensenhandel, die persoon overdragen aan de lidstaat die hij overeenkomstig de criteria van verordening (EU) nr. 604/2013 verantwoordelijk acht voor de behandeling van zijn verzoek om internationale bescherming? En voorts: op welke dag begint (dies a quo) en op welke dag eindigt (dies ad quem) deze bedenktijd?

A-G geeft het Hof in overweging: Het begrip ‚verwijderingsmaatregel‘ als bedoeld in artikel 6, lid 2, van richtlijn 2004/81/EG moet aldus worden uitgelegd dat hieronder mede moeten worden verstaan de maatregelen waarmee een derdelander die slachtoffer is van mensenhandel, wordt gedwongen het grondgebied van de lidstaat waar hij zich bevindt te verlaten als gevolg van de tenuitvoerlegging van een overdrachtsbesluit dat is vastgesteld op grond van verordening (EU) nr. 604/2013.

Artikel 6, lid 2, van richtlijn 2004/81 staat eraan in de weg dat een lidstaat gedurende de in artikel 6, lid 1, van deze richtlijn bedoelde bedenktijd jegens een derdelander die slachtoffer van mensenhandel is, overeenkomstig verordening nr. 604/2013 een besluit tot overdracht aan de lidstaat die verantwoordelijk is voor de behandeling van zijn verzoek om internationale bescherming, ten uitvoer legt.

Daarentegen staat deze bepaling er niet aan in de weg dat de lidstaat gedurende deze bedenktijd een overdrachtsbesluit vaststelt of de tenuitvoerlegging daarvan voorbereidt, voor zover deze maatregelen geen afbreuk doen aan de nuttige werking van de bedenktijd.

Artikel 6, lid 1, van richtlijn 2004/81 moet in die zin worden uitgelegd dat in de situatie waarin een derdelander de bevoegde nationale autoriteiten meedeelt slachtoffer van mensenhandel te zijn, de bedenktijd kan ingaan zodra deze autoriteiten van oordeel zijn dat er, op basis van alle informatie waarover zij beschikken, redelijke gronden zijn om aan te nemen dat deze derdelander binnen de werkingssfeer van deze richtlijn valt, in welk geval zij de betrokkene overeenkomstig de krachtens artikel 5 van die richtlijn op hen rustende verplichtingen in kennis stellen van de mogelijkheden die deze richtlijn biedt.

In een situatie waarin de in artikel 6, lid 1, van richtlijn 2004/81 bedoelde bedenktijd niet is verstreken, kan een lidstaat deze bedenktijd niet van rechtswege beëindigen, behoudens in de situaties die uitdrukkelijk zijn genoemd in artikel 6, lid 4, van deze richtlijn.

HvJ – CONCLUSIE A-G RICHARD DE LA TOUR – 16 juni 2022 – zaak C-459/20 – Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid – Nederland – [Rechtbank Den Haag](#) – [ECLI:EU:C:2022:475](#) – [conclusie](#)

Kind met Nederlandse nationaliteit dat nooit in EU is geweest - Unieburger - Afgeleid verblijfsrecht voor de moeder? - Chavez-Vilchez

Artikel 20 VWEU. Een kind met een Nederlandse vader en een Thaise moeder heeft de Nederlandse nationaliteit, maar is in Thailand geboren en heeft altijd in Thailand gewoond. Hij is vanaf zijn geboorte verzorgd en opgevoed door zijn grootmoeder (moederszijde). De moeder is na de geboorte teruggekeerd naar Nederland en heeft het kind enkele malen bezocht in Thailand. Het kind, thans 10 jaar oud, is nooit in de Europese Unie geweest. De moeder en de vader hadden gezamenlijk het ouderlijk gezag over het kind, maar sinds hun echtscheiding in 2020 heeft de moeder het eenhoofdig gezag. De Rechtbank Den Haag vraagt of de moeder een afgeleid verblijfsrecht in de EU kan ontlenen aan de Nederlandse nationaliteit van het kind (in het licht van de Chavez Vilchez rechtspraak van het Hof van Justitie).

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 20 VWEU verzet zich niet tegen een regeling van een lidstaat op grond waarvan wordt geweigerd een afgeleid recht van verblijf op het grondgebied van deze staat toe te kennen aan een derdelander die ouder is van een minderjarig kind dat de nationaliteit van deze staat heeft, wanneer dat kind nooit op het grondgebied van de Unie heeft verbleven, zijn gewone verblijfplaats buiten dit grondgebied heeft en niet voornemens is de aan zijn hoedanigheid van burger van de Unie verbonden rechten uit te oefenen door te verzoeken om samen met die ouder, waarvan het afhankelijk zou zijn, deze lidstaat binnen te gaan en er te verblijven.

Artikel 20 VWEU moet aldus worden uitgelegd dat in een situatie waarin een derdelander die ouder is van een minderjarig kind dat Unieburger is, een aanvraag indient tot het verlenen van een afgeleid verblijfsrecht in de lidstaat waarvan het kind de nationaliteit bezit en waarheen het kind voornemens zich te begeven teneinde er te verblijven, de bevoegde autoriteit van die lidstaat overeenkomstig artikel 24 Handvest EU moet vaststellen dat de overbrenging van het kind in diens belang is. Om tot die vaststelling te komen, moet aan de hand van alle omstandigheden van het geval worden nagegaan in welk opzicht die overbrenging gevolgen kan hebben voor het fysieke en geestelijke welzijn van het kind, voor zijn materiële situatie en voor zijn affectieve, familiale en sociale banden. Die vaststelling moet ook gebaseerd zijn op gegevens waaruit blijkt dat de overbrenging van het kind reëel is en dat het verblijf van het kind in de betrokken lidstaat niet tijdelijk of toevallig is en niet als enige doel heeft om een van de ouders een afgeleid verblijfsrecht krachtens artikel 20 VWEU te verschaffen.

Voor de beoordeling of er sprake is van een afhankelijkheidsverhouding die een afgeleid verblijfsrecht krachtens artikel 20 VWEU kan doen ontstaan, is het moment waarop de ouder die derdelander is de dagelijkse zorg voor zijn kind, burger van de Unie, op zich heeft genomen, een beslissende factor. Het staat aan de bevoegde nationale autoriteit om aan de hand van alle concrete omstandigheden van het geval vast te stellen in hoeverre die ouder het gezag over het kind heeft dan wel de wettelijke, financiële of affectieve last voor het kind draagt op het moment waarop op zijn aanvraag wordt beslist, en om zich ervan te vergewissen dat dit gezag wordt uitgeoefend of deze last wordt gedragen in het kader van een echt en stabiel gezinsleven.

Daarentegen kan uit de omstandigheid dat de andere ouder, burger van de Unie, en een ander familielid dat derdelander is, in het verleden het gezag over het kind hebben uitgeoefend of de wettelijke, financiële of affectieve last voor het kind hebben gedragen, dan wel in staat zijn dit te gaan doen, niet worden afgeleid dat er tussen de ouder die derdelander is en dat kind niet een zodanige afhankelijkheidsverhouding bestaat dat het kind zou worden belet gebruik te maken van zijn recht om te reizen en te verblijven op het grondgebied van de lidstaat waarvan het de nationaliteit bezit, indien aan de ouder die derdelander is een verblijfsrecht in de betrokken lidstaat werd geweigerd.

HvJ – CONCLUSIE A-G RICHARD DE LA TOUR – 2 juni 2022 – zaak C-241/21 – Politsei- ja Piirivalveamet – Estland – ECLI:EU:C:2022:432 – [conclusie](#)

Inbewaringstelling – Voorkomen strafbaar feit

Richtlijn 2008/115/EG. Dit verzoek is ingediend in het kader van een beroep dat door I. L., een Moldavisch onderdaan die het bevel heeft gekregen om Estland te verlaten, is ingesteld tegen de beschikking tot inbewaringstelling met het oog op zijn verwijdering. Hij betwist de rechtmatigheid van de daarvoor aangevoerde grond, namelijk dat er een reëel risico zou bestaan dat hij een strafbaar feit pleegt indien hij vóór zijn verwijdering op vrije voeten zou blijven en dat de daaruit voortvloeiende gerechtelijke vervolgingen en bestraffing de verwijderingsprocedure aanzienlijk zouden kunnen bemoeilijken.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 15, lid 1, van richtlijn 2008/115/EG verzet zich ertegen dat de inbewaringstelling van een illegaal verblijvende derdelander kan worden gebaseerd op de noodzaak om de daadwerkelijke tenuitvoerlegging van de verwijdering te waarborgen, bij ontstentenis van een wettelijke bepaling die voldoet aan de vereisten van duidelijkheid, voorzienbaarheid, toegankelijkheid en met name bescherming tegen willekeur, en waarbij is bepaald dat die inbewaringstelling kan worden gerechtvaardigd door de noodzaak te voorkomen dat een strafbaar feit wordt gepleegd.

HvJ – CONCLUSIE A-G SZPUNAR – 2 juni 2022 – gevoegde zaken C-245/21 en C-248/21 – Bundesrepublik Deutschland – Duitsland – ECLI:EU:C:2022:433 – [conclusie](#)

Dublinverordening – Opschorting uitvoering overdrachtsbesluit - COVID-19

Verordening (EU) nr. 604/2013. Het betreft gedingen van drie derdelanders van wie de asielerzoeken niet-ontvankelijk zijn verklaard nadat was vastgesteld dat er geen gronden waren om hen niet te verwijderen, hun terugkeer naar Italië is gelast en hun een inreis- en verblijfsverbod is opgelegd. De besluiten tot overdracht aan Italië, de lidstaat die door de Duitse autoriteiten overeenkomstig de Dublin III-verordening verantwoordelijk werd geacht voor de behandeling van die asielerzoeken, zijn door het Bundesamt zelf opgeschort op grond dat de uitvoering van die besluiten wegens de COVID-19-pandemie feitelijk onmogelijk was.

De onderhavige zaken bieden het Hof de gelegenheid om zich uit te spreken over de rechtsgevolgen van een besluit tot opschorting van een overdracht dat door de bestuurlijke autoriteiten van de verzoekende lidstaat is vastgesteld gelet op de uitdagingen die de pandemie met zich meebrengt als fenomeen dat de goede werking van het gemeenschappelijk Europees asielerstelsel aanzienlijk heeft verstoord.

A-G geeft het Hof in overweging: De bestuursinstanties van de verzoekende lidstaat zijn onder bepaalde voorwaarden bevoegd om de uitvoering van een overdrachtsbesluit op te schorten en bijgevolg de overdrachtstermijn te onderbreken overeenkomstig artikel 27, lid 4, en artikel 29, lid 1, van verordening (EU) nr. 604/2013.

De bestuursinstanties van de verzoekende lidstaat kunnen van die bevoegdheid gebruikmaken op voorwaarde dat opschorting van de uitvoering hoofdzakelijk is gelast op grond van twijfels over de rechtmatigheid van het overdrachtsbesluit die zijn geuit bij een nationale rechter in het kader van een beroep of een ‚bezwaar‘ tegen een besluit tot overdracht van de betrokkene.

Het belang van de bestuursinstanties om te voorkomen dat de verantwoordelijkheid na het verstrijken van de in artikel 29, lid 2, van verordening nr. 604/2013 gestelde termijn van zes maanden overgaat op de verzoekende lidstaat wegens moeilijkheden om tijdens de COVID-19-pandemie asielerzoekers tijdig aan andere lidstaten over te dragen, vormt op zich geen legitieme reden die een onderbreking van de overdrachtstermijn kan rechtvaardigen, zodat het aan de verwijzende rechter staat om vast te stellen welke redenen de bestuursinstanties ertoe hebben gebracht de uitvoering van de betrokken overdrachtsbesluiten op te schorten.

HvJ – CONCLUSIE A-G PIKAMÄE – 9 juni 2022 – zaak C-69/21 – Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid – Nederland – Rechtbank Den Haag – Grote Kamer – ECLI:EU:C:2022:451 – conclusie

Asiel – Behandeling voor ernstige ziekte – Medicinale cannabis - Verwijderingsbesluit

Richtlijn 2008/115/EG. Artikelen 4 en 7, Handvest EU. X heeft asiel aangevraagd in Nederland, maar dat is afgewezen. Hij lijdt echter aan een zeldzame vorm van bloedkanker. Hij wordt in Nederland reeds gedurende geruime tijd in het kader van pijnbestrijding behandeld met medicinale cannabis. In het land van herkomst van X is medicinale cannabis niet beschikbaar. De rechtbank Den Haag wenst van het Hof te vernemen of een en ander een uitzettingsbeletsel vormt.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 5 van richtlijn 2008/115/EG, gelezen in samenhang met artikel 4 en artikel 19, lid 2, Handvest EU, verzet zich ertegen dat een verwijderingsmaatregel wordt genomen tegen een ernstig zieke en illegaal op het grondgebied van een lidstaat verblijvende derdelander wanneer deze, doordat de enige doeltreffende pijnstillende behandeling in zijn land van herkomst wettelijk gezien niet beschikbaar is, zal worden blootgesteld aan een aanzienlijke en onomkeerbare toename van pijn. De termijn waarbinnen een dergelijke toename zal optreden, is irrelevant voor deze beoordeling.

Artikel 5 van richtlijn 2008/115, gelezen in samenhang met artikel 4 en artikel 19, lid 2, Handvest, EU verzet zich ertegen dat de gevolgen van de verwijderingsmaatregel voor de gezondheidstoestand van een derdelander uitsluitend worden beoordeeld bij de vraag of en, zo ja, onder welke voorwaarden die derdelander kan reizen. Deze gevolgen moeten ook worden beoordeeld wanneer wordt nagegaan of de derdelander na aankomst in het land van bestemming de nodige medische zorg zal kunnen ontvangen waarmee ieder reëel risico op een aanzienlijke en onomkeerbare achteruitgang van zijn gezondheidstoestand wordt voorkomen.

Artikel 5, onder b), van richtlijn 2008/115, gelezen in samenhang met artikel 7 van het Handvest, en artikel 9 van deze richtlijn moeten aldus worden uitgelegd dat de lidstaten rekening kunnen houden met de gezondheidstoestand van een derdelander als onderdeel van zijn privéleven wanneer zij beoordelen of de verwijdering van die derdelander inbreuk kan maken op zijn recht op eerbiediging van het privéleven; de rechtsgevolgen van een eventuele vaststelling van inbreuk vallen onder de bevoegdheid van de nationale wetgever.

HvJ – CONCLUSIE A-G SZPUNAR – 16 juni 2022 – zaak C-230/21 – Belgische Staat – België – ECLI:EU:C:2022:477 – conclusie

Gezinshereniging – Alleenstaande minderjarige – In buitenland aangegaan niet erkend huwelijk

Richtlijn 2003/86/EG. De Raad voor vreemdelingenbetwistingen legt het HvJ vragen voor over het recht op gezinshereniging. Het gaat om de uitlegging van het begrip “alleenstaande minderjarige”. De Raad vraagt met name of een minderjarige vluchteling, van wie het in het buitenland aangegane huwelijk wegens redenen van openbare orde niet wordt erkend in België, als “alleenstaande minderjarige” moet worden beschouwd.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 2, onder f), en artikel 10, lid 3, onder a), van richtlijn 2003/86/EG kunnen niet aldus worden uitgelegd dat een minderjarige die op het grondgebied van een lidstaat verblijft, ongehuwd moet zijn om als een ‘alleenstaande minderjarige’ te kunnen worden beschouwd in de zin van artikel 2, onder f), van die richtlijn en dus gebruik te kunnen maken van het recht op gezinshereniging met zijn bloedverwant in opgaande lijn als bedoeld in artikel 10, lid 3, onder a), van die richtlijn.

- E** A-G: een alleenstaande minderjarige hoeft niet ongehuwd te zijn om gebruik te kunnen maken van recht op gezinshereniging (ECER)

HvJ – CONCLUSIE A-G RICHARD DE LA TOUR – 21 juni 2022 – gevoegde zaken C-704/20 en C-39/21 – Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid – Nederland – Raad van State (C-704/20) en Rechtbank Den Haag (C-39/21) – Grote Kamer – ECLI:EU:C:2022:489 – conclusie

Vreemdelingenbewaring – Ambtshalve toetsing voorwaarden?

Richtlijn 2008/115/EG (Terugkeerrichtlijn). Richtlijn 2013/33/EU (Opvangrichtlijn). Verordening (EU) nr. 604/2013 (Dublinverordening). Artikel 6 en Artikel 47 Handvest EU. De Nederlandse Raad van State wil weten of uit EU regelgeving volgt dat een nationale rechter verplicht is om uit eigen beweging na te gaan of aan alle voorwaarden voor bewaring van een vreemdeling is voldaan, ook als de vreemdeling die zelf niet betwist, terwijl hij daartoe wel de mogelijkheid had.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 15 van richtlijn 2008/115/EG, artikel 9 van richtlijn 2013/33/EU, en artikel 28 van verordening (EU) nr. 604/2013, gelezen in samenhang met de artikelen 6 en 47 Handvest EU, moeten aldus worden uitgelegd dat de nationale rechter die de rechtmatigheid van de inbewaringstelling of van de voortdurende van de bewaring van een derdelander moet toetsen, op basis van de door hem relevant geachte feitelijke en juridische elementen moet nagaan of de algemene en abstracte regels voor de voorwaarden en procedures daarvan zijn nageleefd, ongeacht de rechtsgronden en argumenten die de derdelander tot staving van zijn beroep heeft aangevoerd. Diezelfde bepalingen verzetten zich tegen een nationale procedureregeling die tot gevolg heeft dat deze rechter een dergelijke toetsing niet ambtshalve kan verrichten en een derdelander niet in vrijheid kan stellen, zelfs al zou hij vaststellen dat deze bewaring in strijd is met het Unierecht.

Artikel 15 van richtlijn 2008/115, gelezen in samenhang met de artikelen 6 en 47 Handvest EU, moet aldus worden uitgelegd dat – mits het gelijkwaardigheidsbeginsel wordt geëerbiedigd, hetgeen de nationale rechter dient na te gaan – het zich niet verzet tegen een nationale regeling volgens welke een nationale rechter die in tweede en laatste aanleg uitspraak doet op een hoger beroep tegen een beslissing in eerste aanleg waarbij de rechtmatigheid van een bewaringsmaatregel is vastgesteld, zijn uitspraak in verkorte vorm mag motiveren, voor zover dit betekent dat hij de motivering en de uitkomst van de beslissing in eerste aanleg onderschrijft.

De tweede vraag en de derde vraag in fine in zaak C-39/21 zijn niet-ontvankelijk.

HvJ – CONCLUSIE A-G RICHARD DE LA TOUR – 30 juni 2022 – zaak C-280/21 – Migracijos departamentas – Litouwen – ECLI:EU:C:2022:506 – conclusie

Vluchtelingenstatus of subsidiairebeschermingsstatus – Verzet tegen een corrupte groepering die invloed op staatsniveau heeft - Risico van vervolging – Begrip ‚politieke overtuiging‘ - Vervolgingsgronden

Richtlijn 2011/95/EU. Het Hof zal bij de beantwoording van de gestelde vraag de gelegenheid hebben om te preciseren wat een „politieke overtuiging” is op grond waarvan een verzoek om toekenning van de vluchtelingenstatus kan worden ingediend, wanneer de verzoeker niet zelf stelt die overtuiging te hebben, maar deze door de actor van de vervolging aan hem wordt toegeschreven. Verzoeker verklaart dat hij niet bij de politiek betrokken is, maar enkel bij het zakenleven, en dat hij zich in dat kader heeft verzet tegen personen die nauwe banden met de autoriteiten hebben, als gevolg waarvan hij het risico loopt strafrechtelijk te worden vervolgd wegens zijn politieke overtuiging.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 10, lid 1, onder e), en lid 2, van richtlijn 2011/95/EU moet aldus worden uitgelegd dat een rechtsvordering die door een persoon ter verdediging van zijn vermogensrechtelijke belangen wordt ingesteld tegen niet-overheidsactoren, als een ‚politieke overtuiging‘ kan worden beschouwd indien er gegronde redenen bestaan, hetgeen de verwijzende rechter dient na te gaan, om te vreezen dat deze vordering als verzet kan worden beschouwd en door de overheidsinstanties zou kunnen worden opgevat als een handeling van politieke dissidentie waartegen zij voornemens zouden kunnen zijn vergeldingsmaatregelen te nemen.

PREJUDICIËLE VERWIJZING - ABRvS – 15 juni 2022 – [ECLI:NL:RVS:2022:1703](#)

Biseksuele asielzoeker - Gevaar bij terugsturen naar Libië vanwege seksuele geaardheid – Veroordeling voor aanranding - Begrip “bijzonder ernstig misdrijf” – Openbare orde

Richtlijn 2011/95/EU (Kwalificatierichtlijn). Een Libische man heeft in Nederland asiel aangevraagd, omdat hij biseksueel is en daarom naar eigen zeggen gevaar loopt in Libië. Hoewel de staatssecretaris dat erkent, heeft hij besloten de vreemdeling geen asielvergunning te verlenen. De staatssecretaris ziet de man als gevaar voor de samenleving, omdat hij is veroordeeld tot twee jaar gevangenisstraf. De vreemdeling heeft op één avond drie vrouwen aangerand en nog een poging gedaan bij een vierde vrouw. Hoewel de staatssecretaris de vreemdeling geen asiel heeft verleend, kan hij ook niet terug naar Libië, omdat vaststaat dat hij daar gevaar loopt.

Op grond van de Kwalificatierichtlijn kan een asielvergunning worden onthouden aan een vreemdeling die een 'bijzonder ernstig misdrijf' heeft gepleegd. Maar wat dat precies betekent, volgt niet duidelijk uit het Europees recht of de rechtspraak van het Hof van Justitie in Luxemburg. Ook wordt in de ene lidstaat van de Europese Unie voor hetzelfde misdrijf een hogere straf opgelegd dan in de andere lidstaat, terwijl de Europese Kwalificatierichtlijn in iedere lidstaat op dezelfde manier moet worden uitgelegd. Daarom vraagt de Afdeling bestuursrechtspraak aan het Hof van Justitie om uit te leggen wanneer een misdrijf 'bijzonder ernstig' is.

De Belgische Raad van State heeft op 21 december 2021 ook prejudiciële vragen gesteld aan het Hof van Justitie over de mogelijkheid die de Kwalificatierichtlijn biedt om een asielvergunning te weigeren of in te trekken wegens openbare-ordeproblemen. De vragen van de Belgische rechter gaan over de uitleg van het begrip 'gevaar voor de samenleving'. De Afdeling bestuursrechtspraak sluit zich aan bij de Belgische vragen, omdat deze gaan over dezelfde bepaling uit de Kwalificatierichtlijn en sterk samenhangen met de vragen over de uitleg van het begrip 'bijzonder ernstig misdrijf'. (bron: persbericht RvS)

Prejudiciële vragen:

Vraag 1a - Wanneer is een misdrijf zo 'bijzonder ernstig' in de zin van artikel 14, vierde lid, aanhef en onder b, richtlijn 2011/95/EU dat een lidstaat een persoon die internationale bescherming behoeft de vluchtelingenstatus mag weigeren?

Vraag 1b - Zijn de criteria die gelden voor het 'ernstig misdrijf' uit artikel 17, eerste lid, aanhef en onder b, van richtlijn 2011/95/EU, zoals genoemd onder punt 56 van het arrest van het Hof van Justitie van 13 september 2018, Ahmed, ECLI:EU:C:2018:713, relevant bij de beoordeling of er sprake is van een 'bijzonder ernstig misdrijf'? Als dat zo is, zijn er dan nog aanvullende criteria die een misdrijf 'bijzonder' ernstig maken?

Vraag 2 - Moet artikel 14, vierde lid, aanhef en onder b, van richtlijn 2011/95/EU aldus worden uitgelegd dat het feit dat een persoon die de vluchtelingenstatus heeft verkregen, voor een bijzonder ernstig misdrijf is veroordeeld, reeds aantoonbaar is dat hij een bedreiging voor de samenleving vormt, of dat de definitieve veroordeling voor een bijzonder ernstig misdrijf op zichzelf beschouwd niet volstaat om aan te tonen dat er sprake is van een bedreiging voor de samenleving?

Vraag 3 - Indien de definitieve veroordeling voor een bijzonder ernstig misdrijf als zodanig niet volstaat om aan te tonen dat er sprake is van een bedreiging voor de samenleving, moet artikel 14, vierde lid, aanhef en onder b, van richtlijn 2011/95/EU dan aldus worden uitgelegd dat de lidstaat moet aantonen dat de verzoeker sinds zijn veroordeling een bedreiging voor de samenleving blijft vormen? Moet de lidstaat vaststellen dat deze bedreiging reëel en actueel is of volstaat een potentiële bedreiging? Moet artikel 14, vierde lid, aanhef en onder b, van richtlijn 2011/95/EU, afzonderlijk beschouwd of gelezen in samenhang met het evenredigheidsbeginsel, aldus worden uitgelegd dat de vluchtelingenstatus enkel kan worden ingetrokken indien dat evenredig is en de bedreiging die de begunstigde van deze status vormt voldoende ernstig is om intrekking te rechtvaardigen?

Vraag 4 - Indien de lidstaat niet hoeft aan te tonen dat de verzoeker sinds zijn veroordeling nog steeds een bedreiging voor de samenleving vormt en dat deze bedreiging reëel, actueel en

voldoende ernstig is om intrekking van de vluchtelingenstatus te rechtvaardigen, moet artikel 14, vierde lid, aanhef en onder b, van richtlijn 2011/95/EU dan aldus worden uitgelegd dat de bedreiging voor de samenleving in beginsel wordt aangetoond door het feit dat de begunstigde van de vluchtelingenstatus definitief is veroordeeld voor een bijzonder ernstig misdrijf, maar dat de betrokkene kan aantonen dat hij niet of niet langer een bedreiging vormt?

🔗 [Prejudiciële vragen aan Europees Hof van Justitie over 'bijzonder ernstig misdrijf' \(RvS\)](#)

PREJUDICIËLE VERWIJZING – 15 juni 2022 – Rechtbank Den Haag, zittingsplaats 's-Hertogenbosch - [ECLI:NL:RBDHA:2022:5724](#)

Dublinverordening – Overdrachtsbesluit - Interstatelijk vertrouwensbeginsel - Stelselmatige pushbacks

Verordening (EU) Nr. 604/2013. Artikelen 1, 4, 18, 19 en 47 Handvest EU. De rechtbank legt voor de derde keer vragen voor aan het Hof over de verhouding tussen stelselmatige pushbacks, standaardmatige detentie, het GEAS en het interstatelijk vertrouwen nadat vergelijkbare vragen in Dublin Malta en Dublin Kroatië door de rechtbank moesten worden ingetrokken omdat de bestreden besluiten in die procedures na verwijzing werden ingetrokken. (zie [ECLI:NL:RBDHA:2021:10735](#) en [ECLI:NL:RBDHA:2022:2305](#)) Er waren prejudiciële vragen aan het Hof gesteld over de deelbaarheid van interstatelijk vertrouwen in Dublinprocedures.

In deze zaak heeft de rechtbank dezelfde vragen met dezelfde onderbouwing wederom aan het Hof voorgelegd ([ECLI:NL:RBDHA:2022:5724](#)), dit keer in een procedure waarin een overdrachtsbesluit Polen ter toetsing voorligt.

De rechtbank overweegt, gelet op hetgeen ter zitting door verweerder naar voren is gebracht, dat met het stellen van deze prejudiciële vragen niet wordt beoogd om pushbacks en/of andere mensenrechtenschendingen “te sanctioneren”.

De rechtbank ziet zich voor de vraag gesteld hoe het Unierecht moet worden uitgelegd als het interstatelijk vertrouwensbeginsel is gebaseerd op de vooronderstelling dat de lidstaten de naleving van grondrechten waarborgen, terwijl diezelfde lidstaten stelselmatig grondrechten van derdelanders aan de buitengrenzen schenden door pushbacks en onrechtmatige detentie.

Anders dan verweerder ter zitting heeft betoogd, overweegt de rechtbank dat bij dergelijke feiten niet uitsluitend bij de Europese Commissie een taak en bevoegdheid ligt, maar ook bij de nationale rechter en de beide Europese Hoven. Daargelaten dat de rechtbank beantwoording van de vragen door het Hof noodzakelijk acht om uitspraak in het hoofdgeding te kunnen doen, laat de Europese Commissie bij het al dan niet gebruikmaken van haar bevoegdheden -kennelijk- andere argumenten dan het waarborgen van grondrechten te allen tijde en voor eenieder meewegen. De rechtbank verwijst hierbij naar de berichtgeving van 1 juni 2022 waarbij de Commissie een steunplan voor Polen accordeert, daardoor aanzienlijke steungelden beschikbaar stelt, maar een compromis lijkt te sluiten ten aanzien van de Rule of Law en de rechtstaat in Polen en daarmee ten aanzien van de Europese Rule of Law en de rechtstaat in Europa. De rechtbank wijst hierbij op berichten en brieven van Europese rechtersverenigingen.

De rechtbank acht een nadere precisering door het Hof noodzakelijk om uitspraak te kunnen doen in het hoofdgeding en acht bovendien het belang dat het Hof van Justitie van de Europese Unie duiding geeft over de verhouding tussen - kort gezegd - de pushbacks, standaardmatige detentie van derdelanders, het GEAS en de fundamentele van de Unie aanzienlijk en lidstaat-overstijgend.

Prejudiciële vragen:

I Dient de Dublinverordening, gelet op punten 3, 32 en 39 van de considerans en gelezen in samenhang met artikelen 1, 4, 18, 19 en 47 Handvest EU aldus te worden uitgelegd en toegepast dat het interstatelijk vertrouwensbeginsel niet deelbaar is, zodat ernstige en stelselmatige schendingen van het Unierecht die door de mogelijk verantwoordelijke lidstaat worden begaan vóór overdracht ten aanzien van derdelanders die (nog) geen Dublinterugkeerder zijn absoluut in de weg staan aan overdracht aan deze lidstaat?

II Dient artikel 3, tweede lid, van de Dublinverordening, indien de vorige vraag ontkennend wordt beantwoord, gelezen in samenhang met artikelen 1, 4, 18, 19 en 47 Handvest EU, aldus te worden uitgelegd dat indien de mogelijk verantwoordelijke lidstaat op ernstige en stelselmatige wijze het Unierecht schendt, de overdragende lidstaat in het kader van de Dublinverordening niet voetstoots van het interstatelijk vertrouwensbeginsel kan uitgaan, maar elke twijfel moet wegnemen dan wel aannemelijk moet maken dat de verzoeker na overdracht niet in een situatie zal geraken die in strijd is met artikel 4 Handvest EU. III Met welke bewijsmiddelen kan de verzoeker zijn argumenten dat artikel 3, tweede lid, van de Dublinverordening, aan zijn overdracht in de weg staat staven en welke bewijsmaatstaf dient hierbij te worden gehanteerd? Heeft de overdragende lidstaat, gelet op de verwijzingen naar het Unieacquis in de considerans van de Dublinverordening, een samenwerkingsplicht en/of vergewisplicht, dan wel dienen er, indien sprake is van ernstige en stelselmatige schendingen van grondrechten ten aanzien van derdelanders, individuele garanties te worden verkregen van de verantwoordelijke lidstaat dat na overdracht de grondrechten van de verzoeker (wel) worden geëerbiedigd? Luidt de beantwoording van deze vraag anders als de verzoeker in bewijsnood verkeert indien hij zijn consistente en gedetailleerde verklaringen niet met documenten kan staven, terwijl dit gelet op de aard van de verklaringen niet kan worden verwacht?

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Frankrijk – 22 maart 2022 (ECER 22.6.22) - C-294/22 - OFPRA*

Palestijnse vluchteling - UNRWA – Onvoldoende toegang tot zorg

Richtlijn 2011/95/EU. De vraag is o.a. of artikel 12, lid 1, onder a), van richtlijn 2011/95/EU aldus moet worden uitgelegd dat een zieke Palestijnse vluchteling die, na daadwerkelijk de bescherming of bijstand te hebben ingeroepen van de UNRWA, het land of het gebied verlaat dat tot het interventiegebied van deze organisatie behoort en waar hij zijn gewone verblijfplaats had, om reden dat hij er onvoldoende toegang heeft tot de zorg, kan worden geacht te verkeren in een persoonlijke situatie van ernstige onveiligheid en in een situatie waarin de UNRWA niet in staat is hem levensomstandigheden te bieden die met de haar opgedragen bijstandsmissie stroken.

RECHTSPRAAK NL – EINDUITSPRAAK – ABRVS – 8 juni 2022 – na prejudiciële verwijzing - na arrest HvJ C-441/19 – na einduitspraak Rechtbank Den Haag - ECLI:NL:RVS:2022:1530

Asiel – Niet begeleide minderjarige – Belang van het kind

Richtlijn 2008/115/EG. De aanvraag van de vreemdeling om hem een verblijfsvergunning asiel voor bepaalde tijd te verlenen is afgewezen, de verblijfsvergunning regulier voor bepaalde tijd is geweigerd en hem is opgedragen om Nederland binnen vier weken na afloop van het voorlopig verleende uitstel van vertrek te verlaten (dit laatste hierna: het terugkeerbesluit). De staatssecretaris heeft het terugkeerbesluit ingetrokken.

De vreemdeling komt uit Guinee. Op 30 juni 2017, toen hij vijftien jaar en vier maanden oud was, heeft hij als alleenstaande minderjarige in Nederland een asielaanvraag ingediend. Deze uitspraak gaat over de vraag of de staatssecretaris het leeftijdsvereiste in het bijzondere buitenschuldbeleid terecht aan de vreemdeling heeft tegengeworpen en zo nee, of de staatssecretaris ook de andere vereisten van dat beleid had moeten beoordelen en hij, nu hij dat niet heeft gedaan, aan de vreemdeling alsnog een verblijfsrecht moet verlenen.

Het Hof heeft geoordeeld dat de betrokken lidstaat, alvorens een terugkeerbesluit uit te vaardigen tegen een niet-begeleide minderjarige, de situatie van die minderjarige algemeen en grondig moet toetsen, rekening houdend met het belang van het kind. In dat kader dient die lidstaat zich ervan te overtuigen dat er voor de betrokken niet-begeleide minderjarige adequate opvang beschikbaar is in het land van terugkeer.

Een lidstaat mag bij het onderzoek of er in het land van terugkeer adequate opvang aanwezig is, geen louter op leeftijd gebaseerd onderscheid maken tussen niet-begeleide minderjarigen.

Artikel 8, lid 1, van richtlijn 2008/115 verzet zich ertegen dat een lidstaat, na een terugkeerbesluit tegen een niet-begeleide minderjarige te hebben uitgevaardigd en zich er overeenkomstig artikel 10, lid 2, van die richtlijn van te hebben overtuigd dat die minderjarige wordt teruggestuurd naar een familielid, een aangewezen voogd of adequate opvangfaciliteiten in het land van terugkeer, niet tot zijn verwijdering overgaat zolang hij niet de leeftijd van 18 jaar heeft bereikt.

De rechtbank heeft het beroep gegrond verklaard en het bestreden besluit vernietigd.

De Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State: verklaart het hoger beroep gegrond, vernietigt de uitspraak van de rechtbank Den Haag, zittingsplaats 's-Hertogenbosch, van 15 maart 2021 voor zover de rechtbank heeft bepaald dat de staatssecretaris van Justitie en Veiligheid de vreemdeling met ingang van 30 juni 2017 een vergunning moet verlenen en de uitspraak in de plaats treedt van het besluit van 23 maart 2018 en bevestigt de uitspraak voor het overige.

NOOT – bij EHRM, 8 maart 2022, [Sabani t. België](#)

Sabani v. Belgium: on handcuffs and home intrusions. ([strasbourgobservers](#))

In Sabani v. Belgium, the Court assessed whether an intrusion into the home of an undocumented immigrant with the aim of removing her from the national territory constitutes a violation of Article 8 of the European Convention on Human Rights (ECHR). In Sabani's case, the lack of an appropriate legal basis means that the intrusion into the applicant's private life cannot be justified. In addition, the Court ruled that the use of handcuffs during the at-home arrest, in the presence of the applicant's minor daughter, constituted an infringement as well.

NOOT – bij EHRM 26 april 2022, [M.A.M. t. Zwitserland](#)

Religious Conversion, Asylum Law and the ECtHR Case-Law: M.A.M. v. Switzerland^[O&B]. ([strasbourgobservers](#))

In the case M.A.M. v. Switzerland, the ECtHR concluded that there would be a violation of Articles 2 and 3 of the ECHR if the applicant were returned to Pakistan in the absence of a thorough and rigorous ex nunc assessment by the Swiss authorities of the general situation of Christian converts in Pakistan and the personal situation of the applicant. The ECtHR's conclusions on the asylum assessment of the religious conversion, the 'refugee sur place' principle and the use of Country of Origin Information (COI) echo similar case-law, affirm the respective general principles on risk assessment in the context of the examination of an asylum application and navigate the waters for national asylum systems.

NOOT – bij EHRM 5 april 2022, [A.A. e.a. t. Noord-Macedonië](#)

- Expanding Exceptions? AA and Others v North Macedonia, Systematic Pushbacks and the Fiction of Legal Pathways ([EU migration law blog](#))
- Nieuwe EHRM uitspraak verkleint reikwijdte verbod op collectieve uitzetting ([Verblijfblog](#))

BNC fiche

- Fiche: Verordening inzake digitalisering visumprocedure ([Kamerstukken 222112, nr. 3441](#))
- Fiche: Voorstel voor de richtlijn inzake de status van langdurig ingezetene derdelanders ([Kamerstukken, nr. 22112, nr. 3439](#))
- Fiche: Richtlijn inzake enkelvoudige toelatingsprocedure en de gecombineerde vergunning voor verblijf en arbeid (GVVA) ([Kamerstukken 22112, nr. 3440](#))

OVERIG

- Notitie betreffende de gebrekkige toepassing van de Tijdelijke beschermingsrichtlijn in Nederland ([Commissie Meijers](#))
- Comment on the Commission's Proposal to recast Directive 2003/109 on the status of long-term resident third-country nationals (COM(2022) 650) ([Commissie Meijers](#))
- Voortgang in de Raad over het nieuwe Asiel en Migratiepact ([ECER](#))
- Herziene regels voor het Schengenevaluatie- en toezichtmechanisme ([ECER](#))
- EUAA Asylum report: A modern, protective Common EU Asylum System is within reach ([EUAA](#))
- EUAA releases new Country Guidance: Somalia ([EUAA](#))
- Russia as a Country of Origin: EUAA publishes Country Intelligence Report ([EUAA](#))
- F. Zeven, De randen van het bestuursrecht - Over isolerende strafmaatregelen in vreemdelingenbewaring en effectieve rechtsbescherming, in: [Crimmigratie & Recht 2022/1.4](#)
- Detecting Vulnerability in Greek Hotspots ([EU migration law blog](#))
- The role of European Courts in contemporary (im)migration governance ([Leiden law blog](#))
- De toeslagenaffaire: gevolgen voor gezinshereniging ([Verblijfblog](#))

EHRM factsheets en case-law guides

- [Accompanied migrant minors in detention](#) (juni 2022)
- [Unaccompanied migrant minors in detention](#) (december 2021)
- [Migrants in detention](#) (juni 2022)
- [Dublin" cases](#) (maart 2021)
- [Collective expulsions of aliens](#) (juni 2022)
- [Guide on the case-law of the ECHR on Immigration](#) (december 2021)
- [Guide on Article 3 of Protocol No. 4 ECHR - prohibition of expulsion of nationals](#) (aorul 2022)
- [Guide on Article 4 of Protocol No. 4 to ECHR - prohibition of collective expulsions of aliens](#) (December 2021)
- [Guide to Article 1 of Protocol No. 7 ECHR - procedural safeguards relating to expulsion of aliens](#) (december 2021)

Databanken

- [EUAA](#) (asiel en migratie)
- [Dicta](#) (asiel en migratie)
- [European database of asylum law](#) (asiel en migratie)
- [Statelessness Case Law Database](#) (sinds juli 2021)
- [EDAL](#) – European database of asylum law
- [Refworld UNHCR](#)

Belastingen

HvJ – CONCLUSIE A-G PIKAMÄE – 9 juni 2022 – zaak C-203/21 – DELTA STROY 2003 – Bulgarije – [ECLI:EU:C:2022:454](#) – [conclusie](#)

Fiscale fraude – Vermoeden van toerekening - Legaliteitsbeginsel

Kaderbesluit 2005/212/JBZ. Artikelen 47 tot en met 49 Handvest EU. Z.K. is bestuurder van de in Bulgarije gevestigde vennootschap Delta Stroy. Aan Z.K. is ten laste gelegd dat zij, in de vorm van een voortgezet strafbaar feit in die hoedanigheid voor drie belastingtijdvakken, de vaststelling en betaling van belastingsschulden ten belope van ongeveer 5 808,38 EUR – aan krachtens de Bulgaarse btw-wet verschuldigde btw had ontdoken. Tegen Z.K. is in eerste aanleg een strafzaak ingeleid bij de verwijzende rechter.

De openbare aanklager heeft in een afzonderlijke procedure, gevorderd aan Delta Stroy een geldboete op te leggen wegens verkrijging van een vermogensvoordeel ten gevolge van een feit dat strafbaar is gesteld, gepleegd door Z.K.

De verwijzende rechter betwijfelt of de procedure op grond waarvan hij aan een rechtspersoon een geldelijke sanctie kan opleggen voor een strafbaar feit waarvan het plegen nog niet vaststaat omdat het voorwerp is van een nog niet definitief afgesloten parallelle strafprocedure tegen de natuurlijke persoon die de rechtspersoon vertegenwoordigt, verenigbaar is met kaderbesluit 2005/212/JBZ en het in artikel 49 Handvest EU neergelegde legaliteitsbeginsel ter zake van strafbare feiten en straffen, dat moet worden uitgelegd in het licht van de rechtspraak van het EHRM betreffende artikel 7 van het EVRM.

A-G geeft het Hof in overweging: De artikelen 47 tot en met 49 Handvest EU staan niet in de weg aan een regeling van een lidstaat die, ter bestrijding van fiscale fraude, voorziet in een vermoeden van toerekening aan een rechtspersoon van een strafbaar feit dat vermoedelijk voor zijn rekening is gepleegd door een natuurlijke persoon die namens hem wilsverklaringen kan afleggen, en in de oplegging van een geldelijke sanctie aan de rechtspersoon, onder voorbehoud van diens recht om die vermoedens te weerleggen in het kader van een beroep in rechte tegen het sanctiebesluit en op voorwaarde dat de concrete modaliteiten van de uitoefening van dit beroep niet op onevenredige wijze afbreuk doen aan het recht op een doeltreffende voorziening in rechte en de rechten van de verdediging.

Artikel 49, lid 3, Handvest EU staat niet in de weg aan een regeling van een lidstaat die voorziet in een sanctieregeling bij schending door de belastingplichtige van zijn aangifteverplichtingen inzake btw waarbij een geldboete kan worden opgelegd waarvan het minimumbedrag overeenstemt met het onrechtmatige economische voordeel dat is verkregen of kan worden verkregen, op voorwaarde dat die regeling geschikt is om de verwezenlijking van het beoogde doel van bestrijding van fiscale fraude te waarborgen en niet verder gaat dan nodig is om dat doel te bereiken.

GERECHT EU – ARREST – 8 juni 2022 – gevoegde zaken T-363/19 en T-456/19 – Verenigd Koninkrijk / Commissie – ECLI:EU:T:2022:349 – arrest

**Steunregeling multinationale groepen - Onverenigbaar met interne markt –
Terugvordering - Voorafgaande belastingafspraken (advance tax rulings) – Selectieve
belastingvoordelen**

Samenvatting onder: Staatsteun

EHRM factsheet

[Taxation](#) (april 2022)

Belastingen, accijns

HvJ – ARREST – 9 juni 2022 – zaak C-55/21 – Imperial Tobacco Bulgaria – Bulgarije – ECLI:EU:C:2022:459 – geen conclusie – arrest

**Accijns – Tabaksfabrikaten die onder douanetoezicht worden vernietigd – Erkend
entrepouhouder - Teruggaaf?**

Richtlijn 2008/118/EG. Richtlijn 2011/64/EU. Richtlijn 92/12/EEG.

Hof: Artikel 11 van richtlijn 2008/118/EG en artikel 17, eerste alinea, onder b), van richtlijn 2011/64/EU moeten aldus worden uitgelegd dat de lidstaten op grond van deze bepalingen niet hoeven te voorzien in teruggaaf van de accijns voor reeds tot verbruik uitgeslagen accijnsgoederen, met inbegrip van tabaksfabrikaten, die onder douanetoezicht worden vernietigd.

Belastingen, btw

HvJ – CONCLUSIE A-G KOKOTT – 2 juni 2022 – zaak C-1/21 – Direktor na Direktsia „Obzhalvane i danachno-osiguritelna praktika – Bulgarije – ECLI:EU:C:2022:435 – conclusie

Onerlijke ontneming vermogensbestanddelen - Niet betalen belastingschuld - Hoofdelijke aansprakelijkheid bestuur - Werkingsfeer van Unierecht – Evenredigheidsbeginsel – Onbevoegdheid HvJ?

Richtlijn 2006/112/EG. Vormt de in het algemene belastingrecht geregelde hoofdelijke aansprakelijkheid van een natuurlijke persoon (die zelf geen btw-plichtige is) voor belastingschulden en rente van een andere persoon een uitvoering van het Unierecht waarvoor de btw-richtlijn of ander Unierecht regels zou kunnen bevatten? Of is de hoofdelijke aansprakelijkheid van een persoon die er oorzakelijk toe heeft bijgedragen dat een andere persoon niet tijdig haar belastingverplichting heeft kunnen nakomen, een zuiver nationale procedurereguleer om de belastingopbrengsten veilig te stellen, die door het Unierecht onverlet wordt gelaten?

Dit doet enigszins denken aan de constellatie in het veelbesproken arrest Åkerberg Fransson, waarin de strafrechtelijke veroordeling van een btw-plichtige wegens btw-fraude werd aangemerkt als een uitvoering van het Unierecht. De vraag die hier moet worden beantwoord gaat echter verder.

Het gaat hier immers niet om de aansprakelijkheid van een btw-plichtige, maar om de aansprakelijkheid van een *niet*-btw-plichtige persoon. Deze persoon heeft ook geen btw-fraude gepleegd, maar als lid van het bestuur zijn salaris bij de vennootschap kennelijk op ongepaste wijze verhoogd en aldus de vennootschap vermogensbestanddelen ontnomen.

A-G geeft het Hof in overweging: De algemene hoofdelijke aansprakelijkheid van een orgaan van een vennootschap (die een niet-belastingplichtige in de zin van de btw-richtlijn is) voor een gedraging die deze vennootschap schade berokkent (in casu de toekenning van een ongepast hoog salaris) en die causaal in verband staat met de niet-betaling van opeisbare belastingschulden van de vennootschap, valt niet onder de btw-richtlijn en valt niet binnen de werkingssfeer van het Unierecht. Derhalve is het Hof niet bevoegd om de prejudiciële vragen te beantwoorden.

- 📌 HvJ EU volgens A-G HvJ niet bevoegd om vragen over hoofdelijke aansprakelijkheid te beantwoorden. (VN-Vandaag-2022/1353)

HvJ – ARREST – 16 juni 2022 – zaak C-596/20 – DuoDecad – Hongarije – ECLI:EU:C:2022:474 – conclusie – arrest

Dubbele btw-heffing bij IT-diensten - Plaats van een dienst – Neutraliteitsbeginsel – Voorkoming dubbele belasting – Samenwerkingsplicht belastingautoriteiten lidstaten

Richtlijn 2006/112/EG. DuoDecad is een in Hongarije geregistreerde vennootschap met als hoofdactiviteit computerprogrammering. Zij heeft diensten voor technische ondersteuning verricht ten behoeve van Lalib – Gestão e Investimentos Lda. (hierna: „Lalib”), een op Madeira (Portugal) gevestigde vennootschap, die amusementsdiensten verricht langs elektronische weg en haar belangrijkste afnemer is. Dit verzoek is ingediend in het kader van een geding tussen DuoDecad en de Hongaarse belasting- en douanediens over de betaling van de btw over diensten die DuoDecad in 2009 en 2011 heeft verricht.

Het Hof verwijst naar de punten 8 en 11 van de Aanbevelingen aan de nationale rechterlijke instanties over het aanhangig maken van prejudiciële procedures (PB 2019, C 380, blz. 1) en herinnert eraan dat het verzoek om een prejudiciële beslissing enkel betrekking mag hebben op feitelijke vragen die in het kader van het hoofdgeding worden opgeworpen en dat het Hof het Unierecht niet zelf toepast op dit geding.

Hof: Het HvJ is niet bevoegd om de gestelde prejudiciële vragen te beantwoorden.

- 🇧🇪 HvJ EU laat tweede serie vragen over dubbele BTW-heffing bij IT-diensten onbeantwoord. ([VN-Vandaag-2022/1508](#))

HvJ – ARREST – 30 juni 2022 – zaak C-56/21 – ARVI ir ko – Litouwen – ECLI:EU:C:2022:509 – conclusie – arrest

Mogelijkheid om bij vrijgestelde handelingen voor belastingplicht te kiezen – Voorwaarden voor keuzerecht – Gevolgen schending vormvoorschriften

Richtlijn 2006/112/EG. In Litouwen bestaat de mogelijkheid om voor belastingplicht te kiezen alleen wanneer de handeling wordt verricht voor een geregistreerde btw-plichtige. In het onderhavige geval kon de registratie van de koper pas een maand later plaatsvinden. Derhalve was op het tijdstip van de handeling niet aan deze voorwaarde voldaan en kon de leverancier voor deze handeling naar Litouws recht dus niet van btw-vrijstelling afzien. Hij moest zijn aftrek van voorbelasting op de bouwkosten dan ook pro rata temporis herzien, louter omdat de formaliteiten niet in acht waren genomen.

Hof: De artikelen 135 en 137 van richtlijn 2006/112/EG verzetten zich niet tegen een nationale regeling die het recht van een belastingplichtige om te kiezen voor de heffing van btw over de verkoop van een onroerend goed afhankelijk stelt van de voorwaarde dat dit goed wordt overgedragen aan een belastingplichtige die op het tijdstip van het sluiten van de transactie reeds voor btw-doeleinden is geïdentificeerd.

De bepalingen van richtlijn 2006/112 alsmede het beginsel van fiscale neutraliteit, het doeltreffendheidsbeginsel en het evenredigheidsbeginsel verzetten zich niet tegen een nationale wettelijke regeling en praktijk op grond waarvan de verkoper van een onroerend goed verplicht is om de aftrek van de over dat goed betaalde btw te herzien nadat hem het recht is geweigerd om te kiezen voor belastingheffing over die verkoop omdat de afnemer op de datum van deze handeling niet voldeed aan de voorwaarden voor de uitoefening van dat recht door de verkoper. Hoewel het daadwerkelijke gebruik van het betrokken onroerend goed door de afnemer in het kader van aan btw onderworpen activiteiten in dit verband irrelevant is, zijn de bevoegde autoriteiten niettemin verplicht om na te gaan of er sprake is van fraude of misbruik door de belastingplichtige die voornemens was zijn recht uit te oefenen om voor belastingheffing over de betrokken handeling te kiezen.

- 🇧🇪 Litouwse voorwaarden voor keuze voor belaste levering geoorloofd. ([VN-Vandaag-2022/1638](#))

HvJ – ARREST – 30 juni 2022 – zaak C-146/21 – DGRFP București – Roemenië – ECLI:EU:C:2022:512 – geen conclusie – arrest

Verleggingsregeling – Verkoop van hout - Nationale regeling die btw-registratie als voorwaarde stelt voor toepassing van die regeling – Beginsel van fiscale neutraliteit

Richtlijn 2006/112/EG. Uitvoeringsbesluiten 2010/583/EU en 2013/676/EU. De zaak gaat over het besluit van de bevoegde belastingdienst om de belastingplichtige de toepassing van de verleggingsregeling te weigeren en hem met terugwerkende kracht een heffing in het kader van de btw op te leggen over de verkoop van hout op stam.

Hof: Richtlijn 2006/112/EG en het beginsel van fiscale neutraliteit verzetten zich niet tegen een nationale regeling volgens welke de verleggingsregeling niet van toepassing is op een belastingplichtige die op aanvraag noch ambtshalve was geregistreerd voor de btw voordat hij belastbare transacties verrichtte.

- 🇧🇪 Aan toepassing verleggingsregeling mag Roemenië voorwaarde van BTW-registratie stellen. ([VN-Vandaag-2022/1639](#))

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Polen – 23 februari 2022 (ECER 13.6.2022) – C-282/22 – Dyrektor Krajowej Informacji Skarbowej*

Oplaadpunten voor elektrische auto's – Levering van diensten of van goederen? - Enkele belastbare werkzaamheid?

Richtlijn 2006/112/EG. Verzoekster heeft de Poolse belastingdienst gemeld welke activiteiten zij voornemens is op te starten en heeft aangegeven dat zij ervan uitgaat dat alle door haar verrichte prestaties ten behoeve van de gebruikers van de laadstations voor voertuigen worden geacht een enkele belastbare werkzaamheid te vormen, namelijk een onder bezwarende titel verrichte dienst. In de bestreden uitlegging heeft de belastingdienst vastgesteld dat het standpunt van verzoekster onjuist is.

Vormen de samengestelde prestaties die bij oplaadpunten ten behoeve van gebruikers van elektrische voertuigen worden verricht leveringen van goederen in de zin van artikel 14, lid 1, van de richtlijn of diensten in de zin van artikel 24, lid 1, van deze richtlijn?

CONSULTATIE

Btw – administratieve samenwerking en fraudebestrijding (evaluatie), Feedback mogelijk van 27 Juni 2022 - 25 Juli 2022 (EC)

OVERIG

- EU-maatregelen ter bestrijding van btw-fraude zijn verlengd tot en met het einde van 2026. (BS-17-06-2022)
- EU-maatregelen ter bestrijding van btw-fraude zijn verlengd tot en met het einde van 2026 (ECER)

Belastingen, douane en tariefindeling

HvJ – ARREST – 9 juni 2022 – zaak C-599/20 – Baltic Master – Litouwen – ECLI:EU:C:2022:457 – conclusie – arrest

Vaststelling douanewaarde – Begrip 'verbonden personen' – Feitelijke zeggenschap

Verordening (EEG) nr. 2913/92 (CDW). Verordening (EEG) nr. 2454/93. Nederland, Frankrijk, Spanje, Tsjechië, Estland en Litouwen hebben in deze zaak schriftelijke opmerkingen ingediend.

Bij omzetting van de relevante internationale rechtsinstrumenten naar EU-wetgeving wordt de ad-valorem-methode gehanteerd. Bijgevolg vormt ook in de Europese Unie, naast de oorsprong en tariefindeling, de douanewaarde van goederen de basis voor het vaststellen van de douanerechten voor importeurs, die doorgaans worden berekend als een percentage van de douanewaarde.

De onderhavige procedure vindt haar oorsprong in een zaak waarin de douaneautoriteiten twijfels hadden over de juistheid van een aangifte betreffende de tariefindeling en de waarde van in de Europese Unie ingevoerde goederen. Deze procedure biedt het Hof de gelegenheid om duidelijkheid te verschaffen over de omstandigheden waarin douaneautoriteiten, teneinde de verschuldigde rechten te bepalen, de door de importeur aangegeven waarde van de goederen buiten beschouwing kunnen laten en andere methoden mogen hanteren om die waarde vast te stellen.

Hof: Artikel 29, lid 1, onder d), van verordening (EEG) nr. 2913/92, en artikel 143, lid 1, onder b), e), en f), van verordening (EEG) nr. 2454/93, moeten aldus worden uitgelegd dat:

– de koper en de verkoper niet kunnen worden geacht door de wettelijke bepalingen te zijn erkend als in zaken verbonden of worden geacht te zijn verbonden wegens een rechtstreekse of zijdelingse de-jure-zeggenschap, in een situatie waarin er geen documenten bestaan op grond waarvan een dergelijke verbondenheid kan worden vastgesteld;

– de koper en de verkoper kunnen worden geacht te zijn verbonden wegens een rechtstreekse of zijdelingse feitelijke zeggenschap, in een situatie waarin de omstandigheden waaronder de betrokken transacties zijn gesloten blijkens objectieve gegevens kunnen worden geacht niet alleen te wijzen op het bestaan van een hechte vertrouwensband tussen die koper en verkoper, maar ook op het feit dat een van hen in staat is om ten opzichte van de andere dwang of leiding uit te oefenen of dat een derde persoon daartoe in staat is ten opzichte van hen beiden.

Artikel 31, lid 1, van verordening nr. 2913/92, zoals gewijzigd bij verordening nr. 82/97, moet aldus worden uitgelegd dat het zich er niet tegen verzet dat, indien de douanewaarde van een ingevoerd goed niet kan worden vastgesteld overeenkomstig de artikelen 29 en 30 van deze verordening, die waarde wordt vastgesteld op basis van informatie in een nationale databank betreffende de douanewaarde van de enige goederen van dezelfde oorsprong die weliswaar niet „soortgelijk” zijn in de zin van artikel 142, lid 1, onder d), van verordening nr. 2454/93, zoals gewijzigd bij verordening nr. 46/1999, maar onder dezelfde Taric-code worden ingedeeld.

HvJ – ARREST – 9 juni 2022 – zaak C-187/21 – FAWKES – Hongarije – ECLI:EU:C:2022:458 – geen conclusie – arrest

Douanewaarde van textielproducten uit China – Transactiewaarde – Gebruik databank – Inlichtingen vragen aan andere douaneautoriteiten?

Verordening (EEG) nr. 2913/92 (CDW). Frankrijk, Finland, Spanje en Hongarije hebben in deze zaak schriftelijke opmerkingen ingediend. De zaak gaat over het besluit waarbij de douaneautoriteit overeenkomstig artikel 30, lid 2, onder b), CDW de douanewaarde van textielproducten van oorsprong uit China heeft bepaald. De vraag is o.a. of de douaneautoriteit van een lidstaat zich bij de vaststelling van de douanewaarde kan beperken tot het gebruik van de gegevens in de nationale gegevensbank die zij samenstelt en beheert, dan wel of zij informatie van de douaneautoriteiten van andere lidstaten of van de instellingen en diensten van de Unie moet raadplegen, zo nodig door hen te verzoeken om aanvullende gegevens voor de vaststelling van de douanewaarde.

Hof: Artikel 30, lid 2, onder a) en b), van verordening (EEG) nr. 2913/92 moet aldus worden uitgelegd dat de douaneautoriteit van een lidstaat bij de vaststelling van de douanewaarde overeenkomstig deze bepaling, alleen de gegevens uit de door haar samengestelde en beheerde nationale gegevensbank hoeft te gebruiken en, wanneer die gegevens hiertoe volstaan, geen informatie van de douaneautoriteiten van andere lidstaten of van de instellingen en de diensten van de Unie hoeft te raadplegen, onverminderd de mogelijkheid om, indien die gegevens niet volstaan, die autoriteiten of instellingen en diensten te verzoeken om aanvullende gegevens voor die vaststelling.

Artikel 30, lid 2, onder a) en b), van verordening nr. 2913/92 moet aldus worden uitgelegd dat de douaneautoriteit van een lidstaat, bij de vaststelling van de douanewaarde, de transactiewaarden van andere transacties van degene die goederen inklaart buiten beschouwing mag laten, ook al zijn deze waarden noch door deze douaneautoriteit noch door de douaneautoriteiten van andere lidstaten betwist, op voorwaarde dat deze douaneautoriteit, ten eerste, de transactiewaarden betreffende de invoeren in die lidstaat vooraf overeenkomstig artikel 78, leden 1 en 2, van verordening nr. 2913/92 binnen de termijn van artikel 221 ervan en volgens de procedure van artikel 181 bis van verordening (EEG) nr. 2454/93 van de Commissie van 2 juli 1993 houdende vaststelling van enkele bepalingen ter uitvoering van verordening (EEG) nr. 2913/92 van de Raad tot vaststelling van het communautair douanewetboek, zoals gewijzigd bij verordening (EG) nr. 3254/94 van de Commissie van 19 december 1994, betwist en, ten tweede, de uitsluiting van transactiewaarden betreffende invoeren in andere lidstaten overeenkomstig artikel 6, lid 3, van verordening nr. 2913/92 motiveert aan de hand van factoren die afbreuk doen aan de aannemelijkheid ervan.

Het in artikel 30, lid 2, onder a) en b), van verordening nr. 2913/92 gebruikte begrip goederen die „op hetzelfde of nagenoeg hetzelfde tijdstip” zijn uitgevoerd als de goederen waarvan de waarde moet worden bepaald, moet aldus worden uitgelegd dat de douaneautoriteit zich bij de vaststelling van de douanewaarde overeenkomstig deze bepaling kan beperken tot het gebruik van gegevens betreffende transactiewaarden die betrekking hebben op een periode van 90 dagen, waarvan 45 vóór en 45 na de inklaring van de goederen waarvan de waarde moet worden bepaald, voor zover de douanewaarde van die goederen overeenkomstig die bepaling kan worden vastgesteld aan de hand van de in die periode verrichte uitvoer naar de Unie van goederen die identiek of soortgelijk zijn aan de goederen waarvan de waarde moet worden bepaald.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Bulgarije – 19 april 2022 (ECER 27.6.22) - [C-292/22 Nova Targovska Kompania 2004](#)

Tariefindeling van een palmvetproduct - Textureringsproces

Verordening (EU) nr. 952/2013. Verordening (EEG) nr. 2658/87. Partijen zijn het oneens over de tariefindeling van goederen die als “palmvet MP 36-39” zijn aangegeven. Met zijn prejudiciële vragen wenst de verwijzende rechter te vernemen of 1) deze goederen *palmshortenings* zijn als bedoeld bij post 1517 van de toelichtingen op het geharmoniseerde systeem inzake de omschrijving en de codering van goederen, 2) of de onderzoeksmethoden zijn toegestaan die het centraal douanelaboratorium heeft toegepast om vast te stellen of de goederen een textureringsproces hebben ondergaan en 3) onder welke code van de gecombineerde nomenclatuur – onder de bij de invoer aangegeven code 1511 of onder de door de douaneautoriteiten aangenomen code 1517 – de goederen dienen te worden ingedeeld, indien deze een textureringsproces hebben ondergaan en “palmshortenings” zijn.

Belastingen, vennootschapsbelasting

HvJ – ARREST – 16 juni 2022 – zaak C-572/20 – ACC Silicones – Duitsland – [ECLI:EU:C:2022:469](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Terugbetaling bronbelasting - Dividenden

Artikel 63 VWEU. Richtlijn 90/435/EEG. Richtlijn 2003/123/EG. Het verzoek volgt op het arrest van 20 oktober 2011, Commissie/Duitsland, zaak C-284/09. In dat arrest oordeelde het Hof dat Duitsland de krachtens artikel 56, lid 1, EG en artikel 40 EER-Overeenkomst op haar rustende verplichtingen niet was nagekomen door de aan niet-ingezeten vennootschappen uitgekeerde dividenden in economische termen zwaarder te belasten dan de aan ingezetene vennootschappen uitgekeerde dividenden, wanneer de in artikel 3, lid 1, van richtlijn 90/435/EEG vastgestelde minimumdrempel voor deelnemingen van een moedermaatschappij in het kapitaal van haar dochteronderneming niet is bereikt. Ter uitvoering van dat arrest heeft de Duitse wetgever in maart 2013 § 32, lid 5, van het Körperschaftsteuergesetz (wet op de vennootschapsbelasting) met terugwerkende kracht ingevoerd, welke bepalingen moeten worden getoetst in het kader van het onderhavige verzoek om een prejudiciële beslissing.

Hof: Artikel 63 VWEU moet aldus worden uitgelegd dat het in de weg staat aan een bepaling uit de belastingwetgeving van een lidstaat op grond waarvan de teruggaaf van de belasting over inkomsten uit kapitaal die is betaald over dividenden die door een in een andere lidstaat gevestigde vennootschap zijn ontvangen uit deelnemingen beneden de drempels die zijn vastgesteld in richtlijn 90/435/EEG afhankelijk wordt gesteld van het bewijs dat deze belasting bij die vennootschap of bij haar directe of indirecte aandeelhouders niet kan worden verrekend en er geen mogelijkheid tot overdracht van verrekening is en die belasting evenmin door die vennootschap als beroepskosten of bedrijfskosten in aftrek kan worden gebracht, terwijl een dergelijke voorwaarde niet wordt gesteld voor de teruggaaf van de belasting over inkomsten uit kapitaal die is betaald door een ingezetene vennootschap die hetzelfde soort inkomsten ontvangt.

- B** Duitse regeling voor terugbetaling bronbelasting in strijd met EU-recht.
([VN-Vandaag-2022/1509](#))

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Hongarije – 27 april 2022 (ECER 30.6.22) – [C-318/22 GE Infrastructure Hungary Holding*](#)

Gedeeltelijke splitsing met fusie – Vermindering heffingsgrondslag – Fiscale neutraliteit

Richtlijn 2009/133/EG. Drie ondernemingen hebben een overeenkomst tot gedeeltelijke splitsing met fusie door overneming gesloten. In het kader van deze overeenkomst werden twee takken van GE Hungary door overneming samengevoegd binnen GE Aviation Hungary. Dit werd bij GE Hungary geboekt door middel van een vermindering van de reserves, zonder wijziging van het geplaatste kapitaal van deze onderneming. Als gevolg van een belastingcontrole in 2019 heeft verzoekster verzocht om vermindering van haar belastinggrondslag, wegens deze gedeeltelijke splitsing van de bedrijfstakken van GE Hungary.

De door verzoekster aangevraagde vermindering van de heffingsgrondslag voor de vennootschapsbelasting werd niet toegewezen. Daarop heeft verzoekster bij de verwijzende rechter beroep ingesteld tegen het besluit van de hogere belastingautoriteit.

De verwijzende rechter moet zich in dit geval uitspreken over de vraag of in het geval van omzetting door gedeeltelijke splitsing in de zin van artikel 2, onder c) van de richtlijn, de uitlegging van de Hongaarse wet op vennootschapsbelasting, in deze context verenigbaar is met artikel 8, leden 2 en 5 van de richtlijn. Volgens de verwijzende rechter bevat de nationale regeling bepalingen die identiek zijn aan die van de richtlijn, zowel voor grensoverschrijdende als voor zuiver binnenlandse omzettingen. Volgens de verwijzende rechter vereisen de beginselen van gelijke behandeling en fiscale neutraliteit dat de nationale wetgeving in overeenstemming met de richtlijn wordt uitgelegd.

EVA-HOF, 1 juni 2022, zaak E-3/21

Noorse renteaftrekbeperking binnen concern strijdig met vrijheid van vestiging.
([VN-Vandaag-2022/1461](#))

Beroepskwalificaties

HvJ – ARREST – 16 juni 2022 – zaak C-577/20 – Sosiaali- ja terveysturva- ja valvontavirasto – Finland – [ECLI:EU:C:2022:467](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Erkenning van beroepskwalificaties – Psychotherapeut

Richtlijn 2005/36/EG. Artikelen 45 en 49 VWEU. Artikel 4, lid 3, VEU. Nederland, Frankrijk, Noorwegen en Finland hebben in deze zaak schriftelijke opmerkingen ingediend.

A heeft in Finland een opleiding in de Finse taal gevolgd die door HPI wordt verzorgd in samenwerking met University of the West of England, Bristol (hierna: „UWE”). Nadat hij op 27 november 2017 het door UWE afgegeven diploma psychotherapie in ontvangst had genomen, heeft A. bij Valvira (vergunningverlenende instantie in Finland) een verzoek ingediend om de beroepstitel van psychotherapeut te mogen voeren, hetgeen krachtens de geldende nationale regelgeving een beschermde titel is.

In de loop van het jaar 2017 hebben oud-deelnemers aan deze opleiding contact met Valvira opgenomen om hun bezorgdheid te uiten over het feit dat de daadwerkelijke inhoud van de opleiding en de wijze waarop deze praktisch werd gegeven op vele punten tekortschoten in relatie tot de beoogde doelstellingen. Valvira heeft zelf contact opgenomen met andere personen die aan deze opleidingen hebben deelgenomen. Zij gaven aan soortgelijke ervaringen te hebben.

Bij beslissing van 29 juni 2018 heeft Valvira het verzoek van A. om de krachtens de geldende regelgeving beschermde beroepstitel van psychotherapeut te mogen voeren afgewezen met als belangrijkste overweging dat A. haar onvoldoende gegevens over de inhoud van zijn opleiding had verstrekt.

Hof: Artikel 13, lid 2, van richtlijn 2005/36/EG, en de artikelen 45 en 49 VWEU moeten aldus worden uitgelegd dat een verzoek om toegang tot en uitoefening van een gereguleerd beroep in de ontvangende lidstaat, dat krachtens dat artikel 13, lid 2, is ingediend door een persoon die, ten eerste, houder is van een opleidingstitel voor dat beroep die is afgegeven in een lidstaat waar dat beroep niet is gereguleerd en die, ten tweede, niet voldoet aan het vereiste dat hij dat beroep gedurende de in dat artikel 13, lid 2, bedoelde minimumperiode heeft uitgeoefend, door de bevoegde autoriteit van de ontvangende lidstaat moet worden getoetst aan artikel 45 of artikel 49 VWEU.

De artikelen 45 en 49 VWEU, gelezen in samenhang met artikel 4, lid 3, VEU, moeten aldus worden uitgelegd dat de bevoegde autoriteit van de ontvangende lidstaat waarbij een verzoek om toelating tot de uitoefening van een gereguleerd beroep in die lidstaat is ingediend, ervan uit moet gaan dat een door de autoriteit van een andere lidstaat afgegeven diploma waarheidsgetrouw is en het niveau van de kennis en de kwalificaties die de verzoeker met dit diploma kan worden geacht te hebben verworven in beginsel niet ter discussie kan stellen. Slechts wanneer deze autoriteit ernstige twijfels heeft, die zijn gebaseerd op concrete elementen die een reeks onderling overeenstemmende aanwijzingen vormen die doen vermoeden dat het diploma waarop die aanvrager zich beroept, niet het niveau weergeeft van de kennis en de kwalificaties die kunnen worden geacht door hem te zijn verworven, kan zij de autoriteit van afgifte verzoeken om de gegrondheid van de afgifte van dat diploma in het licht van die elementen opnieuw te onderzoeken, waarbij die autoriteit dat diploma, zo nodig, moet intrekken. Die concrete gegevens kunnen in voorkomend geval bestaan uit onder meer informatie die wordt verstrekt zowel door andere personen dan de opleidingsaanbieder als door de autoriteiten van een andere lidstaat bij de uitoefening van hun functie. Wanneer de autoriteit van afgifte de gegrondheid van de afgifte van dat diploma opnieuw heeft onderzocht in het licht van die elementen, zonder het in te trekken, kan de autoriteit van de ontvangende lidstaat slechts bij wijze van uitzondering, wanneer uit de omstandigheden van het concrete geval duidelijk blijkt dat het betrokken diploma niet waarheidsgetrouw is, de gegrondheid van de afgifte van dat diploma ter discussie stellen.

Brexit

HvJ – ARREST – 9 juni 2022 – zaak C-673/20 – Préfet du Gers en Institut national de la statistique en des études économiques – Frankrijk – Grote Kamer – ECLI:EU:C:2022:449 – conclusie – arrest

Brexit – Unieburger – Terugtrekkingsakkoord - Kiesrecht bij Franse gemeenteraadsverkiezingen?

Artikelen 9, 20, 22 en 50 VWEU. Artikel 39 en 40 Handvest EU. Besluit (EU) 2020/135. Kunnen Britse onderdanen die de voordelen van het burgerschap van de Unie genoten, die voordelen na de terugtrekking van het Verenigd Koninkrijk uit de Europese Unie behouden? Deze vraag staat centraal in de vier vragen die de Franse rechter heeft gesteld in het kader van een geschil over de vraag of E.P., een Brits onderdaan, het actief en passief kiesrecht bij gemeenteraadsverkiezingen in Frankrijk heeft behouden.

Hof: [niet officiële vertaling] De artikelen 9 en 50 VEU, evenals de artikelen 20 tot en met 22 VWEU, gelezen in samenhang met het Terugtrekkingsakkoord, moeten aldus worden uitgelegd dat, sinds de terugtrekking van het VK uit de Europese Unie op 1 februari 2020, onderdanen van die staat die gebruik hebben gemaakt van hun verblijfsrecht in een lidstaat vóór het einde van de overgangperiode niet langer de status van burger van de Unie genieten, noch, meer in het bijzonder, op grond van artikel 20, lid 2, onder b), en artikel 22 VWEU, het actief en passief kiesrecht bij gemeenteraadsverkiezingen in hun lidstaat van verblijf hebben, ook wanneer hun op grond van het recht van de staat waarvan zij onderdaan zijn, het stemrecht is ontnomen bij verkiezingen die door deze lidstaat worden georganiseerd. Bij het onderzoek van de derde en de

vierde vraag zijn geen factoren aan het licht gekomen die de geldigheid van Besluit (EU) 2020/135 kunnen aantasten.

- B** EU-Hof: onderdanen van het VK hebben het EU-burgerschap en de daaraan verbonden kiesrechten verloren door Brexit ([ECER](#))
- B** It's the end – but the moment has been prepared for: the CJEU confirms that UK citizens have lost EU citizenship ([EU law analysis](#))
- B** Clarifying the Court's judgment in Préfet du Gers on UK nationals' voting rights in local elections in the EU post-Brexit ([European law blog](#))

Europese Commissie

- Europese Commissie begint strafprocedure tegen VK vanwege plannen rond Noord-Ierse handel ([NRC](#))
- Brexit: Europese Commissie start twee nieuwe inbreukprocedures tegen het Verenigd Koninkrijk ([ECER](#))

OVERIG

Breaching International Law in a General and Far-Reaching Way: The Northern Ireland Protocol Bill ([EU law analysis](#))

Wiki

[Wiki Brexit](#)

Civiel

HvJ – CONCLUSIE A-G ĆAPETA – 9 juni 2022 – zaak C-64/21 – Rigall Arteria Management – Polen – ECLI:EU:C:2022:453 – [conclusie](#)

Handelsagent - Provisie

Richtlijn 86/653/EEG. Artikel 7, lid 1, onder b), van richtlijn 86/653 bepaalt dat de handelsagent voor een tijdens de duur van de agentuurovereenkomst gesloten handelstransactie recht heeft op de provisie indien de transactie is gesloten met een derde die in een eerder stadium door hem als klant was aangebracht voor een dergelijke transactie. De belangrijkste vraag die in de onderhavige zaak aan de orde is, luidt in wezen of artikel 7, lid 1, onder b), van richtlijn 86/653 moet worden uitgelegd als een dwingende of een niet-dwingende bepaling en derhalve of het de partijen bij de agentuurovereenkomst al dan niet kan worden toegestaan, het recht van de handelsagent op de provisie voor de bedoelde transacties uit te sluiten.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 7, lid 1, onder b), van richtlijn 86/653/EEG moet aldus worden uitgelegd dat het recht van een handelsagent op de in die bepaling bedoelde provisie contractueel kan worden gewijzigd of uitgesloten.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Portugal – 5 april 2022 (ECER 13.6.2022) – [C-264/22 – Fonds de Garantie des Victimes des Actes de Terrorisme et d'Autres Infractions](#)

Toepasselijk recht - Onrechtmatige daad in Portugal – Slachtoffer met Franse nationaliteit – Welke recht is van toepassing op berekening verjaringstermijn? - Subrogatie

Verordening (EG) nr. 864/2007 (Rome II). In Portugal is een Fransman die aan het snorkelen was aangevaren door een boot die daar niet mocht varen. Het Franse garantiefonds voor slachtoffers van terroristische daden en andere strafbare feiten (appellant), heeft in een gewone procedure

een vordering tot betaling van een geldbedrag ingesteld tegen de verzekeraar van de bestuurder van de boot.

De vraag is of het toepasselijke recht inzake verjaring van de schadevordering het recht van de plaats van het ongeval (het Portugese recht) is, of is, in geval van subrogatie in de positie van de benadeelde, het „recht van de gesubrogeerde derde” (het Franse recht), overeenkomstig artikel 19 van die verordening?

REGELGEVING

Uitvoeringswet Bewijsverkrijgingsverordening ([36153](#))

- [Voorstel van wet](#)
- [MvT](#)

LITERATUUR

- Sander van Dijk & Marjelle van 't Ende, De recente invloed van het Unierecht op het Nederlandse contractenrecht, in: [NTBR 2022/15](#)
- M.G.J. van 't Ende, De recente invloed van het Unierecht op het Nederlandse contractenrecht, in: [NTBR 2022/15](#)

Consumenten

HvJ – ARREST – 30 juni 2022 – zaak C-170/21 – Profi Credit Bulgaria – Bulgarije – ECLI:EU:C:2022:518 – geen conclusie – arrest

Consumentenkrediet - Ambtshalve toetsing – Oneerlijk beding - Weigering om betalingsbevel uit te vaardigen - Verrekening

Richtlijn 93/13/EEG. PCB heeft bij de verwijzende rechter een verzoek ingediend tot uitvaardiging van een betalingsbevel tegen T.I.T., een Bulgaarse consument, met het oog op betaling door deze laatste van een schuld, bestaande in de hoofdsom, de contractuele rente, de vergoeding voor een pakket nevendiensten en verdragingsrente, op grond van een consumentenkredietovereenkomst. Volgens PCB had de betrokken consument ter uitvoering van deze consumentenkredietovereenkomst elf maandelijks termijnen betaald, voordat hij in gebreke bleef en ervan in kennis werd gesteld dat het betrokken consumentenkrediet vervroegd opeisbaar was geworden.

Na te hebben vastgesteld dat een beding van die consumentenkredietovereenkomst, betreffende de vergoeding voor een pakket nevendiensten, oneerlijk was, heeft de verwijzende rechter beslist dat het verzoek om uitvaardiging van een betalingsbevel, voor zover het die vergoeding betrof, moest worden afgewezen. Bovendien heeft deze rechter vastgesteld dat het reeds door de betrokken consument betaalde bedrag overeenkomstig moest worden aangewend voor de terugbetaling van de contractuele rente en de hoofdsom, zodat 17 termijnen van die rente alsook 16 gehele termijnen en een deel van de zeventiende termijn van de hoofdsom waren betaald.

Hof: Artikel 6, lid 1, van richtlijn 93/13/EEG moet aldus worden uitgelegd dat de nationale rechter bij wie een verzoek om uitvaardiging van een betalingsbevel aanhangig is gemaakt in een procedure waaraan de debiteur-consument niet deelneemt totdat het bevel is uitgevaardigd, gehouden is om een oneerlijk beding in een consumentenkredietovereenkomst tussen die consument en de betrokken verkoper, waarop de schuldvordering deels is gebaseerd, ambtshalve buiten toepassing te laten. In dat geval kan deze rechter het verzoek deels afwijzen, mits die overeenkomst zonder wijziging, herziening of aanvulling kan voortbestaan, hetgeen aan die rechter staat om na te gaan.

Artikel 6, lid 1, van richtlijn 93/13 moet aldus worden uitgelegd dat, hoewel deze bepaling de nationale rechter bij wie een verzoek tot uitvaardiging van een betalingsbevel aanhangig is

gemaakt, verplicht om alle consequenties te trekken die naar nationaal recht voortvloeien uit de vaststelling dat een beding in een consumentenkredietovereenkomst tussen een consument en een verkoper oneerlijk is, opdat hij kan waarborgen dat die consument niet door die overeenkomst gebonden is, zij die rechter in beginsel niet verplicht om de op grond van dat beding verrichte betaling ambtshalve te verrekenen met het uit hoofde van die overeenkomst verschuldigde saldo, mits de beginselen van gelijkwaardigheid en doeltreffendheid in acht worden genomen.

Artikel 6, lid 1, van richtlijn 93/13 moet aldus worden uitgelegd dat, indien de nationale rechter bij wie een verzoek om uitvaardiging van een betalingsbevel aanhangig is gemaakt, krachtens deze bepaling, gelezen in het licht van de beginselen van gelijkwaardigheid en doeltreffendheid, verplicht is om de op grond van een oneerlijk beding in een consumentenkredietovereenkomst verrichte betaling ambtshalve te verrekenen met het uit hoofde van die overeenkomst verschuldigde saldo, deze rechter andersluidende rechtspraak van een hogere rechter buiten toepassing moet laten.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Polen – 18 januari 2022 (ECER 3.6.2022) – [C-140/22](#) – [mBank](#)

Oneerlijke bedingen - Hypothecaire kredietovereenkomst — Vreemde valuta

Richtlijn 93/13/EEG. In 2009 hebben partijen een aan de Zwitserse frank (CHF) gekoppelde hypothecaire kredietovereenkomst gesloten. Verzoekers stellen dat de door partijen gesloten hypothecaire kredietovereenkomst, die was gekoppeld aan de koers van de Zwitserse Frank, oneerlijke bedingen bevatte, zogenoemde omzettingsbedingen, op grond waarvan de bank bij verzoekers te hoge aflossingstermijnen heeft geïnd.

Vraag is o.a. of het Unierecht zich verzet tegen een aan de nationale regeling gegeven rechterlijke uitlegging die bepaalt dat, wanneer een overeenkomst een oneerlijk beding bevat zonder welke de overeenkomst niet kan worden uitgevoerd de overeenkomst pas definitief onwerkzaam (nietig) wordt met terugwerkende kracht vanaf het moment waarop zij is gesloten, nadat de consument een verklaring heeft afgelegd dat hij niet instemt met de handhaving van het oneerlijke beding, zich bewust is van de gevolgen van de nietigheid van de overeenkomst en instemt met de nietigheid van de overeenkomst.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Polen – 18 januari 2022 (ECER 3.6.2022) – [C-139/22](#) – [mBank](#)

Oneerlijk beding – Hypothecaire kredietovereenkomst – Vreemde valuta

Richtlijn 93/13/EEG. In 2009 hebben verzoekers-kredietnemers als consument een overeenkomst inzake hypothecair krediet in Zwitserse frank (CHF) gesloten met de bank, tegen een variabele rentevoet. Verzoekers in deze zaak vorderen dat verweerster wordt veroordeeld tot betaling aan verzoekers van een geldbedrag, vermeerderd met de wettelijke rente, wegens door verweerster ten onrechte van verzoekers geïnde termijnen (hoofdsom en rente) die hoger waren dan het verschuldigde bedrag.

Volstaat het voor de kwalificatie van een contractueel beding waarover niet afzonderlijk is onderhandeld in de zin van de artikelen 3, lid 1, artikel 7, leden 1 en 2, en artikel 8 van richtlijn 93/13/EEG en het doeltreffendheidsbeginsel, als een oneerlijk beding om vast te stellen dat het contractuele beding overeenstemt met een beding dat is opgenomen in een register van oneerlijk bevonden bedingen?

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Polen – 22 februari 2022 (ECER 27.6.22) - [C-321/22](#) - [Provident Polska](#)*

Onerlijk beding - Leningsovereenkomst

Richtlijn 93/13/EEG. De overeenkomst voor een wekelijkse lening in contanten, bepaalde onder meer het commissieloon, de afsluitvergoeding en de vergoeding voor een flexibel aflossingsplan. De vraag is of de contractuele bedingen krachtens artikel 3, lid 1 van richtlijn 93/13/EEG als oneerlijk kunnen worden aangemerkt op de enkele grond dat zij buitensporig zijn.

Ten tweede vraagt de rechter zich af of artikel 7, lid 1 en het doeltreffendheidsbeginsel in de weg staan aan nationaal recht op grond waarvan het ontbreken van procesbelang uitsluit dat een declaratoire vordering kan worden ingesteld. Tot slot vraagt de rechter zich in het kader van artikel 6, lid 1 af of een leningsovereenkomst kan worden uitgevoerd of nietig moet worden verklaard indien wordt geoordeeld dat de bedingen in de leningsovereenkomsten, daadwerkelijk oneerlijke bedingen vormen.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Spanje – 19 april 2022 (ECER 29.6.22) – [C-265/22](#) - [Banco Santander](#)*

Onerlijk beding – Hypothecaire lening – Variabel rente – Oneerlijke handelspraktijken

Richtlijn 93/13/EEG. Richtlijn 2005/29/EG. De vragen zien op een hypothecaire leningsovereenkomst met variabele rente, die is gekoppeld aan de referentie-index, die mogelijk een oneerlijk karakter heeft.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Polen - 24 maart 2022 (ECER 30.6.22) - [C-287/22](#) - [Getin Noble Bank](#)*

Onerlijk beding – Hypothecaire lening in Zwitserse Frank – Schrappen beding - Voorlopige maatregel - Schorsing

Richtlijn 93/13/EEG. Verzetten artikel 6, lid 1, en artikel 7, lid 1, van richtlijn 93/13 zich in het licht van de beginselen van doeltreffendheid en evenredigheid tegen een uitlegging van een nationale regeling of nationale rechtspraak volgens welke de nationale rechter, met name gelet op de verplichtingen van de consument om zijn schulden aan de verkoper te vereffenen of op de goede financiële situatie van de verkoper, een verzoek kan afwijzen van een consument om een voorlopige (bewarende) maatregel die strekt tot schorsing voor de duur van de procedure van de tenuitvoerlegging van een overeenkomst die wegens de schrapping van de erin opgenomen oneerlijke contractuele bedingen waarschijnlijk nietig zal worden verklaard?

BNC fiche

Fiche: Herzien Richtlijnen Grotere rol voor de consument bij de groene transitie ([Kamerstuk 22112, nr. 3424](#))

OVERIG

M.B.M. Loos, Tandeloos toezicht? Over makelaars die bewust in strijd met de wet handelen, en ermee weggelopen in: [TvC 2022/3](#)

COVID-19

HvJ – CONCLUSIE A-G SZPUNAR – 2 juni 2022 – gevoegde zaken C-245/21 en C-248/21 – Bundesrepublik Deutschland – Duitsland – ECLI:EU:C:2022:433 – [conclusie](#)

Dublinverordening – Opschorting uitvoering overdrachtsbesluit - COVID-19

Samenvatting onder: [asiel en migratie](#)

GERECHT EU – ARREST – 22 juni 2022 – zaak T-657/20 – Ryanair / Commission – ECLI:EU:T:2022:390 – [persbericht](#) – [arrest](#)

Staatssteun - Finair- COVID-19

Samenvatting onder: [Staatssteun](#)

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Litouwen – 4 mei 2022 (ECER 20.6.2022) – C-299/22 – Tez Tour*

Annulering pakketreis — Covid-19 -pandemie - Onvermijdbare en buitengewone omstandigheden?

Samenvatting onder: [Vervoer en reizen](#)

EUROPESE REKENKAMER

Speciaal verslag 13/2022 — “Vrij verkeer in de EU tijdens de COVID-19-pandemie – Beperkt toezicht op binnengrenscontroles en ongecoördineerde maatregelen van de lidstaten”, [PB C 231 van 15.6.2022](#)

REGELGEVING

Verordening (EU) 2022/1034 van het Europees Parlement en de Raad van 29 juni 2022 tot wijziging van Verordening (EU) 2021/953 betreffende een kader voor de afgifte, verificatie en aanvaarding van interoperabele COVID-19-vaccinatie-, test- en herstelcertificaten (digitaal EU-COVID-certificaat) teneinde het vrije verkeer tijdens de COVID-19-pandemie te faciliteren, [PBL 173 van 30.6.2022](#)

OVERIG

Politiek akkoord bereikt over verordening betreffende grensoverschrijdende bedreigingen van gezondheid in de EU ([ECER](#))

WIKI

[🔗](#) [Coronavirus – Europees recht](#)

EHRM - factsheet

[🔗](#) [COVID-19 health crisis](#) (maart 2022) ^{new}

Detentie, politiebehandeling en politieonderzoek

EHRM – ARREST – 2 juni 2022 – H.M. e.a. t. Hongarije – [persbericht](#) – [arrest](#) - [38967/17](#) - [ECLI:CE:ECHR:2022:0602JUD003896717](#)

Verblijf Iraaks gezin in transitzone in Hongarije - Handboeien voor vader bij ziekenhuisbezoek – Verblijf in container zwangere vrouw en kinderen - Onmenselijke omstandigheden en behandeling

Samenvatting onder: [Asiel en migratie](#)

EHRM – ARREST – 7 juni 2022 - Kutsarovi t. Bulgarije – [persbericht](#) – [arrest](#) – [47711/19](#) - [ECLI:CE:ECHR:2022:0607JUD004771119](#)

Verdachte die is overleden aan een hartstilstand tijdens een politie-overdracht - Geen schending recht op leven

Samenvatting onder: [Recht op leven](#)

EHRM – ARREST – 14 juni 2022 - Addullah Yalcin (no. 2) t. Turkije – [persbericht](#) – [arrest](#) - [34417/10](#) - [ECLI:CE:ECHR:2022:0614JUD003441710](#)

Weigering faciliteren vrijdaggebed in extra beveiligde gevangenis

Artikel 9 EVRM. Klager is een Turkse man die een gevangenisstraf uitzit voor zijn deelname aan een criminele organisatie (Hezbollah) in de extra beveiligde gevangenis in Diyarbakir, Turkije. In maart 2010 verzocht hij de autoriteiten mogelijk te maken dat hij kon deelnemen aan het vrijdaggebed zoals zijn geloof, Islam, verplicht stelde. Het gevangenisbestuur weigerde en stelde dat een dergelijke bijeenkomst niet kon in een extra beveiligde gevangenis waarin strengere regels golden. De klacht van de klager zag met name op het feit dat de autoriteiten geen aparte ruimte beschikbaar stelden waar men kon samen komen voor het vrijdaggebed.

Het Hof overweegt dat de autoriteiten het verzoek van de klager hebben afgewezen op algemene gronden en ten onrechte niet hebben gekeken naar het individuele geval. Ook is volgens het Hof onvoldoende beoordeeld of en waarom een samenkomst van personen om te bidden meer risico met zich zou brengen dan andere bijeenkomsten ten behoeve van andere activiteiten – die wel plaats mochten vinden in de gevangenis. Ten slotte, en dit acht het Hof het belangrijkste punt, hebben de autoriteiten geen andere mogelijkheden onderzocht die het mogelijk zouden maken voor de klager om deel te nemen aan het vrijdaggebed in de gevangenis.

Het Hof concludeert dat de autoriteiten door zo te handelen geen goede belangenafweging hebben gemaakt tussen het waarborgen van veiligheid in de gevangenis en het recht van klager op vrijheid van godsdienst. Schending van artikel 9 EVRM.

 Islam and Friday prayers in Turkish prisons: *Abdullah Yalçın* ([law&religion](#))

EHRM – STRIKE OUT – 19 mei 2022 - GECOMMUNICEERDE ZAAK 9.12.21 - Frans t. Nederland – [27014/20](#) - [subject matter of the case](#) – [strike-out](#)

Deze zaak over voorlopige hechtenis, rechtvaardiging en motivering is [geschrapt](#).

OVERIG

Criminal detention conditions database: new information on women in detention and food in prisons ([FRA](#))

EHRM - factsheets en guides

- [Hunger strikes in detention](#) (juni 2021)
- [Migrants in detention](#) (juni 2021)
- [Prisoners' right to vote](#) (februari 2022)
- [Prisoners' health-related rights](#) (februari 2022)
- [Detention and mental health](#) (januari 2022)
- [Detention conditions and treatment of prisoners](#) (december 2021)
- [Use of force in the policing of demonstrations](#) (november 2021)
- [Guide on the case-law of the ECHR on Prisoners' rights](#) (december 2021)

Diensten, elektronische communicatiediensten

HvJ – CONCLUSIE A-G COLLINS – 9 juni 2022 – zaak C-243/21 – TOYA – Polen – ECLI:EU:C:2022:455 – [conclusie](#)

Nationale regelgevende instantie – Voorwaarden voor toegang tot fysieke infrastructuur

Richtlijn 2014/61/EU. Richtlijn 2002/19/EG (Toegangsrichtlijn). Richtlijn 2002/21/EG (Kaderrichtlijn). De eerste vraag is of richtlijn 2014/61, gelezen in het licht van Richtlijn 2002/21/EG en van richtlijn 2002/19/EG eraan in de weg staat dat een nationale regelgevende instantie voorwaarden oplegt aan een aanbieder van elektronischecommunicatienetwerken die geen aanmerkelijke marktmacht heeft op de desbetreffende markt. De tweede vraag is of richtlijn 2014/61 eraan in de weg staat dat een nationale regelgevende instantie voorwaarden oplegt aan exploitanten van telecommunicatie om toegang te verlenen tot hun fysieke infrastructuur zonder dat sprake is van een geschil over die toegang.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 8, lid 3, van richtlijn 2002/19/EG gelezen in samenhang met artikel 3, lid 5, en artikel 1, leden 3 en 4, van richtlijn 2014/61/EU staat er niet aan in de weg dat een nationale regelgevende instantie een exploitant die eigenaar van fysieke infrastructuur en tevens aanbieder van openbare elektronischecommunicatiediensten of -netwerken is, maar niet is aangemerkt als een exploitant met aanmerkelijke marktmacht, de verplichting oplegt om de ex ante door die instantie vastgestelde voorwaarden voor toegang tot de fysieke infrastructuur van die exploitant toe te passen, met inbegrip van de regels en procedures voor het sluiten van overeenkomsten en de toepasselijke toegangsvergoedingen, ongeacht of er een geschil over de toegang tot de fysieke infrastructuur van die exploitant bestaat en of er op de markt sprake is van daadwerkelijke mededinging.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Kroatië – 12 april 2022 (ECER 10.6.2022) – [C-278/22 – ANTERA](#)

Langdurige autoverhuur – Operationele leasing – Financiële dienstverlening

Samenvatting onder: [Financiële diensten](#)

Digitale markt en social media

REGELGEVING EU

Verordening (EU) 2022/868 van het Europees Parlement en de Raad van 30 mei 2022 betreffende Europese datagovernance en tot wijziging van Verordening (EU) 2018/1724 (Datagovernanceverordening), [PBL 152 van 3.6.2022](#)

OVERIG

- EU-wetgeving inzake datagovernance definitief vastgesteld ([ECER](#))
De nieuwe datagovernanceverordening bevat de voorwaarden voor het hergebruik van bepaalde overheidsgegevens. Daarnaast voorziet de verordening in een aanmeldings- en toezichtskader voor het aanbieden van databemiddelingsdiensten. Verder bevat de verordening een kader voor de vrijwillige registratie van entiteiten die voor altruïstische doeleinden beschikbaar gestelde gegevens verzamelen en verwerken. De regels zijn van toepassing vanaf september 2023.
- AI systems and non-contractual liability: A European Private International law analysis ([conflict of laws](#))
- Does monitoring your phone affect the essence of privacy? ([European law blog](#))
- Nederland vrijwel alleen in verzet tegen EU-identificatienummer ([Europa-nu](#))
- Google Analytics verboden in Italië ([Privacyweb](#))
- Fundamental Rights at the Digital Border ([Verfassungsblog](#))
- The Data Act or the final piece to create a comprehensive legal framework for international transfers of data ([European law blog](#))
- Would you rather be sentenced by a human or a machine?

Artificial Intelligence (AI) is everywhere and in the future its impact on human life will only increase. What role can AI have in sentencing criminal cases? Can AI replace human judges in meting out punishment?

- Ten things to know about NFTs ([IPKat](#))

[In case you didn't already know] an NFT is a blockchain-based token, or unit of value, with a unique ID that is linked to a specific asset. The non-fungible part means that it is something that has unique value based on the buyer's sentiment and/or market dynamics. The owner of an NFT essentially has a link to a digital asset, owning a certificate of authenticity that is publicly verifiable on the blockchain. In practice, what this means is that a whole new market has been opened-up as NFTs have provided a system that has enabled the sale of digital items by transforming them into collectables, such as a tweet.

This said, of course, NFTs are not the only way that digital assets can be marketed and sold. Digital assets can be protected by IP and have always been capable of being licensed or assigned via a contract, or protected as a trade mark. For example, the owners of the famous "[Grumpy Cat](#)" meme licensed the use of the name, image and likeness of the cat – and [successfully](#) enforced these rights. The "[Disaster Girl](#)" meme was also minted as an NFT.

Discriminatie

EHRM – ARREST – 14 juni 2022 - Stoyanova t. Bulgarije – [persbericht](#) – [arrest](#) - [56070/18](#) - [ECLI:CE:ECHR:2022:0614JUD005607018](#)

Ontoereikende juridische reactie op homofobe moord: Bulgaarse wet moet veranderen

Samenvatting onder: [LHBT rechten](#)

EHRM – ARREST – 16 juni 2022 – Ramiz Jafarov t. Azerbeidzjan - [persbericht](#) – [arrest](#) - [40424/12](#) - [ECLI:CE:ECHR:2022:0616JUD004042412](#)

Pensioen – Overstap OM naar rechterlijke macht – Vereiste aantal dienstjaren - Discriminatie - Onredelijk lange duur van proces?

Samenvatting onder: [procesrecht en recht op eerlijk proces](#)

EHRM – ONTVANKELIJKHEIDSBESLISSING – 24 mei 2022 – L.F. t. het VK – [persbericht](#) [16.6.22](#) – [arrest](#) - [19839/21](#) - [ECLI:CE:ECHR:2022:0524DEC001983921](#)

Het is niet verboden om groepen verschillend te behandelen indien dit gebeurt om 'feitelijke ongelijkheden' te corrigeren – Margin of appreciation.

Artikel 14 EVRM. Klaagster is een alleenstaande moeder van vier kinderen. Twee van haar kinderen zijn gediagnosticeerd met een stoornis in het autisme spectrum. Een rechter had bepaald dat de kinderen gehuisvest moesten worden in een veilige omgeving en waar er voor de kinderen voldoende (eigen) slaapkamers beschikbaar zouden zijn. Klaagster vond een geschikte woning die werd verhuurd door Agudas Israel Housing Association. Zij verhuurden de woning echter uitsluitend aan de orthodox-joodse gemeenschap. Klaagster klaagde in een rechterlijke procedure over de discriminatoire behandeling, omdat zij niet in aanmerking kwam voor de woning. Het EHRM overweegt dat objectief vastgesteld kan worden dat het voor de leden van de orthodox-joodse gemeenschap moeilijk is om woonruimte te verkrijgen en herhaalt dat op basis van artikel 14 EVRM het niet verboden is om groepen verschillend te behandelen indien dit gebeurt om 'feitelijke ongelijkheden' te corrigeren. Bovendien hebben lidstaten een ruime beoordelingsvrijheid in economische en sociale aangelegenheden. Nu de nationale rechter een zorgvuldige gemotiveerde afweging had gemaakt, is de klacht in deze zaak als kennelijk ongegrond afgewezen.

 Social housing and religion again: *LF v United Kingdom* ([law&religion](#))

EHRM – VERWIJZING NAAR GROTE KAMER – Duarte Agostinho e.a. t. Portugal – 30 juni 2022 - [persbericht](#)

Klimaatverandering – Opwarming van de aarde – Bosbranden- Positieve verplichting – Overeenkomst van Parijs – Discriminatie op grond van leeftijd

Samenvatting onder: [Milieu en natuur](#)

HvJ – ARREST – 2 juni 2022 – zaak C-587/20 – HK / Danmark en HK/Privat – Denemarken – [ECLI:EU:C:2022:419](#) – [persbericht](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Gelijke behandeling – Leeftijdsgrens voorzitter werknemersorganisatie - Discriminatie?

Samenvatting onder: [Arbeid en SZ](#)

NOOT – bij EHRM 31 mei 2022, [X. e.a. t. Albanië](#)

Breaking the 'circle of marginalisation' through desegregation measures: X and Others v. Albania. ([strasbourgobservers](#))

OVERIG

Bevindingen POC-onderzoek naar discriminatie sluiten nauw aan bij mensenrechtelijke aanpak College ([college voor de mensenrechten](#))

*Discriminatie is bij wet verboden, maar hoe komt het dat het dan in de praktijk alsnog veelvuldig voorkomt? En wat zijn mogelijke effectieve oplossingen voor niet-effectieve wetgeving tegen discriminatie? En vooral: welke rol kan de wetgever hierbij spelen? Dat zijn vragen waarop het onderzoeksrapport *Gelijk recht doen van de Parlementaire onderzoekscommissie effectiviteit antidiscriminatiewetgeving (POC)*, in opdracht van de Eerste Kamer, een antwoord geeft.*

EHRM - facstsheets en guides

- [Guide on Article 14 ECHR and on article 1 of Protocol No. 12 to the Convention - prohibition of discrimination \(augustus 2021\)](#)

Eigendomsrecht

EHRM – ARREST – 7 juni 2022 - Taganrag LRQ e.a. t. Rusland – [persbericht](#) – [arrest](#) – [32401/10 e.a.](#) - [ECLI:CE:ECHR:2022:0607JUD003240110](#)

Jehova's Getuigen – Vervolging - Anti-extremistenwet - Schending Verdrag

Samenvatting onder: [Godsdienstvrijheid](#)

EHRM – ARREST – 30 juni 2022 - BTS Holding t. Slowakije – [persbericht](#) – [arrest](#) - [55617/17](#) - [ECLI:CE:ECHR:2022:0630JUD005561717](#)

Eigendomsrecht - Tenuitvoerlegging arbitraal vonnis – New-Yorks arbitrageverdrag - Publiek belang – Privatisering vliegveld

Artikel 1 Eerste Protocol EVRM. Bij de privatisering van het vliegveld van Bratislava is klager met de daartoe aangewezen autoriteit een overeenkomst aangegaan met betrekking tot het verwerven van een groot belang in het vliegveld door klager. Toen goedkeuring van de mededingingsautoriteit uit bleef binnen de daarvoor in de overeenkomst gestelde termijn is de koopovereenkomst ontbonden en heeft klager het reeds betaalde deel van de aankoopprijs teruggekregen. Vervolgens ontstond een geschil over de verschuldigde rente, waarin klager in het gelijk is gesteld bij arbitraal vonnis, gegeven te Parijs onder regels van de International Chamber of Commerce. Hoewel klager aanvankelijk verlof kreeg dat vonnis ten uitvoer te leggen heeft de rechter de tenuitvoerlegging geschorst op verschillende gronden, waaronder het algemeen belang dat de belastingbetaler wordt gevrijwaard van de negatieve gevolgen van een in het kader van de concentratiecontrole in het algemeen belang (al dan niet) genomen beslissing. Klager is daarvan vergeefs in beroep gegaan.

EHRM: de verschillende gronden die bij de beslissing tot schorsing van de tenuitvoerlegging van het arbitraal vonnis zijn gegeven lijken buiten de reikwijdte te vallen van het in onderhavig geding toepasselijke Verdrag van New York betreffende internationale arbitrage. Hoe dan ook is niet gebleken, in de procedure voor het hof noch in de nationale procedure, dat enige van de genoemde gronden voor schorsing van de tenuitvoerlegging proportioneel zijn aan het nagestreefde publieke belang. Schending van artikel 1 EP.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Griekenland – 28 januari 2022 (ECER 30.6.22) - [C-313/22 ACHILLEION*](#)

Bescherming financiële belangen EU – Structuurfondsen – Terugvordering - Vrijheid van ondernemerschap - Eigendomsrecht

Samenvatting onder: [Europese subsidies](#)

NOOT – bij HvJ 5 mei 2022, [zaak C-83/20 BPC Lux 2 and Others](#)

National legislation on the resolution of credit institutions compatible with the right to property: judgment of the CJEU in the case of BPC Lux 2 and Others ([Johan Callewaert](#))

EHRM – factsheets en guides

[Guide on Article 1 of Protocol No. 1 to the ECHR - protection of property](#) (december 2021)

Energiemarkt

HvJ – CONCLUSIE A-G RANTOS – 14 juni 2022 – gevoegde zaken C-702/210 en C-17/21 – DOBELES HES en GM – Letland – **Grote Kamer** – ECLI:EU:C:2022:465 – [conclusie](#)

Verplichting voor de openbare exploitant om elektriciteit bij producenten van hernieuwbare energie af te nemen tegen een hogere prijs dan de marktprijs – Schadevergoeding voor niet-ontvangen steunbedragen – Bestaande steun – Nieuwe steun – Kennisgevingsplicht – De-minimissteun – Cumulering

Samenvatting onder: [Staatssteun](#)

HvJ – ADVIES – 16 juni 2022 – zaak 1/20 – **België** – [advies](#)

Ontwerp voor een gemoderniseerd Verdrag inzake het Energiehandvest

Artikel 218, lid 11, VWEU. Artikel 26, Ontwerp voor een gemoderniseerd Verdrag inzake het Energiehandvest. België heeft het Hof om advies gevraagd over de vraag of het ontwerp voor een gemoderniseerd Verdrag inzake het Energiehandvest verenigbaar is met de Unieverdragen. België twijfelt met name aan de geldigheid van het mechanisme voor geschillenbeslechting tussen EU-lidstaten

Het Hof oordeelt dat het door België ingediende verzoek om advies niet-ontvankelijk is aangezien het voorbarig is. Het Hof beschikt niet over voldoende gegevens over de inhoud van de voorgenomen overeenkomst.

Hof: Het door België bij het Hof ingediende verzoek om advies is niet-ontvankelijk.

CP220100NL.pdf

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Hongarije – 22 maart 2022 (ECER 9.6.2022) – [C-277/22](#) – [Global NRG](#)

Systeembeheerder – Aardgas – Aardgastransmissienet - Vergoedingen

Verordening (EU) 2017/460. Richtlijn 2009/73/EG. Artikel 47 Handvest EU. De nationale regulerende instantie voor de energiesector, heeft in een ambtshalve ingestelde procedure als systeembeheerder van het aardgastransmissienet, op het gebied van de levering en voorziening van aardgas de hoogte vastgesteld van de bijzondere tarieven die door de systeembeheerder kunnen worden toegepast en van de kosten van de aansluiting op de gastransmissieleiding voor de periode van 2021-2025. Verzoekster, een onderneming die aardgas verhandelt en gebruik maakt van het aardgastransmissienet als systeemgebruiker, heeft bij de rechter beroep ingesteld tegen dit besluit.

Verzet artikel 41, lid 17, van richtlijn 2009/73/EG, gelezen in het licht van artikel 47 Handvest EU zich tegen een nationale regeling volgens welke in procedures van de regulerende instantie van

de betreffende lidstaat waarbij de gebruiksvergoedingen, de vergoeding voor door een systeembeheerder tegen bijzondere tarieven verrichte diensten en de aansluitvergoedingen worden vastgesteld, alleen de systeembeheerder wordt beschouwd als rechtstreeks betrokken partij die in deze hoedanigheid beroep kan aantekenen tegen een in een dergelijke procedure genomen besluit?

REGELGEVING

Verordening (EU) 2022/869 van het Europees Parlement en de Raad van 30 mei 2022 betreffende richtsnoeren voor de trans-Europese energie-infrastructuur, tot wijziging van Verordeningen (EG) nr. 715/2009, (EU) 2019/942 en (EU) 2019/943, en Richtlijnen 2009/73/EG en (EU) 2019/944, en tot intrekking van Verordening (EU) nr. 347/2013, [PBL 152 van 3.6.2022](#)

OVERIG

Nieuwe regels over gasopslag in EU-lidstaten met spoed aangenomen ([ECER](#))

Erfrecht

HvJ – ARREST – 2 juni 2022 – zaak C-617/20 – T.N. en N.N. – Duitsland – [ECLI:EU:C:2022:426](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Europese erfrechtverklaring - Verwerping nalatenschap – Vormvereisten lidstaat gewone verblijfplaats erfgenaam

Verordening (EU) nr. 650/2012. In deze zaak rijzen twijfels over de geldigheid van verklaringen van aanvaarding of verwerping van een nalatenschap die zijn afgelegd voor ter zake van de erfopvolging bevoegde gerechten in de lidstaat van de gewone verblijfplaats van degene die de verklaring heeft afgelegd, maar die niet binnen de gestelde termijn, in de passende vorm of in de betreffende taal zijn overgelegd aan gerechten met een algemene bevoegdheid om uitspraak te doen over een erfopvolging.

Hof: De artikelen 13 en 28 van verordening (EU) nr. 650/2012 moeten aldus worden uitgelegd dat een verklaring van verwerping van een nalatenschap die door een erfgenaam is afgelegd voor het gerecht van de lidstaat van zijn gewone verblijfplaats, naar de vorm geldig is wanneer is voldaan aan de voor dit gerecht geldende vormvereisten en dat het voor de geldigheid ervan niet noodzakelijk is dat die verklaring voldoet aan de vormvereisten die zijn gesteld in het op de erfopvolging toepasselijke recht.

- E** ECJ on the interpretation of the European Succession Regulation in relation to cross-border declarations of waiver, Judgment of 2 June 2022, C-617/20 – T.N. et al. *.I.* E.G. ([conflict of laws](#))

PREDUDICIËLE VERWIJZING – Duitsland – 2 september 2021 (ECER 6.1.22) - [C-670/21](#) - [BA](#)*

Erfbelasting – In derde land gelegen bebouwd perceel dat wordt verhuurd – Verschil met in EU lidstaat gelegen perceel

Richtlijn 88/361/EEG. Artikelen 63, 64 en 65 VWEU. De vraag is of artikel 63, lid 1, en de artikelen 64 en 65 VWEU in de weg staan aan een nationale regeling van een lidstaat over de heffing van erfbelasting die met betrekking tot de berekening van de erfbelasting bepaalt dat een tot het privévermogen behorend bebouwd perceel dat in een derde land is gelegen en voor woondoeleinden wordt verhuurd, wordt gewaardeerd tegen de volledige waarde ervan, terwijl een perceel dat in een lidstaat van de EU is gelegen bij de berekening van de erfbelasting slechts voor 90 % van de waarde ervan in aanmerking wordt genomen

LITERATUUR

Just released: 'EU Cross-Border Succession Law' (Bariatti, Viarengo and Villata, eds) ([conflict of laws](#))

Europese subsidies

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Griekenland – 28 januari 2022 (ECER 30.6.22) - [C-313/22](#) [ACHILLEION*](#)

Bescherming financiële belangen EU – Structuurfondsen – Terugvordering - Vrijheid van ondernemerschap - Eigendomsrecht

Artikel 108, leden 3 en 4, en artikel 109 VWEU. Artikelen 16 en 17, artikel 52, leden 1 en 3, en artikel 5 Handvest EU. Eerste aanvullend protocol bij het EVRM, artikel 1, lid 1. Verordening (EG) nr. 2988/95. Verordening (EG) nr. 1260/1999. Verordening (EG) nr. 1083/2006. Verordening (EG) nr. 1783/1999. Verordening (EG) nr. 70/2001. Verordening (EG) nr. 659/1999. In het kader van de investeringsactie 'steun aan het MKB van de regio West-Macedonië in de toerismesector' heeft de onderneming 'Gousios V' een aanvraag ingediend om voor de genoemde investeringsactie in aanmerking te worden genomen voor de opwaardering en modernisering van een hotel. Deze aanvraag is goedgekeurd. De investering bedroeg in totaal 201 900 EUR, waarvoor een steunbedrag van 90 000 EUR werd toegekend. Na een audit in verband met het voorgenoemde project heeft een inspectieteam verslag opgesteld waarin werd voorgesteld het totale bedrag van 90 000 EUR terug te vorderen omdat de onderneming Gousios V het bedrag zou hebben overgedragen aan een vennootschap met beperkte aansprakelijkheid en er dus geen navolging was gegeven aan de verplichting om de vaste activa van de gesubsidieerde onderneming niet over te dragen gedurende een periode van vijf jaar na de datum waarop bij besluit was vastgesteld dat de investering was voltooid.

De verwijzende rechter is van oordeel dat de wettelijke regeling moet worden uitgelegd in het licht van de artikelen 16, 17, 52 en 53 van het Handvest, gelezen in samenhang met artikel 1 van het (eerste) aanvullend protocol bij het EVRM, die beperkingen van de vrijheid van ondernemerschap en van het eigendomsrecht toestaan om legitieme publieke doelstellingen te verwezenlijken, mits het evenredigheidsbeginsel wordt geëerbiedigd.

Familieleven, familierecht, jeugdrecht en rechten van het kind

EHRM – ARREST – 7 juni 2022 - I.G.D. t. Bulgarije – [persbericht](#) – [arrest](#) – [70139/14](#) - [ECLI:CE:ECHR:2022:0607JUD007013914](#)

Ten onrechte geen periodieke toetsing bij plaatsing van kind in gesloten internaat - Hereniging met moeder niet gefaciliteerd

De klager werd op 11-jarige leeftijd in een gesloten jeugdinternaat geplaatst, nadat hij onder meer brand had gesticht en zich seksueel grensoverschrijdend had gedragen. De plaatsing duurde de maximale wettelijke periode van drie jaar.

EHRM: De plaatsing was een vrijheidsbenemende maatregel. Klager kon niet verzoeken om een rechterlijke toetsing van de maatregel nadat deze was aangevangen en er was evenmin een automatische periodieke rechterlijke toetsing van de maatregel. Schending van artikel 5, vierde lid, EVRM.

De reden voor de plaatsing was kennelijk om de klager te straffen voor afwijkend gedrag. De autoriteiten hadden niet getoetst wat in het belang van het kind was en hadden geen waarborgen geboden vanwege de ernst van de inmenging met het privéleven en gezinsleven van de klager. De autoriteiten hadden evenmin stappen genomen om de klager en zijn moeder te herenigen of om aan zijn individuele behoeften tegemoet te komen. Schending van artikel 8 EVRM juncto artikel 13 EVRM en zelfstandige schending van artikel 8 EVRM.

EHRM – ARREST – 30 juni 2022 - Paparrigopoulos t. Griekenland - [persbericht](#) – [arrest](#) - [61657/16](#) - [ECLI:CE:ECHR:2022:0630JUD006165716](#)

Vaststelling vaderschap en erkenning – Alleenstaande vader – Recht op privé-/familieleven

Artikel 8 en 14 EVRM. Klagers ex-vriendin (K.), met wie hij naar eigen zeggen een relatie van slechts enkele dagen had, vordert bij de rechter in 2007 dat klager een DNA-test doet en, als daaruit blijkt dat hij de biologische vader is, dat hij het kind dat zij in 2002 kreeg erkent bij de notaris. Uit de test blijkt inderdaad dat het zijn kind is en klager wil het kind erkennen, maar op de daartoe bij de notaris gemaakte afspraak komt K. niet opdagen. Uiteindelijk stelt de rechter in 2010 vast dat klager de vader is van het kind, zonder een beslissing te geven over het ouderlijk gezag. Klager gaat daartegen in hoger beroep omdat hij al had aangegeven dat hij het kind wilde erkennen, zodat K. geen belang meer had bij de vaststelling van het vaderschap, maar dat wordt afgewezen, net als de daartegen gerichte cassatieklachten. Klager ageert bovendien vergeefs tegen de weigering van K. hem toestemming te geven voor de uitoefening van het ouderlijk gezag. Volgens klager is een en ander in strijd met zijn recht op een privé-/familieleven omdat hij op deze manier niet het “volle” ouderlijke gezag kan uitoefenen.

EHRM: Op grond van het materieel toepasselijke nationale recht bestaat een verschil in behandeling van de alleenstaande vader van een natuurlijk kind ten opzichte van zowel de moeder als de gehuwde of gescheiden vader. Dat geldt in het bijzonder waar in geval van rechterlijke erkenning de ouderlijke toestemming is vereist voor alleenstaande vaders om het ouderlijk gezag uit te oefenen. Slechts in een beperkt aantal gevallen kan de rechter anders bepalen op verzoek van de vader. In het onderhavige geval was het voor klager onmogelijk het kind te erkennen en aldus het ouderlijk gezag te verwerven en strandden zijn rechtsmaatregelen tegen de weigering van de moeder om hem ouderlijk gezag te verlenen, terwijl zij anderzijds niet ontkende dat hij de vader was. De regering heeft onvoldoende toegelicht waarom het noodzakelijk was onderscheid te maken tussen echtelijke en niet-echtelijke kinderen. Verder is er geen proportionele relatie tussen het uitsluiten van klager van het ouderlijk gezag en het nagestreefde doel van de bescherming van de belangen van het kind. Schending van artikel 14 in verbinding met artikel 8 EVRM.

De nationale procedure heeft ruim negen jaar geduurd, terwijl volgens vaste rechtspraak in dit soort gevallen bijzondere zorgvuldigheid moet worden betracht om te voorkomen dat een onomkeerbare situatie ontstaat. Schending van artikel 8 EVRM.

EHRM – GECOMMUNICEERDE ZAAK – 31 mei 2022 - Omarova t. Nederland – [60074/21](#) - [statement of facts](#)

Afwijzing asielverzoek – Kirgizische vrouw mag zich niet bij haar echtgenoot in Nederland voegen

Samenvatting onder: [Asiel en migratie](#)

OVERIG

- Raad neemt conclusies aan over rechten van het kind ([Raad](#))
- How to better protect children in criminal proceedings ([FRA](#))
- A form to facilitate travel abroad for children leaving Ukraine ([notaries of Europe](#))
- Gender equality under Italian family law: different approaches of the Italian Constitutional Court ([Leiden law blog](#))

After 30 years of waiting for a legislative intervention, the Italian Constitutional Court is ‘rewriting’ the rule of surname attribution to children, the legacy of an outdated marital power that is contrary to the constitutional principles of equality.

EHRM - factsheets en case-law guide

- [Children's rights \(juni 2022\) ^{new}](#)
- [Gestational surrogacy \(april 2022\)](#)
- [International child abductions \(mei 2022\)](#)
- [Parental rights \(juni 2022\) ^{new}](#)
- [Protection of minors \(mei 2022\)](#)
- [Reproductive rights \(mei 2022\)](#)
- [Guide on Article 8 ECHR - right to respect for private and family life, home and correspondence \(augustus 2021\)](#)
- [Guide on Article 12 ECHR - right to marry \(augustus 2021\)](#)

Financiële markt en diensten, EMU, Bankenunie

GERECHT EU – ARREST – 1 juni 2022 – zaak T-481/17 – Fundación Tatiana Pérez de Guzmán el Bueno en SFL / CRU – ECLI:EU:T:2022:311 – [persbericht](#) – [arrest](#)

Afwikkelingsmechanisme

Verordening (EU) no. 806/2014. De beroepen die strekken tot nietigverklaring van het afwikkelingsmechanisme van Banco Popular en/of het besluit van de Commissie tot goedkeuring ervan, worden in hun geheel verworpen.

GERECHT EU – ARREST – 22 juni 2022 – zaak T-797/19 – Anglo Austrian AAB en Belegging-Maatschappij "Far-East"/ECB – ECLI:EU:T:2022:389 – [persbericht](#) – [arrest](#)

Intrekking vergunning kredietinstelling door ECB – Beroep ongegrond

Richtlijn 2005/60/EG. Met hun vordering op grond van artikel 263 VWEU vorderen eisers de nietigverklaring van het besluit van de Europese Centrale Bank (ECB) van 14 november 2019 waarbij zij de vergunning voor het uitoefenen van de activiteiten van een kredietinstelling van AAB Bank heeft ingetrokken. Het Gerecht bevestigt de intrekking van de vergunning van AAB Bank als kredietinstelling. Deze intrekking door de ECB is met name gerechtvaardigd omdat AAB Bank ernstige inbreuken op de regels ter bestrijding van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme heeft begaan.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Kroatië – 12 april 2022 (ECER 10.6.2022) – [C-278/22](#) – [ANTERA](#)

Langdurige autoverhuur – Operationele leasing – Financiële dienstverlening

Richtlijn 2006/123/EG. Verzoekster ANTERA heeft beroep ingesteld bij de rechter tegen een besluit van het Kroatisch agentschap voor toezicht op financiële diensten (HANFA). Het bestreden besluit verbiedt verzoekster leasetransacties te verrichten zonder daartoe over de vereiste vergunning te beschikken.

Vallen operationele leasing en/of langdurige autoverhuur binnen de werkingssfeer van richtlijn 2006/123/EG (dienstenrichtlijn)? Moet een entiteit die zich bezighoudt met operationele leasing (maar niet met financiële leasing) en/of langdurige autoverhuur als een financiële instelling in de zin van artikel 4, lid 1, punt 26, van verordening (EU) nr. 575/2013 worden beschouwd?

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Portugal – 3 mei 2022 (ECER 20.6.2022) – C-298/22 – Banco BPNBIC Português e.a.*

Kredieten – Maandelijkse informatie-uitwisseling tussen concurrenten – Mededingingsbeperkend

Samenvatting onder: [Mededinging](#)

NOOT – bij HvJ 5 mei 2022, zaak C-83/20 BPC Lux 2 and Others

National legislation on the resolution of credit institutions compatible with the right to property: judgment of the CJEU in the case of BPC Lux 2 and Others ([Johan Callewaert](#))

CONSULTATIE

Kader voor een open geldwezen – gegevensuitwisseling en toegang van derden in de financiële sector mogelijk maken, Raadplegingsperiode 10 Mei 2022 - 2 Augustus 2022 ([EC](#))

OVERIG

- NVB reageert op Europese voorstellen voor een effectief UBO register. ([BS-02-06-2022](#))
- #271 Botsende verplichtingen: Wwft en AVG ([Hertoghs Beschouwt](#))
- The (dual) primary mandate of the European Central Bank: between inflation and eurozone survival ([European law blog](#))

GBVB – Gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid

GERECHT EU – ARREST – 1 juni 2022 – zaak T-723/20 – Prigozhin / Raad – ECLI:EU:T:2022:317 – persbericht – arrest

Beperkende maatregelen – Libië

Besluit (GBVB) 2020/1483. Besluit (GBVB) 2015/1333. Verordening (EU) 2020/1481. Verordening (EU) 2016/44. Het Gerecht bevestigt de beperkende maatregelen die de Raad heeft genomen tegen de Russische zakenman Yevgeniy Viktorovich Prigozhin, gezien de situatie in Libië.

Geografische oorsprongsbenaming

GERECHT EU – ARREST – 29 juni 2022 – zaak T-306/20 – Hijos de Moisés Rodríguez González/EUIPO - Ierlande en Ornua – ECLI:EU:T:2022:404 – persbericht – arrest

Uniemerkt met geografische oorsprong dat die oorsprong niet meer heeft

Verordening (EG) Nr. 207/2009 (thans Verordening (EU) 2017/1001). Het Gerecht oordeelt dat een merk dat een in het verleden gebruikte term met betrekking tot een geografische oorsprong bevat en vervolgens wordt geregistreerd en gebruikt voor waren die deze oorsprong niet meer hebben, consumenten kan misleiden met betrekking tot de geografische oorsprong van die waren. Een dergelijk merk wordt waarschijnlijk geacht te kwader trouw te zijn ingeschreven. Het Gerecht verwerpt het beroep.

Gezondheid, geneesmiddelen en etikettering

HvJ – ARREST – 2 juni 2022 – zaak C-122/21 – Get Fresh Cosmetics – Litouwen – ECLI:EU:C:2022:421 – [persbericht](#) – geen conclusie – [arrest](#)

Bruisende badbommen – Gelijkenis met levensmiddelen – Gevaar voor gezondheid?

Richtlijn 87/357/EEG. Volgens het Hof mogen de lidstaten onder bepaalde voorwaarden de distributie beperken van cosmetische producten die, omdat ze eruitzien als levensmiddelen, voor levensmiddelen kunnen worden aangezien en gezondheidsrisico's kunnen veroorzaken. Het belang van de bescherming van de gezondheid en veiligheid van de consument kan in bepaalde gevallen prevaleren boven het recht om bepaalde cosmetische producten op de markt te brengen.

Hof: Artikel 1, lid 2, van richtlijn 87/357/EEG moet aldus worden uitgelegd dat het niet noodzakelijk is om aan de hand van objectieve en onderbouwde gegevens aan te tonen dat het in de mond steken, opzuigen of inslikken van artikelen die, hoewel zij geen levensmiddelen zijn, een vorm, geur, kleur, aanzien, verpakking of etikettering hebben dan wel van een zodanige omvang of grootte zijn dat verwacht kan worden dat de consumenten, met name kinderen, deze verwarren met levensmiddelen en ze daardoor in de mond steken, opzuigen of inslikken, het gevaar kan opleveren van onder meer verstikking, vergiftiging, perforatie of verstopping van het spijsverteringskanaal. De bevoegde nationale autoriteiten moeten echter wel per geval beoordelen of een artikel voldoet aan de in deze bepaling genoemde voorwaarden en aantonen dat dit het geval is.

- Food imitating products: risks need to be likely, not certain - Get Fresh Cosmetics (Case C-122/21) ([ECLB](#))

HvJ – ARREST – 30 juni 2022 – zaak C-51/21 – Aktsiaselts M.V.WOOL – Estland – ECLI:EU:C:2022:515 – geen conclusie – [arrest](#)

Grenswaarden voor de aanwezigheid van *Listeria monocytogenes* in visserijproducten vóór en na het in de handel brengen

Verordening (EG) nr. 2073/2005. Verordening (EG) nr. 178/2002. Nederland, België, Tsjechië en Italië hebben in deze zaak schriftelijke opmerkingen ingediend. De zaak gaat over de rechtmatigheid van twee besluiten die het bureau voor landbouw en voedselvoorziening van Estland aan MVWOOL heeft gericht omdat de bacterie *Listeria monocytogenes* was aangetroffen in de levensmiddelen die door deze onderneming in de handel waren gebracht.

*Hof: Artikel 3, lid 1, gelezen in samenhang met bijlage I, hoofdstuk 1, punt 1.2, bij verordening (EG) nr. 2073/2005 moet aldus worden uitgelegd dat, wanneer de fabrikant niet tot tevredenheid van de bevoegde autoriteiten kan aantonen dat de levensmiddelen gedurende de hele houdbaarheidstermijn aan de grenswaarde van 100 kolonievormende eenheden *Listeria monocytogenes* per gram (g) zullen voldoen, de in punt 1.2 van die bijlage I bepaalde afwezigheid van *Listeria monocytogenes* in 25 gram van het betrokken levensmiddel niet geldt voor levensmiddelen die in de handel zijn gebracht, voor de duur van de houdbaarheidstermijn.*

HvJ – AANVULLENDE CONCLUSIE A-G SZPUNAR – 9 juni 2022 – zaak C-530/20 – EUROAPTIEKA – Letland – [Grote Kamer](#) – ECLI:EU:C:2022:450 – [conclusie](#)

Medicijnen - Reclame – Receptvrije middelen

Richtlijn 2001/83/EG. Kan een lidstaat verbieden dat informatie wordt verspreid die de aankoop van geneesmiddelen bevordert, niet alleen wanneer deze informatie betrekking heeft op een specifiek geneesmiddel, maar ook wanneer die betrekking heeft op receptvrije geneesmiddelen in het algemeen?

A-G geeft het Hof in overweging: Gelet op alle voorgaande overwegingen en de analyse in mijn eerste conclusie in deze zaak (C-530/20, EU:C:2021:993), handhaaf ik mijn voorgestelde antwoord op de prejudiciële vragen zoals geformuleerd in punt 91 van deze eerste conclusie.

A-G: [Conclusie C-530/20, EU:C:2021:993](#) (9 december 2021) Artikel 86, lid 1, van richtlijn 2001/83/EG moet aldus worden uitgelegd dat het verspreiden van informatie die de aankoop van een geneesmiddel bevordert door de noodzaak om het geneesmiddel aan te kopen te rechtvaardigen op basis van de prijs van het geneesmiddel, door een speciale verkoop aan te kondigen of te vermelden dat het geneesmiddel samen met andere geneesmiddelen (ook tegen verlaagde prijs) of producten als pakket wordt verkocht, onder het begrip ‚reclame voor geneesmiddelen’ in de zin van deze bepaling kan vallen, ook wanneer deze informatie geen betrekking heeft op een welbepaald geneesmiddel betreft maar op receptvrije geneesmiddelen in het algemeen.

Artikel 87, lid 3, en artikel 90 van richtlijn 2001/83, staan er niet aan in de weg dat een lidstaat verboden oplegt die niet overeenkomen met de verboden van artikel 90 van deze richtlijn, wanneer deze verboden zien op reclame die het irrationele gebruik van een geneesmiddel bevordert.

Verboden betreffende reclame die de aankoop van een geneesmiddel bevordert door de noodzaak om het geneesmiddel aan te kopen te rechtvaardigen op basis van de prijs van het geneesmiddel, door een speciale verkoop aan te kondigen of te vermelden dat het geneesmiddel samen met andere geneesmiddelen (ook tegen verlaagde prijs) of producten als pakket wordt verkocht, zien op reclame die het irrationele gebruik van geneesmiddelen bevordert.

BNC Fiche

Brief van de minister van BuZa inzake BNC-fiche over de Europese ruimte voor gezondheidsgegevens ([Kamerstuk 36121, nr. A](#))

Godsdienstvrijheid

[EHRM – ARREST – 7 juni 2022 – Teliatnikov t. Litouwen – persbericht – arrest – 51914/19 - ECLI:CE:ECHR:2022:0607JUD005191419](#)

Gewetensbezwaren dienstplicht - Jehova's getuige

Artikel 9 EVRM. Klager werd opgeroepen om zich te melden voor de militaire dienstplicht. Hij schreef een brief waarin hij uitlegde dat hij als predikant van de Jehova's Getuigen de (religieuze) overtuiging had om niet in het leger te gaan. Hij vroeg om een vrijstelling van de dienstplicht. In Litouwen werden destijds alle predikanten vrijgesteld van de dienstplicht, maar de Jehova's Getuigen vielen als geloof niet onder de door de staat erkende geloofsovertuiging. Nadat klager bij de rechtbanken niet in het gelijk was gesteld, klaagde hij bij het EHRM wegens schending van artikel 9 EVRM. Het EHRM overweegt dat klager weliswaar niet veroordeeld is voor weigering van de dienstplicht, maar dat wel sprake is van een inmenging op het recht op vrijheid van godsdienst. Een inmenging mag uitsluitend als dit noodzakelijk is voor de openbare veiligheid van de samenleving. Het EHRM stelt voorop dat de dienstplicht een zware last is voor de individuele burgers en dat een evenwicht gevonden moet worden tussen de dienstplicht en de gewetensbezwaren. Nu er tussen de behoeften van de samenleving als geheel en die van de gewetensbezwaarden geen evenwicht is, is het niet respecteren van de gewetensbezwaren van klager niet 'noodzakelijk in een democratische samenleving'. EHRM: schending artikel 9 EVRM.

EHRM – ARREST – 7 juni 2022 - Taganrag LRQ e.a. t. Rusland – persbericht – arrest – 32401/10 e.a. - ECLI:CE:ECHR:2022:0607JUD003240110

Jehova's Getuigen – Vervolging - Anti-extremistenwet - Schending Verdrag

Artikelen 5, 9, 10 en 11 EVRM. Artikel 1, EP EVRM. Klagers zijn verschillende verenigingen van Jehova's Getuigen, uitgeverijen van religieuze literatuur en individuele Jehova's Getuigen.

In januari 2007 beweerde de Russische openbare aanklager dat verenigingen van Jehova's Getuigen activiteiten ondernamen die schadelijk waren voor de "moraal en de mentale en lichamelijke gesteldheid van hun leden." De verenigingen zouden extremistisch zijn en een publieke dreiging vormen. Onderzoek naar de organisaties en hetgeen zij publiceerden leidde uiteindelijk tot maatregelen zoals ontbinding van de organisaties, inbeslagname van religieuze publicaties en het verbieden daarvan, de vervolging van honderden individuen voor het verspreiden van "extreme literatuur" en de inbeslagname van hun woningen.

In de zaak worden verschillende acties die Rusland in een tijdsspanne van 10 jaar tegen de klagers – organisaties én individuen – heeft genomen, beoordeeld. Zo zijn bijvoorbeeld door de Russische overheid amendementen aangenomen bij de in Rusland geldende "anti-extremistenwet" op basis waarvan religieuze literatuur en de internationale website van Jehova's Getuigen konden worden verboden en de vergunningen voor het uitgeven en verspreiden van religieuze tijdschriften konden worden ingetrokken.

Het hof oordeelt dat sprake is van een schending van de artikelen 9 (recht op vrijheid van religie), 10 (recht op vrijheid van meningsuiting), 11 (recht op vrijheid van vereniging) en 5 (recht op vrijheid en veiligheid) van het EVRM. Ook artikel 1 van Protocol nr. 1 EVRM acht het hof geschonden.

Het hof overweegt daartoe onder andere dat de term "extremisme" in de Russische "anti-extremistenwet" is misbruikt voor de vervolging van geloofsaanhangers – Jehova's Getuigen in dit geval – puur en alleen vanwege het geloof dat zij aanhangen.

Het hof oordeelt daarnaast op grond van artikel 46 EVRM dat Rusland alle mogelijke maatregelen moet nemen om ervoor te zorgen dat de lopende strafzaken tegen Jehova's Getuigen worden beëindigd en dat de Jehova's Getuigen die op dit moment gevangen worden gehouden, worden vrijgelaten.

EHRM – ARREST – 14 juni 2022 - Addullah Yalcin (no. 2) t. Turkije – persbericht – arrest - 34417/10 - ECLI:CE:ECHR:2022:0614JUD003441710

Weigering faciliteren vrijdaggebed in extra beveiligde gevangenissen

Samenvatting onder: Detentie

RECHTSPRAAK LIDSTATEN

Burkini : Du bon usage du référé laïcité par le Conseil d'État (libertés chéries)

NOOT – bij EHRM 5 april 2022, Assemblée chrétienne des Témoins de Jéhovah d'Anderlecht et autres t. België

Belgium reprimanded in Anderlecht Christian Assembly of Jehovah's Witnesses and Others: the procedure for recognition of a religion lacks minimum guarantees of fairness. (strasbourgobservers)

EHRM – factsheets en guides

- [Conscientious objection \(juni 2022\) ^{new}](#)
- [Freedom of religion \(juni 2022\) ^{new}](#)
- [Religious symbols and clothing \(december 2021\)](#)
- [Guide on article 9 ECHR - freedom of thought, conscience and religion \(april 2022\)](#)

Grondrechten (Handvest) en EVRM, EHRM

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Griekenland – 28 januari 2022 (ECER 30.6.22) - [C-313/22 ACHILLEION*](#)

Bescherming financiële belangen EU – Structuurfondsen – Terugvordering - Vrijheid van ondernemerschap - Eigendomsrecht

Samenvatting onder: [Europese subsidies](#)

EHRM

Implementing European Court of Human Rights judgments - Vierjaarlijkse bijeenkomst Raad van Europa over de tenuitvoerlegging van uitspraken van het EHRM in de verdragssluitende staten. Een van de uitspraken die bekeken wordt is een Nederlandse zaak: [Corallo](#) over de slechte detentieomstandigheden op Sint Maarten.

OVERIG

- Rechtspraak: maak toetsen door rechter aan Grondwet mogelijk ([NJB](#))
- Abortus: (g)een zaak van grondrechten ([NJB](#))
- A new variety of rights-based climate litigation: a challenge against the Energy Charter Treaty before the European Court of Human Rights ([EJILtalk](#))
- EU-Grondrechtenbureau publiceert Verslag over de grondrechten 2022 ([ECER](#))
- The Sad and Cynical Spectacle of the Draft British Bill of Rights ([EJILtalk](#))
- New British Bill of Rights will threaten fundamental rights and freedoms ([fair trials](#))
- The Human Right to Food, Freedom from Hunger, and SDG 2: Global Food Crisis and Starvation Tactics from the Russian Invasion of Ukraine ([EJILtalk](#))
- IVG : Pourquoi importer la crise américaine ? ([libertés cheries](#))
- Pregnancy Registry in Poland ([Verfassungsblog](#))
- Invoking Subsidiarity to Weaken ECHR Protection in the UK ([ECHRblog](#))

For many months now, the United Kingdom's Government has been solidifying plans to drastically change the country's human rights framework in a manner that could jeopardise its continued membership of the Council of Europe. On 10 May, the Government confirmed its intention to introduce a new Bill of Rights, with the aim of "curbing the incremental expansion of a rights culture" and restoring "some common sense to the [UK's] justice system".

Databanken

- [FRA](#) (Handvest EU) – onderverdeeld per artikel uit het Handvest EU
- [EFRIS](#)

EHRM - factsheets en guides

- [Guide on Article 13 ECHR – right to an effective remedy \(december 2021\)](#)
- [Guide on Article 1 ECHR - obligation to respect human rights – Concepts of “jurisdiction” and imputability \(April 2022\)](#)
- [Guide on Article 46 ECHR - binding force and execution of judgments \(april 2022\)](#)

Wiki

- [Handvest grondrechten EU](#)
- [Europees Hof voor de rechten van de mens \(EHRM\)](#)

Handel en anti-dumping

Europese Commissie presenteert plan met nieuwe benadering voor groene en rechtvaardige handelsovereenkomsten ([ECER](#))

Huiselijk geweld

EHRM – ARREST – 16 juni 2022 - De Giorgi t. Italië – [persbericht](#) – [arrest](#) – [23735/19](#) - [ECLI:CE:ECHR:2022:0616JUD002373519](#)

Onmenselijke behandeling - Onvoldoende bescherming tegen huiselijk geweld na doen van aangiftes

Artikel 3 EVRM. Klagster heeft tussen 2015 en 2019 zeven keer aangifte gedaan van strafbare feiten die haar echtgenoot na hun separatie zou hebben begaan, waaronder belaging, bedreiging, mishandeling en het plaatsen van af luisterapparatuur. In een civiele procedure heeft jeugdbescherming in 2018 gerapporteerd dat de kinderen in gevaar waren.

EVRM: Klagster is het slachtoffer van geweld door haar echtgenoot, hetgeen is gedocumenteerd door de politie en het ziekenhuis. De autoriteiten hebben de situatie beschouwd als een typisch echtscheidingconflict en hebben de klagster geen bescherming geboden. Daardoor moet de klagster nog meer angst en hulpeloosheid hebben ervaren. Hoewel de nationale regelgeving voldoende mogelijkheden tot bescherming bood, had het openbaar ministerie de aangiftes niet behandeld met de bijzondere zorgvuldigheid die huiselijk geweldzaken vereisen. Omdat er geen risico-inschatting was gemaakt van de kans op herhaling, waren er ten onrechte geen beschermende maatregelen getroffen. Ook was er naar de (geloofwaardige) aangiftes geen effectief onderzoek uitgevoerd. Schending van zowel het materiële als het procedurele element van artikel 3, EVRM.

OVERIG

New Report: Implementing Judgments Of The European Court of Human Rights Concerning Domestic and Gender-Based Violence, 18 mei 2022 ([EIN](#))

IE - Intellectuele eigendom

HvJ – ARREST – 2 juni 2022 – zaak C-112/21 – Classic Coach Company – Nederland – Hoge Raad – ECLI:EU:C:2022:428 – geen conclusie – arrest

Merkenrichtlijn – Begrip “ouder recht” – Touringcarbranche

Richtlijn 2008/95/EG. De zaak gaat over een in 1968 opgericht familiebedrijf in de reis- en touringcarbranche dat verschillende bedrijfsnamen heeft gebruikt. Eiseres, een vennootschap, is houdster van het op 15 januari 2008 gedeponeerde Benelux-woordmerk inhoudende haar naam, voor onder meer diensten in klasse 39, waaronder diensten van een touringcarbedrijf. Het merk stemt overeen met de familienaam van de bij partijen betrokken broers. In dit geding vordert eiseres onder meer CCC c.s. te bevelen om iedere inbreuk op haar Benelux-woordmerk en op de handelsnamen te staken en gestaakt te houden. CCC c.s. hebben zich tegen de gestelde merkinbreuk verweerd met onder meer een beroep op art. 2.23, lid 2 (oud) BVIE. Artikel 2.23, lid 2 (oud) BVIE bepaalt dat een merkhouders zich niet kan verzetten tegen het gebruik, in het economisch verkeer, van een overeenstemmend teken, dat zijn bescherming ontleent aan een ouder recht van slechts plaatselijke betekenis, indien en voor zover dat recht erkend is ingevolge de wettelijke bepalingen van één van de Benelux-landen. Tegen de gestelde handelsnaaminbreuk hebben CCC c.s. zich verweerd met onder meer een beroep op rechtsverwerking. De rechtbank heeft de vorderingen van eiseres toegewezen. Het hof heeft het vonnis van de rechtbank vernietigd en de vorderingen van eiseres alsnog afgewezen. Eiseres heeft cassatie ingesteld, waarna de Hoge Raad prejudiciële vragen heeft gesteld over de uitleg van artikel 6 lid 2 Merkenrichtlijn 2008/95/EG (oud).

Hof: Artikel 6, lid 2, van richtlijn 2008/95/EG moet aldus worden uitgelegd dat voor de vaststelling dat er sprake is van een „ouder recht” in de zin van deze bepaling niet vereist is dat de houder van dit recht het gebruik van het jongere merk door de houder ervan kan verbieden.

Artikel 6, lid 2, van richtlijn 2008/95 moet aldus worden uitgelegd dat kan worden erkend dat een derde een „ouder recht” in de zin van deze bepaling heeft in een situatie waarin de houder van het jongere merk een in de wetgeving van de betrokken lidstaat erkend nog ouder recht heeft op het als merk ingeschreven teken, voor zover de houder van het merk en het nog oudere recht krachtens deze wetgeving de derde op basis van zijn nog oudere recht niet meer kan verbieden om gebruik te maken van zijn jongere recht.

 HvJ EU: Classic Coach Company (IEF20773)

 HvJ EU: Ouder recht van plaatselijke betekenis tegenover jonger merk. (Boek9.nl)

HvJ – CONCLUSIE A-G SZPUNAR – 2 juni 2022 – gevoegde zaken C-148/21 en C-184/21 – Louboutin – Luxemburg en België – Grote Kamer – ECLI:EU:C:2022:422 – persbericht – conclusie

Merkenrecht - Onlineverkoop van namaakschoenen met hoge hakken van Louboutin – Aansprakelijkheid online platform?

Verordening (EU) 2017/1001. Een Belgische rechter stelt het Hof vragen over de aansprakelijkheid van een online platform zoals Amazon, dat online diverse waren en diensten te koop aanbiedt, zowel rechtstreeks voor eigen rekening als indirect voor rekening van externe verkopers. Op haar websites publiceert Amazon regelmatig verkoopaanbiedingen voor schoenen met rode zolen die echter zonder instemming van Christian Louboutin in de handel worden gebracht. In welke mate kan dit aan Amazon worden aangerekend, en moet duidelijker onderscheid worden gemaakt tussen eigen aanbiedingen en die van derden?

Volgens de A-G rechtvaardigt de specifieke werkwijze van Amazon niet de slotsom dat sprake is van gebruik van een teken in de zin van het Unierecht. Hoewel de tussenpersoon op internet een geheel van geïntegreerde diensten aanbiedt, van de publicatie van verkoopaanbiedingen tot en met de verzending van de waren, kan hij niet rechtstreeks aansprakelijk worden gesteld voor

inbreuken op de rechten van merkhouders die plaatsvinden op zijn platform wegens verkoopaanbiedingen van derden.

A-G geeft het Hof in overweging: Gelet op een en ander geef ik het Hof in overweging om op de drie prejudiciële vragen in zaak C-148/21 en op de twee prejudiciële vragen in zaak C-184/21 te antwoorden dat artikel 9, lid 2, van verordening 2017/1001 aldus moet worden uitgelegd dat de beheerder van een onlineverkoopplatform niet kan worden geacht gebruik te maken van een merk in een verkoopaanbieding die door een derde op dat platform wordt gepubliceerd, vanwege ten eerste het feit dat die beheerder zowel zijn eigen verkoopaanbiedingen als die van derden op dezelfde wijze publiceert, waarbij die aanbiedingen ongeacht hun herkomst op dezelfde wijze worden weergegeven en hij zijn eigen logo van gerenommeerde distributeur in deze aanbiedingen opneemt, zowel op zijn eigen website als in de reclamerubrieken van websites van derden, en vanwege ten tweede het feit dat de beheerder externe verkopers aanvullende diensten van hulp, opslag en verzending van de op zijn onlineplatform aangeboden waren aanbiedt en potentiële kopers meedeelt dat hij deze activiteiten op zich neemt, mits het betrokken merk vanwege dergelijke elementen bij een normaal geïnformeerde en redelijk oplettende internetgebruiker niet overkomt als volledig deel van de commerciële communicatie van de beheerder.

- HvJ EU Conclusie A-G: Amazon maakt geen gebruik van een teken. ([IEF20749](#))
- Conclusie A-G: Amazon als beheerder maakt geen gebruik van teken van Louboutin bij onlineverkoop van namaakschoenen. ([Boek9.nl](#))
- AG Szpunar advises CJEU not to extend direct liability for trade mark infringement to operators of online marketplaces ([IPKat](#))

HvJ – CONCLUSIE A-G PITRUZZELLA – 16 juni 2022 – zaak C-175/21 – Harman International Industries – Polen – [ECLI:EU:C:2022:481](#) – [conclusie](#)

Uniemerk – Uitputting van aan het Uniemerk verbonden recht – Bewijslast – Daadwerkelijke rechtsbescherming

Artikelen 34 en 36 VWEU. Verordening (EU) 2017/1001. Hoe kan in een door de merkhouders ingeleide procedure tot staking van de verhandeling van niet-toegelaten waren een evenwicht worden gevonden tussen de bescherming van de merkhouders en die van de distributeur van de waren die zich op uitputting van het merkrecht beroept? Kan de toestemming van de merkhouders voor het in de handel brengen van de waren in de EER impliciet zijn? Is het feit dat het dictum van de uitspraak algemeen wordt geformuleerd en de in de EER in de handel gebrachte waren pas in het stadium van de tenuitvoerlegging worden geïdentificeerd verenigbaar met het beginsel van daadwerkelijke rechtsbescherming? Hoe wordt de bewijslast verdeeld?

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 15, lid 1, van verordening (EU) 2017/1001 gelezen in het licht van artikel 36, tweede volzin, VWEU, artikel 19, lid 1, VEU en artikel 47 Handvest EU, moet aldus worden uitgelegd dat het Unierecht zich niet verzet tegen een praktijk waarbij de rechter in het kader van een vordering inzake de bescherming van een Uniemerk een algemene formulering gebruikt in het dictum van de uitspraak en het dus aan de tenuitvoerleggingsautoriteit overlaat om vast te stellen op welke waren de uitspraak betrekking heeft, op voorwaarde dat de verweerder in het stadium van de tenuitvoerlegging de vaststelling van de in de handel gebrachte waren kan betwisten en dat een rechter kan nagaan en oordelen welke waren daadwerkelijk met de toestemming van de merkhouders in de EER in de handel zijn gebracht. Indien de verweerder zich in het kader van een vordering inzake de bescherming van een Uniemerk beroept op de uitputting van de rechten maar geen toegang heeft tot de noodzakelijke informatie, moet de nationale rechter beoordelen of de verdeling van de bewijslast kan worden gewijzigd, zowel wanneer is vastgesteld dat het gaat om exclusieve distributie, als wanneer het voor de verweerder in de praktijk onmogelijk is om de feiten tot staving van zijn verweermiddelen te bewijzen.

- Conclusie A-G over de tenuitvoerleggingsautoriteit die dictum uitlegt inzake EER-uitputting. ([Boek9.nl](#))

GERECHT EU – ARREST – 8 juni 2022 – gevoegde zaken T-26/21, T-27/21 en T-28/21 – Apple / EUIPO - Swatch – ECLI:EU:T:2022:350 – persbericht – arrest

Apple en Swatch „THINK DIFFERENT”.

Verordening (EG) nr. 207/2009. Verordening (EU) 2017/1001. Apple had sinds 1997 bescherming voor het woordmerk “think different”. Op verzoek van Swatch heeft het EU-merkbureau dat woordmerk echter vervallen verklaard in 2018, omdat het niet meer werd gebruikt door Apple gedurende vijf jaar. Apple vecht die vervallenverklaring aan bij het Gerecht van de EU.

- E** EU General Court dismisses Apple’s appeal against revocation of ‘THINK DIFFERENT’ EU trade mark (IPKat)
- E** Consument onderzoekt APPLE verpakking niet tot in de kleinste detail. (Boek9.nl)

GERECHT EU – ARREST – 8 juni 2022 – zaak T-293/21 – Muschaweck/EUIPO - Conze (UM) – ECLI:EU:T:2022:345 – arrest

Uniewoordmerk UM – Normaal gebruik van het merk – Gebruik met toestemming van de houder – Termijn bewijslevering

Verordening (EG) nr. 207/2009 [thans van verordening (EU) 2017/1001]. Het Gerecht oordeelt dat de nietigheidsafdeling, in antwoord op het tweede verzoek om verlenging van de termijn om de bewijzen van het gebruik van het litigieuze merk over te leggen, zich niet had kunnen beperken tot de afwijzing van dit verzoek, maar dat zij overeenkomstig de richtsnoeren voor onderzoek van het EUIPO en zoals zij heeft gedaan, een extra termijn moest toekennen die aanving op de dag waarop zij haar antwoord meedeelde. Aangezien de litigieuze bewijzen zijn overgelegd tussen de indiening van het tweede verzoek om verlenging van de termijn om de bewijzen van het gebruik van het litigieuze merk over te leggen, en het antwoord van de nietigheidsafdeling van 15 januari 2018, konden deze bewijzen bijgevolg in ieder geval niet als tardief worden beschouwd. Derhalve heeft noch de nietigheidsafdeling noch de kamer van beroep blijk gegeven van een onjuiste opvatting door voor het onderzoek van het gebruik van het litigieuze merk rekening te houden met deze bewijzen. Het Gerecht verworpt het beroep.

HvJ en GERECHT – OVERIG

T-316/21   Vordering Worldwide Machinery tot volledige vervallenverklaring van Scaip Srl logo afgewezen. (Boek9.nl)

Normaal gebruik merk uiteengezet door Hof van Justitie. (IEF20806)

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Duitsland – 31 maart 2022 (ECER 10.6.2022) – C-260/22 – Seven.One Entertainment Group

Auteursrecht – Thuiskopieheffing – Omroeporganisaties – Billijke compensatie

Richtlijn 2001/29/EG. Verweerster is een collectieve beheersvennootschap die auteursrechten en naburige rechten van particuliere televisie- en radiozenders beheert. De opbrengsten die daaruit voortvloeien keert verweerster uit aan de omroeporganisaties. Verzoekster is een omroeporganisatie die de particuliere, uit reclame gefinancierde televisiezender „SAT.1 Gold” verzorgt en in heel Duitsland uitzendt. Partijen hebben een beheersovereenkomst gesloten. In de beheersovereenkomst is tevens vastgelegd dat de betaling van de

thuiskopieheffing moet worden afgedwongen. Partijen twisten over de verplichting van verweerster om ervoor te zorgen dat vorderingen tot vergoeding die voortvloeien uit de zogenoemde thuiskopieheffing als bedoeld in artikel 5, lid 2, onder b), van richtlijn 2001/29, worden afgedwongen.

Hebben omroeporganisaties rechtstreeks en oorspronkelijk recht op de billijke compensatie waar artikel 5, lid 2, onder b), van richtlijn 2001/29/EG in het kader van de zogenoemde uitzondering voor het kopiëren voor privégebruik in voorziet?

RECHTSPRAAK LIDSTATEN

- Einduitspraak na HvJ [YouTube/Cyando C-682/18 and C-683/18](#) - News in [YouTube/Cyando](#): German Federal Court rules following CJEU decision ([IPKat](#))

NOOT – bij HvJ 28 april 2022, [C-559/20 Koch Media](#)

CJEU confirms extrajudicial costs are 'other expenses' which may be claimed in IP infringement cases

OVERIG

Ten things to know about NFTs ([IPKat](#))

[In case you didn't already know] an NFT is a blockchain-based token, or unit of value, with a unique ID that is linked to a specific asset. The non-fungible part means that it is something that has unique value based on the buyer's sentiment and/or market dynamics. The owner of an NFT essentially has a link to a digital asset, owning a certificate of authenticity that is publicly verifiable on the blockchain. In practice, what this means is that a whole new market has been opened-up as NFTs have provided a system that has enabled the sale of digital items by transforming them into collectables, such as a tweet.

This said, of course, NFTs are not the only way that digital assets can be marketed and sold. Digital assets can be protected by IP and have always been capable of being licensed or assigned via a contract, or protected as a trade mark. For example, the owners of the famous "[Grumpy Cat](#)" meme licensed the use of the name, image and likeness of the cat – and [successfully](#) enforced these rights. The "[Disaster Girl](#)" meme was also minted as an NFT.

Institutioneel

HvJ – ARREST – 28 juni 2022 – zaak C-278/20 – Commissie/Spanje – Grote Kamer – ECLI:EU:C:2022:503 – [persbericht](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Niet-nakoming - Overheidsaansprakelijkheid door schending van EU recht – Spaanse voorwaarden voor schade

Artikel 258 VWEU. Benadeelde particulieren hebben recht op schadevergoeding wanneer voldaan is aan drie voorwaarden: de geschonden Unierechtelijke regel strekt ertoe hun rechten toe te kennen, het gaat om een voldoende gekwalificeerde schending van die regel en er bestaat een rechtstreeks causaal verband tussen deze schending en de door de particulieren geleden schade. Tevens moet worden gepreciseerd dat het – onder voorbehoud van het recht op schadevergoeding dat rechtstreeks voortvloeit uit het Unierecht wanneer aan die voorwaarden is voldaan – aan de staat is om in het kader van het nationale aansprakelijkheidsrecht de gevolgen van de veroorzaakte schade ongedaan te maken, met dien verstande dat de in de nationale wettelijke regelingen inzake schadevergoeding vastgestelde voorwaarden niet ongunstiger mogen zijn dan die welke voor gelijksoortige nationale vorderingen gelden (gelijkwaardigheidsbeginsel) en niet van dien aard mogen zijn dat zij het verkrijgen van schadevergoeding in de praktijk onmogelijk of uiterst moeilijk maken (doeltreffendheidsbeginsel).

Deze twee beginselen staan centraal in het onderhavige beroep wegens niet-nakoming. De Europese Commissie verzoekt het Hof om vast te stellen dat Spanje door het aannemen en handhaven van een aantal bepalingen inzake de aansprakelijkheid van de staat als wetgever is tekortgeschoten in de verplichtingen die op hem rusten krachtens het doeltreffendheidsbeginsel

en het gelijkwaardigheidsbeginsel, die grenzen stellen aan de procedurele autonomie waarover de lidstaten beschikken bij de vaststelling van de voorwaarden waaronder zij aansprakelijk zijn voor schade die particulieren lijden ten gevolge van schendingen van het Unierecht.

Hof: Spanje is de verplichtingen die op deze lidstaat rusten krachtens het doeltreffendheidsbeginsel niet nagekomen door Spaanse regelgeving vast te stellen en te handhaven, voor zover middels deze bepalingen de vergoeding van de schade die de Spaanse wetgever aan particulieren heeft berokkend als gevolg van een schending van het Unierecht afhankelijk wordt gesteld van:

– de voorwaarde dat er een beslissing van het Hof is waarbij de toegepaste norm die de status van wet heeft onverenigbaar met het Unierecht wordt verklaard;

– de voorwaarde dat de benadeelde particulier voor welke instantie dan ook een definitieve beslissing heeft verkregen tot verwerping van een beroep tegen de administratieve handeling die de schade heeft veroorzaakt, zonder dat is voorzien in een uitzondering voor gevallen waarin de schade het rechtstreekse gevolg is van een met het Unierecht strijdige handeling of nalatigheid van de wetgever wanneer er geen sprake is van een voor beroep vatbare administratieve handeling;

– de naleving van een verjaringstermijn van één jaar vanaf de bekendmaking in het Publicatieblad van de Europese Unie van de beslissing van het Hof waarbij de toegepaste norm die de status van wet heeft onverenigbaar met het Unierecht wordt verklaard, zonder dat er een regeling is voor de gevallen waarin er geen dergelijke beslissing is, en

– de voorwaarde dat alleen schade die is opgetreden binnen een periode van vijf jaar vóór de datum van die bekendmaking voor vergoeding in aanmerking komt, tenzij in de beslissing anders is bepaald.

Het beroep wordt afgewezen voor het overige.

HvJ – CONCLUSIE A-G SZPUNAR – 16 juni 2022 – zaak C-115/21 P – Junqueras i Vies / Parlement – ECLI:EU:C:2022:479 – [persbericht](#) – [conclusie](#)

Vacant worden van zetel in Europees Parlement - Verval mandaat als gevolg van strafrechtelijke veroordeling – Beroep tot nietigverklaring – Niet voor beroep vatbare handelingen

Artikel 13, Akte betreffende de verkiezing van de leden van het Europees Parlement. Artikel 4, lid 4, tweede alinea, en artikel 8, Reglement van het Europees Parlement. Deze zaak vloeit voort uit de gebeurtenissen rond het referendum over zelfbeschikking van de autonome regio Catalonië (Spanje), dat in oktober 2017 heeft plaatsgevonden. Rekwirant, Oriol Junqueras i Vies, was vicepresident van de Gobierno autonómico de Cataluña (autonome regering van Catalonië, Spanje) toen dit referendum werd gehouden, dat inmiddels in strijd met de wet is verklaard door de Tribunal Constitucional (grondwettelijk hof, Spanje). Als gevolg van deze gebeurtenissen zijn verschillende personen strafrechtelijk vervolgd, waaronder ook rekwirant, die in voorlopige hechtenis is genomen.

Volgens A-G Szpunar moet de hogere voorziening van Junqueras i Vies tegen de beschikking van het Gerecht van de Europese Unie van 15 december 2020 worden afgewezen. In dat besluit werd zijn beroep – onder meer gericht tegen de verklaring van de voorzitter van het Europees Parlement dat zijn zetel vacant was geworden – niet-ontvankelijk verklaard.

HvJ – CONCLUSIE A-G KOKOTT – 16 juni 2022 – zaak C-632/20 P – Spanje / Commissie – Grote Kamer – ECLI:EU:C:2022:473 – [conclusie](#)

Deelname nationale regulerende instantie van Kosovo aan het Orgaan van Europese regulerende instanties voor elektronische communicatie – Berec-verordening - Bevoegdheid EC

Verordening (EU) 2018/1971. De zogenoemde Berec-verordening is de rechtsgrondslag voor het Orgaan van Europese regelgevende instanties voor elektronische communicatie (hierna: „Berec”) en het Bureau voor ondersteuning van Berec (hierna: „Berec-Bureau”).

Artikel 35 van deze verordening regelt in het bijzonder de samenwerking van deze organen met de nationale regelgevende instanties (hierna: „NRI”) van derde landen. Op de grondslag van deze bepaling heeft de Commissie bij besluit van 18 maart 2019 besloten dat de NRI van Kosovo kan deelnemen aan de raad van regulators en de werkgroepen van Berec, alsook aan de raad van bestuur van het Berec-Bureau.

Spanje verzet zich tegen dit besluit en is met name van mening dat de deelname van de NRI van Kosovo wordt uitgesloten door het feit dat sommige lidstaten, waaronder Spanje, Kosovo niet als onafhankelijke staat hebben erkend en ook de Unie geen standpunt over deze kwestie heeft ingenomen. Bovendien plaatst Spanje vraagtekens bij de bevoegdheid van de Commissie om eenzijdig over deze deelname te beslissen.

A-G geeft het Hof in overweging: Het arrest van het Gerecht van 23 september 2020, Spanje/Commissie (T-370/19, EU:T:2020:440), wordt vernietigd.

Het besluit van de Commissie van 18 maart 2019 inzake de deelname van de nationale regulerende instantie van Kosovo aan het Orgaan van Europese regulerende instanties voor elektronische communicatie wordt nietig verklaard.

De gevolgen van het nietig verklaarde besluit blijven gehandhaafd totdat dit worden vervangen door een werkafpraak krachtens artikel 35, lid 2, van verordening (EU) 2018/1971.

HvJ – CONCLUSIE A-G EMILIOU – 22 juni 2022 – zaak C-259/21 – Parlement / Raad – ECLI:EU:C:2022:498 – [conclusie](#)

Gemeenschappelijk visserijbeleid – Bevoegdheid Raad – Bevoegdheid Commissie om technische maatregelen vast te stellen in gedelegeerde handelingen – Beginsel van loyale samenwerking

Samenvatting onder: [Landbouw en visserij](#)

IPR

HvJ – ARREST – 20 juni 2022 – zaak C-700/20 – London Steam-Ship Owners’ Mutual Insurance Association – Verenigd Koninkrijk – Grote Kamer – ECLI:EU:C:2022:488 – [persbericht](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Olieramp na schipbreuk The Prestige – Vergoeding schade – Verzekering – Arbitraal vonnis - Rechterlijke beslissing die onverenigbaar is met een tussen dezelfde partijen in de aangezochte lidstaat gegeven rechterlijke beslissing waarin een arbitraal vonnis is opgenomen

Verordening (EG) No 44/2001 (Brussel I). Duitsland, Spanje, Frankrijk, Zwitserland, Polen, het VK en de Europese Commissie hebben in deze zaak schriftelijke opmerkingen ingediend. In november 2002, brak de M/T Prestige, een enkelwandige olietanker die in de Bahama’s was geregistreerd in twee en zink voor de kust van Spanje. De lekkende olie heeft veel schade toegebracht aan stranden, steden en dorpen langs de noordkust van Spanje en de westkust van Frankrijk. Hierover zijn twee verschillende procedures gevoerd in twee lidstaten, die hebben geleid tot twee beslissingen: die van de Audiencia Provincial de La Coruña (Spaanse provinciale

rechter) en die van de High Court of Justice of England and Wales. De Spaanse Staat heeft de rechterlijke instanties van Engeland en Wales uiteindelijk verzocht om erkenning van de beslissing van de Audiencia Provincial de La Coruña. In de laatste dagen van de overgangperiode na de terugtrekking van het VK uit de Europese Unie heeft de High Court of Justice of England and Wales het HvJ om een prejudiciële beslissing verzocht over de uitlegging van artikel 1, lid 2, onder d), en artikel 34, leden 1 en 3, van verordening (EG) nr. 44/2001.

De A-G is van mening dat de in het VK aangespannen arbitrageprocedure de erkenning van het Spaanse vonnis waarbij de verzekeraar wordt veroordeeld tot vergoeding van de door de olieramp veroorzaakte schade niet in de weg kan staan. Een vonnis waarbij een arbitraal vonnis wordt bevestigd, kan alleen de erkenning van rechterlijke beslissingen van andere lidstaten in de weg staan indien de inhoud van dat vonnis ook het voorwerp had kunnen uitmaken van een rechterlijke beslissing die was vastgesteld in overeenstemming met de bepalingen en fundamentele doelstellingen van verordening nr. 44/2001.

Hof: Article 34(3) of Council Regulation (EC) No 44/2001 must be interpreted as meaning that a judgment entered by a court of a Member State in the terms of an arbitral award does not constitute a 'judgment', within the meaning of that provision, where a judicial decision resulting in an outcome equivalent to the outcome of that award could not have been adopted by a court of that Member State without infringing the provisions and the fundamental objectives of that regulation, in particular as regards the relative effect of an arbitration clause included in the insurance contract in question and the rules on lis pendens contained in Article 27 of that regulation, and that, in that situation, the judgment in question cannot prevent, in that Member State, the recognition of a judgment given by a court in another Member State.

Article 34(1) of Regulation No 44/2001 must be interpreted as meaning that, in the event that Article 34(3) of that regulation does not apply to a judgment entered in the terms of an arbitral award, the recognition or enforcement of a judgment from another Member State cannot be refused as being contrary to public policy on the ground that it would disregard the force of res judicata acquired by the judgment entered in the terms of an arbitral award.

- B** Prestige of Spanish judgment over the UK arbitral award – not on the principle, but on the conditions to it (conflict of laws)
- B** Brussels Ia and arbitration. The Prestige aka London Steam-Ship Owners' Mutual Insurance Association Limited v Spain. Time for the EU to decide its direction of travel on commercial arbitration. (GAVL)

HvJ – ARREST – 30 juni 2022 – zaak C-652/20 – Allianz Elementar Versicherun – Roemenië – ECLI:EU:C:2022:514 – geen conclusie – arrest

Verkeersongeval – Internationale en territoriale bevoegdheid in verzekeringszaken - Mogelijkheid om de verzekeraar op te roepen voor het gerecht van woonplaats van de eiser – Rechtsgebied waarin die vestiging is gelegen

Verordening (EU) nr. 1215/2012. Het betreft een geding tussen enerzijds, drie natuurlijke personen met woonplaats in Roemenië, en anderzijds Allianz, een vennootschap die in Oostenrijk is gevestigd maar door haar Roemeense correspondent wordt vertegenwoordigd, over een vordering tot schadevergoeding die is ingesteld door deze personen, die stellen de begunstigen te zijn van een verzekeringsovereenkomst tussen deze vennootschap en de persoon die aansprakelijk is voor het ongeval dat geleid heeft tot het overlijden van een familielid.

Hof: Artikel 11, lid 1, onder b), van verordening (EU) nr. 1215/2012 moet aldus worden uitgelegd dat deze bepaling, wanneer zij van toepassing is, zowel de internationale als de territoriale bevoegdheid bepaalt van het gerecht van een lidstaat in het rechtsgebied waarvan de eiser zijn woonplaats heeft.

HvJ – CONCLUSIE A-G SZPUNAR – 16 juni 2022 – zaak C-265/21 – AB en AB-CD – België – ECLI:EU:C:2022:476 – [conclusie](#)

Bijzondere bevoegdheidsregels – Verbintenissen uit overeenkomst

Verordening (EG) nr. 44/2001. Verordening (EG) nr. 593/2008. Artikel 5, punt 1, van verordening (EG) nr. 44/2001, waarvan de uitlegging de kern vormt van het onderhavige verzoek om een prejudiciële beslissing, bevat de bijzondere bevoegdheidsregels voor verbintenissen uit overeenkomst, op grond waarvan de eiser de verweerder in bepaalde gevallen kan oproepen voor de gerechten van een andere lidstaat dan die waar laatstgenoemde woonplaats heeft, en daarmee kan afwijken van de algemene regel van artikel 2, lid 1, van verordening nr. 44/2001.

In de onderhavige zaak moet worden uitgemaakt of die bepaling kan worden toegepast in een geding waarin een op twee overeenkomsten gebaseerde vordering is ingesteld die strekt tot erkenning van een eigendomsrecht op 20 kunstwerken, ook al bestaat er geen rechtstreekse contractuele band tussen de procespartijen, die de afstammelingen zijn van de partijen bij de eerste overeenkomst.

In deze context stelt de verwijzende rechter het Hof in wezen vragen over de draagwijdte van de evolutie van zijn rechtspraak op dit gebied. Het Hof zal zich naar aanleiding van de onderhavige prejudiciële verwijzing dus opnieuw moeten buigen over het begrip „verbintenissen uit overeenkomst” in de zin van artikel 5, punt 1, van verordening nr. 44/2001. In casu zullen aan de verwijzende rechter de gegevens moeten worden verstrekt op grond waarvan hij kan beoordelen of de recente arresten van het Hof moeten worden gezien als een ommekeer ten opzichte van de eerdere rechtspraak over de uitlegging van die bepaling.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 5, punt 1, van verordening (EG) nr. 44/2001 moet aldus worden uitgelegd dat de toepassing van deze bepaling vereist dat er sprake is van een juridische verbintenis die een persoon uit vrije wil is aangegaan jegens een andere persoon en waarop de rechtsvordering van de verzoeker is gebaseerd, zelfs wanneer die verbintenis de procespartijen niet rechtstreeks bindt. Bij de uitlegging van deze bepaling moet de nationale rechterlijke instantie erop toezien dat het evenwicht tussen de doelstelling van voorspelbaarheid en rechtszekerheid enerzijds en de doelstelling van nabijheid en een goede rechtsbedeling anderzijds in acht wordt genomen.

Om de grondslag van een rechtsvordering van de verzoeker te beoordelen teneinde te bepalen of deze rechtsvordering betrekking heeft op “verbintenissen uit overeenkomst” in de zin van artikel 5, punt 1, van verordening nr. 44/2001, is de aangezochte rechter in de fase van het onderzoek van zijn bevoegdheid niet verplicht om de verbintenis uit overeenkomst of, in voorkomend geval, de inhoud van de betrokken overeenkomst of overeenkomsten te onderzoeken. Bij de toetsing of aan de belangrijkste voorwaarden voor zijn bevoegdheid is voldaan, identificeert die rechter uitsluitend de aanknopingspunten met de forumstaat die zijn bevoegdheid op grond van die bepaling rechtvaardigen en beoordeelt hij alle hem ter beschikking staande gegevens, met name de relevante beweringen van de verzoeker inzake de juridische aard van de verbintenissen waarop diens rechtsvordering is gebaseerd, en, in voorkomend geval, de betwistingen van de verweerder. Dat de in het hoofdgeding aan de orde zijnde rechtsvordering strekt tot erkenning van een eigendomsrecht, is niet van invloed op het feit dat die rechtsvordering betrekking heeft op ‘verbintenissen uit overeenkomst’, en dus op de toepassing van artikel 5, punt 1, van verordening nr. 44/2001.

De rechtsvordering tot erkenning van een eigendomsrecht op een roerende zaak, die gebaseerd is op twee overeenkomsten die de procespartijen niet rechtstreeks binden, heeft betrekking op ‘verbintenissen uit overeenkomst’ in de zin van artikel 5, punt 1, van verordening nr. 44/2001. De overeenkomst die in aanmerking moet worden genomen om de plaats te bepalen waar de verbintenis die aan de eis ten grondslag ligt, is uitgevoerd of moet worden uitgevoerd, is de oorspronkelijke overeenkomst die het voorwerp is van het geding.

B Matters Relating to a Contract – The Saga Continues (with AG Szpunar’s Opinion on Case C-265/21, AB et al v Z EF) ([conflict of laws](#))

REGELGEVING

Verordening (EU) 2022/850 van het Europees Parlement en de Raad van 30 mei 2022 betreffende een geautomatiseerd systeem voor de grensoverschrijdende elektronische gegevensuitwisseling op het gebied van justitiële samenwerking in civiele en strafzaken (e-Codex), en tot wijziging van Verordening (EU) 2018/1726, PbEU L150, 1.6.2022

- Rechtskader vastgesteld voor EU-systeem dat elektronische communicatie in grensoverschrijdende procedures faciliteert ([ECER](#))

Een nieuwe EU-verordening voorziet in een passend rechtskader voor het e-Codex-systeem, waarbij het operationeel beheer van dat systeem wordt toevertrouwd aan een EU-agentschap.

De digitalisering van het justitiële systeem moet de toegang tot de rechter vergemakkelijken, de efficiëntie in het algemeen verbeteren en de veerkracht van rechtsstelsels bij crisissen zoals de COVID-19-pandemie waarborgen. Het e-Codex-systeem (e-Justice Communication through Online Data Exchange) is een technologisch en digitaal hulpmiddel om de grensoverschrijdende justitiële communicatie te moderniseren (zie [de website](#) van e-Codex).

OVERIG

- News on the EU's Accession to the HCCH 2019 Judgments Convention ([ECER](#))
- AI systems and non-contractual liability: A European Private International law analysis ([conflict of laws](#))

Databanken

- [JURE](#) - JURisdiction, Recognition and Enforcement, ofwel bevoegdheid, erkenning en uitvoering.
In JURE-jurisprudentie vindt u rechterlijke uitspraken over justitiële samenwerking in burgerlijke en handelszaken

Landbouw en visserij

HvJ – CONCLUSIE A-G MEDINA – 22 juni 2022 – zaak C-238/21 – Porr Bau – Oostenrijk – ECLI:EU:C:2022:497 – [persbericht](#) – [conclusie](#)

Niet-verontreinigde afgegraven grond van de hoogste kwaliteitsklasse - Gebruik door landbouwers voor egalisering teeltgronden - Begrip “afvalstof”

Samenvatting onder: [Milieu](#)

HvJ – CONCLUSIE A-G EMILIOU – 22 juni 2022 – zaak C-259/21 – Parlement / Raad – ECLI:EU:C:2022:498 – [conclusie](#)

Gemeenschappelijk visserijbeleid – Bevoegdheid Raad – Bevoegdheid Commissie om technische maatregelen vast te stellen in gedelegeerde handelingen – Beginsel van loyale samenwerking

Verordening (EU) 2021/92. Artikel 43, lid 3, VWEU. Verordening (EU) 2019/1241. Verordening (EU) 2019/472. In grote lijnen gaat het in de onderhavige zaak om de onenigheid die tussen de instellingen van de Unie bestaat over de rol die de Raad van de Europese Unie dient te spelen bij de vaststelling van bepaalde technische maatregelen op visserijgebied.

Vóór de inwerkingtreding van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie speelde de Raad de hoofdrol bij de besluitvorming over alle aspecten van het gemeenschappelijk visserijbeleid. Dat is echter niet langer het geval. Op grond van artikel 43, lid 2, VWEU is de gewone wetgevingsprocedure van toepassing op het GVB en de eenzijdige beslissingsbevoegdheid van de Raad bestaat alleen nog binnen de grenzen van artikel 43, lid 3, VWEU. Krachtens die bepaling mag de Raad maatregelen vaststellen voor onder andere de „vaststelling en verdeling van de vangstmogelijkheden”.

Met dit beroep verzoekt het Europees Parlement om nietigverklaring van bepaalde technische maatregelen van verordening (EU) 2021/92, die door de Raad overeenkomstig laatstgenoemde bepaling is vastgesteld. Die maatregelen zijn opgenomen in de artikelen 15, 16, 17 en 20 en in artikel 59, tweede alinea, van die verordening.

A-G geeft het Hof in overweging: het beroep van het Europees Parlement tot nietigverklaring van de artikelen 15 tot en met 17, 20 en 59, tweede alinea, van verordening (EU) 2021/92 te verwerpen.

BNC Fiche

Fiche: Verordening Geografische Aanduidingen ([Kamerstuk 22112, nr. 3421](#))

OVERIG

Rapport Europese Rekenkamer concludeert dat niet alle investeringen in plattelandontwikkeling duurzaamheid opleveren ([ECER](#))

Levenslang

OVERIG

R v. Bissonnette: Supreme Court of Canada builds on ECtHR precedents to outlaw whole life imprisonment, and develops principles applicable also to extradition that may lead to such sentences. ([strasbourgobservers](#))

LHBT-rechten

[EHRM – ARREST – 14 juni 2022 - Stoyanova t. Bulgarije – persbericht – arrest - 56070/18 - ECLI:CE:ECHR:2022:0614JUD005607018](#)

Ontoereikende juridische reactie op homofobe moord: Bulgaarse wet moet veranderen.

Artikelen 2, 14 en 46 EVRM. Het EHRM oordeelt in deze zaak dat de homofobe motieven die ten grondslag lagen aan de moord op de 26-jarige zoon van klagster geen wettelijke strafverzwarringsgrond in het Bulgaarse recht opleveren en evenmin een meetbare invloed hadden op de straftoemeting in de strafzaak tegen zijn aanvallers. Dit levert een schending op van artikel 14 in samenhang met artikel 2 van het EVRM.

De zoon van klagster is aangevallen en vermoord omdat zijn aanvallers meenden dat hij homoseksueel was. Twee van zijn aanvallers zijn veroordeeld voor moord maar kregen een straf opgelegd onder het wettelijk minimum in Bulgarije. Bij het bepalen van de straf had de rechter rekening gehouden met verschillende strafverlagende factoren, waaronder het blanco strafblad van de aanvallers, hun jonge leeftijd en de lengte van de procedure tegen hen. Het EHRM constateert dat hoewel de Bulgaarse rechter duidelijk heeft vastgesteld dat de haat van de daders tegen homoseksuelen aanleiding was voor de aanval dit geen tastbare rechtsgevolgen had. Het Bulgaarse wetboek voorziet niet in een wettelijke strafverzwaring voor moord ingegeven jegens vijandigheid jegens het slachtoffer op grond van zijn of haar feitelijke of veronderstelde seksuele geaardheid. Ook wordt het anderszins niet aangemerkt als een zwaarder delict. Hoewel de rechtbank en het hof de homofobe motieven wel als individuele verzwarende factor hebben aangemerkt bij de vaststelling van de straffen binnen de wettelijke marge, is uit hun motivering

niet op te maken welk gewicht zij aan die factor hebben toegekend in hun algehele beoordeling van de verzwarende en mitigerende factoren. Bovendien heeft het Hooggerechtshof bij zijn beoordeling van die factoren, in tegenstelling tot de beide lagere gerechten, de homofobe motieven voor de aanval in het geheel genoemd en zich geconcentreerd op andere (voornamelijk verzachtende) factoren bij het vaststellen van de straffen. Er kan dus niet worden gezegd dat de homofobe motieven voor de aanval enig meetbaar effect hebben gehad. Hieruit volgt dat de staat in reactie op de aanval op de zoon van klaagster onvoldoende heeft voldaan aan zijn plicht om ervoor te zorgen dat dodelijke aanvallen ingegeven door vijandigheid vanwege de feitelijke of veronderstelde seksuele geaardheid van slachtoffers niet zonder een passend antwoord blijven.

RECHTSPRAAK LIDSTATEN

Non-Binary Passports: R (on the application of Elan-Cane) (Appellant) v Secretary of State for the Home Department (Respondent) [2021] UKSC 56 ([UK human rights blog](#))

EHRM – factsheets en guides

- [🔗](#) Homosexuality: criminal aspects (juni 2014)
- [🔗](#) [Sexual orientation issues](#) juni 2022) ^{new}

Luchtvaart

HvJ – ARREST – 2 juni 2022 – zaak C-353/20 – Skeyes – België – ECLI:EU:C:2022:423 – conclusie – arrest

Luchtverkeersdiensten – Staking - Doeltreffende voorziening in rechte

Verordening (EG) nr. 549/2004. Verordening (EG) nr. 550/2004. Artikel 58 VWEU. Artikelen 16 en 47 Handvest EU. Skeyes is de exclusieve verlener van civiele luchtverkeersdiensten in België. In 2019 werd het Belgische luchtruim meermaals gesloten voor luchtverkeer als gevolg van stakingsacties bij Skeyes. Een rechter uit Charleroi gelastte in dat verband de heropening van het Belgische luchtruim (op vraag van Ryanair). De vraag is, kort gezegd, of de rechter daartoe bevoegd was. Het is voor het eerst dat het Hof van Justitie de EU-regels inzake het Europese luchtruim moet uitleggen. De juridische kwestie spitst zich met name toe op de mogelijkheid om zich tegenover een exclusieve verlener van civiele luchtverkeersdiensten, die overheidsbevoegdheden heeft, te beroepen op economische vrijheden, namelijk de vrijheid van ondernemerschap en de vrijheid van dienstverrichting.

Hof: Artikel 8 van verordening (EG) nr. 550/2004, gelezen in samenhang met artikel 2, punt 4, van verordening (EG) nr. 549/2004, en gelezen in het licht van artikel 47 Handvest EU, moet aldus worden uitgelegd dat het luchtruimgebruikers, zoals luchtvaartmaatschappijen, een recht toekent om bij de nationale rechterlijke instanties tegen de verlener van luchtverkeersdiensten een doeltreffende voorziening in rechte in te stellen teneinde de gestelde niet-nakoming van de op hem rustende dienstverleningsplicht aan rechterlijk toezicht te onderwerpen.

Verordening nr. 550/2004, gelezen in het licht van overweging 5 ervan, artikel 58, lid 1, VWEU en artikel 16 Handvest EU, staat in de weg aan de toepassing van de in het VWEU neergelegde mededingingsregels op de in die verordening bedoelde verlening van luchtverkeersdiensten die samenhangt met de uitoefening van overheidsbevoegdheden, maar niet aan de toepassing van de in het VWEU en dat Handvest neergelegde regels die betrekking hebben op de rechten en vrijheden van luchtruimgebruikers, zoals de rechten en vrijheden die verband houden met het vrij verrichten van de diensten op het gebied van vervoer en de vrijheid van ondernemerschap.

- B** EU-Hof: beslissingen van een exclusieve verlener van luchtverkeersdiensten kunnen worden onderworpen aan een rechterlijke toetsing ([ECER](#))

HvJ – ARREST – 2 juni 2022 – zaak C-589/20 – Austrian Airlines – Oostenrijk – ECLI:EU:C:2022:424 – [conclusie](#) – [arrest](#)

Passagier komt ten val op mobiele vliegtuigtrap – Begrip “ongeval”

Artikel 17, lid 1, Verdrag van Montreal. De onderhavige zaak heeft betrekking op het dagelijks aanwezige risico van gevaarlijke struikel- en uitglijdcidenten. Meer bepaald draait het in deze zaak om de vraag of, en zo ja, in hoeverre luchtvaartmaatschappijen aansprakelijk zijn als dit passagiers overkomt die zich aan boord van een luchtvaartuig bevinden of op voorzieningen voor het aan boord gaan of het verlaten van het luchtvaartuig.

Hof: Artikel 17, lid 1, van het Verdrag van Montreal moet aldus worden uitgelegd dat een situatie waarin een passagier om een onbepaalde reden ten val komt op een mobiele vliegtuigtrap, en letsel oploopt, onder het begrip „ongeval” in de zin van die bepaling valt, ook wanneer de betrokken luchtvervoerder in dit verband niet tekort is geschoten in zijn verplichtingen om zorgvuldigheid te betrachten en de veiligheid van de passagiers te waarborgen.

Artikel 20, eerste volzin, van het Verdrag van Montreal moet aldus worden uitgelegd dat bij een ongeval waardoor schade aan een passagier is toegebracht en waarbij deze passagier om een onbepaalde reden ten val is gekomen op een mobiele vliegtuigtrap, de betrokken luchtvervoerder slechts van zijn aansprakelijkheid jegens deze passagier kan worden ontheven voor zover hij, gelet op alle omstandigheden waarin die schade zich heeft voorgedaan, overeenkomstig de toepasselijke regels van nationaal recht en met inachtneming van de beginselen van gelijkwaardigheid en doeltreffendheid, bewijst dat schuld of nalatigheid van die passagier de door die passagier geleden schade heeft veroorzaakt of daartoe heeft bijgedragen in de zin van die bepaling.

GERECHT EU – ARREST – 22 juni 2022 – zaak T-657/20 – Ryanair / Commission – ECLI:EU:T:2022:390 – [persbericht](#) – [arrest](#)

Staatssteun - Finair- COVID-19

Samenvatting onder: [Staatssteun](#)

CONSULTATIE

Luchtvaarttrichtsnoeren – Verlenging exploitatiesteun aan regionale luchthavens (coronarespons), Feedback mogelijk van 23 Juni 2022 - 21 Juli 2022 ([EC](#))

WIKI

[Wiki luchtvaartclaims](#)

Manipulatiesoftware auto's

HvJ – CONCLUSIE A-G RANTOS – 2 juni 2022 – zaak C-100/21 – Mercedes-Benz Group – Duitsland – [Grote Kamer](#) – ECLI:EU:C:2022:420 – [persbericht](#) – [conclusie](#)

Consumentenrecht – Gemanipuleerde voertuigen

Richtlijn 2007/46/EG. Verordening (EG) nr. 715/2007. Artikel 267 VWEU. Een Duitse rechter stelt het Hof vragen over de verhaalmogelijkheden van individuele kopers, op grond van het EU-recht, wanneer zij een voertuig hebben gekocht dat niet in overeenstemming is met de vereisten van het Unierecht (in het bijzonder een voertuig dat is uitgerust met een verboden manipulatie-instrument).

A-G Rantos is van mening dat de koper van een voertuig dat is uitgerust met een dergelijk apparaat recht moet hebben op schadevergoeding jegens de voertuigfabrikant. Volgens hem staat het aan de lidstaten om de methoden voor de berekening van een dergelijke vergoeding vast te stellen, voor zover die vergoeding, overeenkomstig het doeltreffendheidsbeginsel, in verhouding staat tot het geleden verlies of de geleden schade.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 18, lid 1, artikel 26, lid 1, en artikel 46 van richtlijn 2007/46/EG moeten aldus worden uitgelegd dat zij de belangen van een individuele koper van een motorvoertuig beschermen, met name het belang om geen voertuig te verwerven dat is uitgerust met een verboden manipulatie-instrument als bedoeld in artikel 5, lid 2, van verordening (EG) nr. 715/2007 van het Europees Parlement en de Raad van 20 juni 2007 betreffende de typegoedkeuring van motorvoertuigen met betrekking tot emissies van lichte personen- en bedrijfsvoertuigen (Euro 5 en Euro 6) en de toegang tot reparatie- en onderhoudsinformatie, zoals gewijzigd.

Richtlijn 2007/46, zoals gewijzigd, moet aldus worden uitgelegd dat de lidstaten ervoor moeten zorgen dat de koper van een voertuig recht op schadevergoeding jegens de autofabrikant heeft wanneer dat voertuig is uitgerust met een verboden manipulatie-instrument als bedoeld in artikel 5, lid 2, van verordening nr. 715/2007. Het staat aan de lidstaten om de regels vast te stellen voor de berekening van de vergoeding van de aan deze koper toegebrachte schade, met dien verstande dat deze schadevergoeding overeenkomstig het doeltreffendheidsbeginsel adequaat dient te zijn ten opzichte van de geleden schade.

Mededinging

HvJ – ARREST – 16 juni 2022 – zaak C-697/19 P – Sony Corporation en Sony Electronics / Commissie – ECLI:EU:C:2022:478 – [persbericht](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

HvJ – ARREST – 16 juni 2022 – zaak C-698/19 P – Sony Optiarc en Sony Optiarc America / Commissie – ECLI:EU:C:2022:480 – [persbericht](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

HvJ – ARREST – 16 juni 2022 – zaak C-699/19 P – Quanta Storage / Commissie – ECLI:EU:C:2022:483 – [persbericht](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

HvJ – ARREST – 16 juni 2022 – zaak C-700/19 P – Toshiba Samsung Storage Technology en Toshiba Samsung Storage Technology Korea/Commissie – ECLI:EU:C:2022:484 – [persbericht](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Mededinging – Optische diskdrives – Inbreuk – Eén enkele voortdurende inbreuk – Motiveringsplicht – Schending van de rechten van de verdediging - Berekening bedrag geldboete – Richtsnoeren – Beoordelingsvrijheid Europese Commissie

Artikel 101 VWEU. Artikel 53 van de EER-Overeenkomst. De onderhavige samenhangende zaken bieden het Hof de gelegenheid om in de eerste plaats de balans op te maken van de verhouding tussen de enkele inbreuk en de afzonderlijke gedragingen specifiek met betrekking tot de motiveringsplicht in het definitieve besluit en de rechten van verdediging van de procespartijen, en in de tweede plaats de reikwijdte te bepalen van de beoordelingsvrijheid van de Commissie met betrekking tot de beginselen van gelijke behandeling en evenredigheid in geval van verkoop binnen het kartel of winstdeling.

Het Hof verklaart de beschikking van de Commissie gedeeltelijk nietig, maar handhaaft de bedragen van de opgelegde geldboeten. De Commissie heeft onvoldoende gemotiveerd dat de betrokken ondernemingen, naast hun deelname aan één enkele voortdurende inbreuk, ook aan verschillende afzonderlijke inbreuken hebben deelgenomen.

 [Conclusie A-G in zaak optische diskdrives \(IT3965\)](#)

HvJ – ARREST – 22 juni 2022 – zaak C-267/20 – Volvo en DAF Trucks – Spanje – ECLI:EU:C:2022:494 – [persbericht](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Inbreuk mededingingsrecht – Kartel - Werkingsfeer in de tijd van richtlijn, inzake verjaringsregels, en begroting en vermoeden van schade

Artikel 101 VWEU. Richtlijn 2014/104/EU. Het verzoek is ingediend in het kader van een geding tussen AB Volvo en DAF Trucks NV en RM betreffende een door laatstgenoemde ingesteld beroep tot vergoeding van de schade die voortvloeit uit een door de Europese Commissie vastgestelde schending van artikel 101 VWEU die door bepaalde ondernemingen, waaronder verweersters, zou zijn begaan.

In deze zaak zal het Hof de werkingssfeer *ratione temporis* van richtlijn 2014/104 moeten verduidelijken, waarop het voor het eerst in de arresten Cogeco Communications en Skanska Industrial Solutions e.a., was ingegaan.

Het Hof preciseert de werkingssfeer in de tijd van de regels voor de verjaringstermijn voor het instellen van een vordering tot schadevergoeding wegens inbreuken op het mededingingsrecht en van de regels voor de kwantificering van de schade die het gevolg is van dergelijke inbreuken en het weerlegbare vermoeden met betrekking tot het bestaan van schade als gevolg van een kartel.

*Hof: Artikel 10 van richtlijn 2014/104/EU moet aldus worden uitgelegd dat het een materiële bepaling vormt in de zin van artikel 22, lid 1, van deze richtlijn en *ratione temporis* van toepassing is op een schadevordering die weliswaar betrekking heeft op een inbreuk op het mededingingsrecht die vóór de inwerkingtreding van die richtlijn is beëindigd, maar is ingesteld na de inwerkingtreding van de bepalingen waarbij deze is omgezet in nationaal recht, voor zover de verjaringstermijn die volgens de oude regeling op die vordering van toepassing is, niet was verstreken vóór de datum waarop de termijn voor omzetting van voornoemde richtlijn verstreek.*

*Artikel 17, lid 1, van richtlijn 2014/104 moet aldus worden uitgelegd dat het een procedurele bepaling is in de zin van artikel 22, lid 2, van deze richtlijn en dat het *ratione temporis* van toepassing is op een schadevordering die weliswaar betrekking heeft op een inbreuk op het mededingingsrecht die vóór de inwerkingtreding van die richtlijn is beëindigd, maar is ingesteld na 26 december 2014 en na de inwerkingtreding van de bepalingen waarbij de richtlijn is omgezet in nationaal recht.*

*Artikel 17, lid 2, van richtlijn 2014/104 moet aldus worden uitgelegd dat het een materiële bepaling is in de zin van artikel 22, lid 1, van deze richtlijn en dat het *ratione temporis* niet van toepassing is op een schadevordering die weliswaar is ingesteld na de inwerkingtreding van bepalingen waarbij deze richtlijn – te laat – is omgezet in nationaal recht, maar betrekking heeft op een inbreuk op het mededingingsrecht die is beëindigd vóór het verstrijken van de omzettingstermijn van de richtlijn.*

GERECHT EU – ARREST – 15 juni 2022 – zaak T-235/18 – Qualcomm / Commissie – ECLI:EU:T:2022:358 – [persbericht](#) – [arrest](#)

Misbruik machtspositie op chipmarkt – Boete – Procedurele onregelmatigheden - Vernietiging besluit EC

Artikel 102 VWEU. Verordening (EG) No 1/2003. Artikel 54 EER-overeenkomst. In 2018 heeft de Europese Commissie het Amerikaanse bedrijf Qualcomm een boete van ongeveer 1 miljard euro opgelegd wegens misbruik van machtspositie op de chipmarkt (voor onder meer auto's en elektronische apparatuur). Qualcomm vecht die boete aan.

Het Gerecht vernietigt het besluit van de Commissie C(2018) 240 final waarbij aan Qualcomm een geldboete van ongeveer 1 miljard EUR is opgelegd. Het Gerecht merkt op dat een aantal procedurele onregelmatigheden de rechten van verdediging van Qualcomm hebben aangetast en de analyse door de Commissie van de aan Qualcomm verweten gedraging ongeldig maken.

GERECHT EU – ARREST – 22 juni 2022 – zaak T-584/19 – Thyssenkrupp / Commissie – ECLI:EU:T:2022:386 – [persbericht](#) – [arrest](#)

Verbod voorgenumen fusie met Tatasteel

Besluit C(2019) 4228 final. EER-overeenkomst (Case M.8713 – Tata Steel/thyssenkrupp/JV). Het Gerecht bevestigt het besluit van de Commissie om de voorgenumen fusie tussen thyssenkrupp en Tata Steel te verbieden.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Portugal – 24 februari 2022 (ECER 16.6.2022) – [C-211/22](#) – [Super Bock Bebidas](#)

Mededinging – Minimumprijzen – Inbreuk – Beoordeling schadelijkheid?

Verordening (EU) nr. 330/2010. Richtsnoeren inzake verticale beperkingen. Volgens de Portugese mededingingsautoriteit hebben het bedrijf Super Bock Bebidas, een lid van de raad van bestuur van het bedrijf en een directeur van de commerciële afdelingen van Super Bock Bebidas een inbreuk op het mededingingsrecht gemaakt. De rechter voor mededinging, regulering en toezicht heeft deze beschuldiging bevestigd.

De vraag is o.a. of de verticale vaststelling van minimumprijzen op zichzelf een inbreuk naar strekking vormt, die geen voorafgaande analyse van de voldoende mate van schadelijkheid van de overeenkomst vereist.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Portugal – 3 mei 2022 (ECER 20.6.2022) – [C-298/22](#) – [Banco BPNBIC Português e.a.*](#)

Kredieten – Maandelijkse informatie-uitwisseling tussen concurrenten – Mededingingsbeperkend?

Artikel 101 VWEU. Tussen 2002 en 2013 hebben verzoekers (bank- en kredietinstellingen) niet-openbare of moeilijk toegankelijke of te systematiseren strategische informatie uitgewisseld. Deze informatie stond los van de informatie die kredietinstellingen verstrekken ter nakoming van hun verplichtingen tot informatie en transparantie inzake reclame voor hun financiële producten en diensten, alsook ter nakoming van hun minimale informatieverplichtingen bij het onderhandelen over en het sluiten van kredietovereenkomsten en tijdens de looptijd ervan. De Portugese mededingingsautoriteit heeft aan verzoeksters een boete opgelegd. Verzoeksters hebben hiertegen beroep tot nietigverklaring ingesteld bij de Portugese rechter.

De vraag is o.a. of artikel 101 VWEU eraan in de weg staat dat een grootschalige maandelijkse uitwisseling van informatie tussen concurrenten over de handelsvoorwaarden, alsook over de productiecijfers met betrekking tot het aanbod van woning-, bedrijfs- en consumentenkredieten, hetgeen de markttransparantie op kunstmatige wijze heeft doen toenemen en de onzekerheden over het strategische gedrag van concurrenten heeft doen afnemen, wordt gekwalificeerd als mededingingsbeperkend.

EUROPESE COMMISSIE

Mededeling van de Commissie **BEKENDMAKING VAN DE COMMISSIE** Richtsnoeren inzake verticale beperkingen 2022/C 248/01, C/2022/4238, [PB C 248 van 30.6.2022](#)

Milieu, natuur, duurzame energie

EHRM – VERWIJZING NAAR GROTE KAMER – Duarte Agostinho e.a. t. Portugal en 32 andere lidstaten – 30 juni 2022 - [persbericht](#)

Klimaatverandering – Opwarming van de aarde – Bosbranden- Positieve verplichting – Overeenkomst van Parijs – Discriminatie op grond van leeftijd

Artikel 2 EVRM. Artikel 8 EVRM. Artikel 14 EVRM. Klagers hebben de Portugese nationaliteit en zijn tussen de 10 en 23 jaar oud. Zij stellen dat de bosbranden die zich sinds 2017 elk jaar in Portugal hebben voorgedaan, een direct gevolg zijn van de opwarming van de aarde. Dit vormt een risico voor hun gezondheid en heeft een verstoord slaappatroon, allergieën en ademhalingsproblemen tot gevolg. De vijfde en zesde klager benadrukken dat de klimaatverandering in de winter zeer krachtige stormen veroorzaakt en stellen dat hun huis, dat vlakbij de zee in Lissabon ligt, mogelijk risico loopt op schade door de stormen.

Klagers stellen ook dat zij angst ervaren door deze natuurrampen en door het vooruitzicht hun hele leven in een steeds warmere omgeving door te brengen, met gevolgen voor hen en eventuele toekomstige gezinnen.

Klagers klagen dat de 33 betrokken staten niet voldoen aan hun positieve verplichtingen uit hoofde van de artikelen 2 en 8 EVRM, gelezen in het licht van hun gestelde doelen uit hoofde van de Overeenkomst van Parijs inzake klimaatverandering uit 2015 (COP 21).

Artikel 14 in samenhang met artikel 2 en/of artikel 8 EVRM zou ook discriminatie opleveren omdat in het bijzonder hun generatie getroffen wordt.

Vier klagers zijn minderjarig. Zij doen daarom ook een beroep op artikel 3, lid 1, van het VN Verdrag inzake de rechten van het kind. Ze wijzen ook op het beginsel van gelijkheid tussen generaties waarnaar wordt verwezen in een aantal internationale instrumenten, zoals de Verklaring van Rio van 1992 over milieu en ontwikkeling, de Overeenkomst van Parijs en het VN Verdrag over klimaatverandering.

De klacht is ingediend bij het EHRM op 7 september 2020. Op 13 november 2020 is de klacht aan de (33) regeringen gecommuniceerd met vragen van het EHRM. Besloten is de zaak op grond van artikel 41 Procesreglement met voorrang te behandelen.

HvJ – ARREST – 2 juni 2022 – zaak C-43/21 – FCC Česká republika – Tsjechië – ECLI:EU:C:2022:425 – [persbericht](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Industriële emissies - Wijziging vergunning – Inspraak betrokken publiek – Begrip ‘belangrijke wijziging’ – Verlenging van de exploitatieduur van een stortplaats

Richtlijn 2010/75/EU. Hoe moet het begrip „belangrijke wijziging” van een installatie worden opgevat bij de toepassing van de richtlijn inzake industriële emissies? Meer in het bijzonder, moet de verlenging van de periode gedurende welke extra afval op een stortplaats mag worden gestort, worden beschouwd als een belangrijke wijziging van de stortplaats, indien daarbij noch het maximaal toegestane volume afval, noch de totale capaciteit van de stortplaats wordt gewijzigd? Het hof oordeelt dat de enkele verlenging van de duur van de exploitatie van de verwijdering van afvalstoffen op een stortplaats geen substantiële wijziging vormt van de exploitatievergunning. Voor een dergelijke verlenging hoeft de stortplaatsexploitant geen nieuwe vergunning aan te vragen. In een dergelijke situatie verplicht de richtlijn inzake industriële emissies de lidstaten niet om het betrokken publiek in staat te stellen deel te nemen aan het besluitvormingsproces of om hun een recht op verhaal te garanderen om de wettigheid van dat proces aan te vechten.

Hof: Artikel 3, lid 9, van richtlijn 2010/75/EU moet aldus worden uitgelegd dat het louter verlengen van de periode voor het storten van afvalstoffen, zonder dat de goedgekeurde maximale oppervlakte of de toegestane totale capaciteit van de installatie wordt gewijzigd, geen „belangrijke wijziging” in de zin van deze bepaling vormt

- E EU-Hof: voor de loutere verlenging van de duur van de exploitatie van een stortplaats is geen nieuwe vergunning vereist ([ECER](#))

HvJ – ARREST – 22 juni 2022 – zaak C-661/20 – Commissie/Slowakije – ECLI:EU:C:2022:496 – [persbericht](#) – geen conclusie – [arrest](#)

Bescherming auerhoen (Tetrao urogallus) - Natura 2000-gebieden

Richtlijn 92/43/EEG (Habitatrichtlijn). Richtlijn 2009/147/EG (Vogelrichtlijn). Het Hof stelt vast dat Slowakije de Habitatrichtlijn en de Vogelrichtlijn heeft geschonden. Die lidstaat heeft niet alleen nagelaten bepaalde plannen en projecten met significante effecten in die gebieden aan een passende beoordeling te onderwerpen, maar heeft ook niet de nodige maatregelen genomen om de habitats van die soort in stand te houden.

HvJ – CONCLUSIE A-G EMILIOU – 2 juni 2022 – zaak C-147/21 – CIHEF e.a. – Frankrijk – ECLI:EU:C:2022:437 – [conclusie](#)

Biociden – Verbod op reclame - Volksgezondheid en milieubescherming

Verordening (EU) nr. 528/2012. Artikel 34 VWEU. Met het oog op een hogere bescherming van de volksgezondheid en het milieu heeft de Franse regelgever besloten dat voor rodenticiden en insecticiden, twee categorieën biociden, bepaalde handelspraktijken, zoals kortingen, rabatten en disconto's, niet toegelaten zijn. Ook is reclame voeren voor dezelfde categorieën producten alsmede voor bepaalde desinfecteermiddelen aan banden gelegd.

In het hoofdgeding verzoeken verschillende vennootschappen nietigverklaring van die bepalingen; zij betwisten de verenigbaarheid ervan met, onder meer, verordening (EU) nr. 528/2012. De A-G vindt een en ander niet in strijd met het Unierecht. Alleen het voorschrijven van een extra vermelding in reclame gericht op professionele gebruikers is daarmee in strijd.

A-G geeft het Hof in overweging: Noch verordening (EU) nr. 528/2012, noch artikel 34 VWEU verzet zich tegen nationale bepalingen, die in verband met de verkoop van biociden van de productsoorten 14 en 18, zoals omschreven in bijlage V bij verordening nr. 528/2012, kortingen, rabatten, disconto's, differentiatie van de algemene en bijzondere verkoopvoorwaarden of overhandiging van gratis eenheden en alle soortgelijke praktijken verbieden.

Artikel 72 van verordening nr. 528/2012 verzet zich tegen een nationale regeling, die een extra vermelding voorschrijft in reclame die is gericht tot professionele gebruikers van biociden van de productsoorten 14 en 18, zoals omschreven in bijlage V bij verordening nr. 528/2012, alsmede van de productsoorten 2 en 4, die in diezelfde bijlage zijn omschreven en die overeenkomstig verordening (EG) nr. 1272/2008 zijn ingedeeld als gevaarlijk voor het aquatisch milieu, acuut categorie 1 (H 400) en chronisch categorie 1 (H 410).

Noch verordening nr. 528/2012, noch artikel 34 VWEU verzet zich tegen de artikelen L.522-5-3 en R.522-16-2 van het milieuwetboek, die tot het grote publiek gerichte reclame voor biociden van deze categorieën verbieden.

HvJ – CONCLUSIE A-G MEDINA – 22 juni 2022 – zaak C-238/21 – Porr Bau – Oostenrijk – ECLI:EU:C:2022:497 – [persbericht](#) – [conclusie](#)

Niet-verontreinigde afgegraven grond van de hoogste kwaliteitsklasse - Gebruik door landbouwers voor egalisering teeltgronden - Begrip "afvalstof"

Richtlijn 2008/98/EG. Dit geding betreft een bestuurlijk besluit waarbij is vastgesteld dat afgegraven grond die in Oostenrijk door een aantal landbouwers met het oog op de egalisering en verbetering van hun teeltgronden bij een bouwbedrijf was besteld, als afvalstof moest worden beschouwd en hierover dus een heffing moest worden betaald, hoewel deze grond naar Oostenrijks recht als niet-verontreinigd materiaal van de hoogste kwaliteit was aangemerkt.

De verwijzende rechter wil weten of artikel 6 van richtlijn 2008/98, uitgelegd in het licht van de doelstellingen van die richtlijn, zich verzet tegen een nationale wettelijke regeling die voor niet-verontreinigde afgegraven grond van de hoogste kwaliteitsklasse de einde-afvalfase enkel vaststelt wanneer deze grond, ten eerste, rechtstreeks wordt gebruikt ter vervanging van grondstoffen, en, ten tweede, de houder heeft voldaan aan bepaalde formele criteria, zoals registratie- en documentatieverplichtingen. Vooraf rijst bij de verwijzende rechter tevens de vraag of niet-verontreinigde grond van de hoogste kwaliteitsklasse die door een bouwbedrijf is geleverd met het oog op de verbetering van de opbrengst van teeltgronden, moet worden aangemerkt als „afvalstof” in de zin van artikel 3, punt 1, van richtlijn 2008/98, of juist als „bijproduct” in de zin van artikel 5, lid 1, van die richtlijn.

De A-G is van mening dat niet-verontreinigde uitgegraven grond van topkwaliteit die door een bouwbedrijf aan lokale boeren wordt geleverd voor het verbeteren van de teeltgrond, volgens het EU-recht geen „afval” mag zijn. Niet-verontreinigde uitgegraven grond van topkwaliteit, aangeleverd nadat deze is geselecteerd en een kwaliteitscontrole heeft ondergaan, is een bijproduct mits wordt voldaan aan de voorwaarden van de afvalstoffenrichtlijn.

A-G geeft het Hof in overweging: „Artikel 6, lid 1, van richtlijn 2008/98/EG verzet zich tegen een nationale wettelijke regeling die de einde-afvalfase voor niet-verontreinigde afgegraven grond die naar nationaal recht is gekwalificeerd als materiaal van de hoogste kwaliteitsklasse voor het specifieke doel van grondverbetering, slechts vaststelt wanneer deze grond rechtstreeks wordt gebruikt ter vervanging van grondstoffen, en voor zover op grond van deze regeling de einde-afvalfase niet kan worden vastgesteld zolang de houder niet voldoet aan bepaalde formele criteria zonder milieurelevantie, zoals registratie- en documentatieverplichtingen.

Artikel 6, lid 1, van richtlijn 2008/98 kan echter in een geval als dat in het hoofdgeding niet worden toegepast, omdat artikel 3, punt 1, en artikel 5, lid 1, van richtlijn 2008/98 aldus moeten worden uitgelegd dat niet-verontreinigde afgegraven grond van de hoogste kwaliteitsklasse die wordt geleverd op verzoek van plaatselijke landbouwers in verband met grondaanpassing en -verbetering, nadat deze grond is geselecteerd en een kwaliteitscontrole heeft ondergaan, geen afvalstof is maar een bijproduct, mits aan de voorwaarden van artikel 5, lid 1, onder a) tot en met d), van richtlijn 2008/98 is voldaan. Het staat aan de verwijzende rechter om deze beoordeling te verrichten.”

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Estland – 4 april 2022 (ECER 3.6.2022) – [C-234/22](#) – [Roheline Kogukond e.a.](#)

Milieu-informatie – Statistische bosinventarisatie – Toegang tot gegevens

Richtlijn 2003/4/EG. Beroep van verschillende milieuorganisaties met het verzoek om het Estse milieuagentschap te verplichten om het verzoek om informatie van verzoekers in te willigen en hun de gegevens mee te delen die betrekking hebben op de voor de statistische bosinventarisatie (SBI) gebruikte permanente proefvlakken.

De vraag is onder andere of gegevens als die welke betrekking hebben op de locatie van de permanente proefvlakken van de statistische bosinventarisatie, moeten worden aangemerkt als milieu-informatie in de zin van artikel 2, punt 1, onder a) of b), van richtlijn 2003/4/EG (de milieu-informatierichtlijn)?

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Roemenië – 8 april 2022 (ECER 22.6.2022) – [C-252/22](#) – [Societatea Civilă Profesională de Avocați AB & CD](#)

Verdrag van Aarhus – Toegang tot de rechter - Afvalbeheer - Aanleg van een stortplaats - Maatschap van advocaten - Begrip “Publiek”

Verzoekster, een maatschap van advocaten, heeft nietigverklaring gevorderd van bepaalde bestuursrechtelijke handelingen die ten grondslag lagen aan de aanleg van een stortplaats, alsook de verwijdering van die stortplaats.

De vraag is onder andere of een rechtspersoon in de vorm van een maatschap van advocaten, die geen aantasting van enig recht of belang van de rechtspersoon zelf inroept, maar de aantasting van de rechten en belangen van natuurlijke personen, valt onder het begrip „publiek”, en of een dergelijke rechtspersoon in de zin van artikel 2, punt 4, van het Verdrag van Aarhus kan worden gelijkgesteld met een groep natuurlijke personen die via een vereniging of organisatie optreden?

RECHTSPRAAK LIDSTATEN

- The Italian Constitutional Court balancing mining activity interests ([Leiden law blog](#))
A recent ECJ ruling has referred to environmental protection in relation to procedures for seabed exploitation. Opportunities for the Italian Constitutional Court?

REGELGEVING

Nederlandse comments Consultation REACH ([Kamerstuk 22112, nr. 3415](#))

EUROPESE COMMISSIE

Europese Commissie brengt voorstellen uit over natuurherstel en halvering van pesticiden gebruik ([ECER](#))

OVERIG

- A new variety of rights-based climate litigation: a challenge against the Energy Charter Treaty before the European Court of Human Rights ([EJILtalk](#))
- EU-ministers bereiken akkoord over klimaatplannen ([Europa-nu](#))
- The Tata saga: Another environmental issue on the court's plate? ([Leiden law blog](#))
- Strategic climate litigation and polarisation: Fanning or smothering the flames of societal conflicts?
- What, if any, should the role of courts be in reconciling the pressing need for climate action in an atmosphere of deep-running social tension?

BNC Fiche

- Fiche: Herziening Richtlijn Industriële Emissies en de Richtlijn Storten van Afvalstoffen ([Kamerstuk 22112-3416](#))
- Fiche: Verordening rapportage van milieugegevens van industriële installaties en vaststelling van Portaal voor industriële emissies ([Kamerstuk 22112, nr. 3417](#))
- Fiche: Herziene Richtlijnen Grotere rol voor de consument bij de groene transitie ([Kamerstuk 22112, nr. 3424](#))
- Consultatie inzake aanpassing regelgeving chemische stoffen (REACH)([Kamerstuk 22112, nr. 3415](#))

EHRM - factsheets en guides

- [Environment](#) (juni 2022) ^{new}
- [Guide sur la jurisprudence de la Convention européenne des droits de l'homme - Environnement](#) (april 2022)

Ne bis in idem

EHRM – ARREST – 16 juni 2022 - Goulandris en Vardinogianni t. Griekenland – [persbericht](#) – [arrest -1735/13](#) - [ECLI:CE:ECHR:2022:0616JUD000173513](#)

Artikel 4 van het Zevende Protocol bij het EVRM. Klagers zijn een echtpaar en wonen in Londen. In 2003 hebben ze een stuk grond gekocht in Griekenland. Bij een inspectie in 2004 hebben medewerkers van de gemeente (die de bevoegde autoriteit voor de ruimtelijke ordening is) geconstateerd dat er muren waren gebouwd zonder de daarvoor vereiste vergunningen. Er zijn aan klagers twee bestuurlijke boetes opgelegd: een boete vanwege de onrechtmatige bebouwing en een boete met een vast bedrag per jaar voor elk jaar dat de onrechtmatig gebouwde constructie blijft staan. Tegen de boetebesluiten zijn geen bezwaren ingediend. Het inspectierapport is naar het Openbaar Ministerie gestuurd en daar is besloten om ook over te gaan tot strafrechtelijke vervolging van een van de klagers. In de strafrechtelijke procedure is een beroep gedaan op het beginsel van ne bis in idem en is aangegeven dat de strafrechtelijke vervolging niet kon worden voortgezet omdat er ook al bestraffende bestuursrechtelijke sancties (in de vorm van boetes) waren opgelegd. Dit beroep is in de gerechtelijke procedure verworpen en de klager is ook strafrechtelijk veroordeeld.

Schending van artikel 4 van het Zevende Protocol bij het EVRM. Allereerst wordt gekeken of de maatregelen van de bestuurlijke boetes in feite een strafrechtelijk karakter hadden. Volgens het Hof hebben de sancties, ondanks het feit dat ze in Griekenland worden aangemerkt als bestuurlijke boete, inderdaad een strafrechtelijk karakter, vanwege het strenge karakter van de boetes, waarvoor in de regelgeving ook geen plafond is vastgesteld. De sancties zijn daardoor duidelijk als bestraffende sanctie aan te merken.

Ten tweede wordt gekeken of de bestuurlijke boetes kunnen worden aangemerkt als een definitieve veroordeling. Ten aanzien van de boetes constateert het Hof dat er sprake is van een 'definitieve veroordeling' op het moment dat de bezwaartermijn van 30 dagen tegen het inspectierapport was verlopen en dat was ruim een jaar voordat de tenlastelegging in de strafrechtelijke procedure werd uitgevaardigd. De bestuurlijke procedure was dus al definitief beslecht voordat de strafrechtelijke procedure aanving.

Ten derde is de vraag of de feiten die ten grondslag lagen aan de overtreding van dezelfde aard waren. Ten aanzien van de bestuurlijke boete vanwege de onrechtmatige bebouwing en de strafrechtelijke vervolging wordt geconstateerd dat die voortkomen uit de onrechtmatig gebouwde constructies op het land van de klagers. De feiten ten grondslag aan de bestuursrechtelijke sanctie en de strafrechtelijke sanctie zijn dus als identiek te beschouwen. Ten aanzien van de boete voor elk jaar dat de constructie onrechtmatig blijft staan, overweegt het Hof dat de strafrechtelijke procedure geen betrekking had op deze feiten. De omstandigheden in deze twee procedures waren voldoende gescheiden om te constateren dat er in ieder geval geen sprake is van een schending van artikel 4 van het Zevende Protocol.

Tenslotte bekijkt het Hof of er ten aanzien van de strafrechtelijke vervolging en de boete voor de onrechtmatige bebouwing sprake was van een dubbele procedure. Het Hof komt tot de conclusie dat er inderdaad sprake was van een dubbele procedure. Ten aanzien van de strafrechtelijke veroordeling en de opgelegde boete constateert het Hof dat beide sancties een bestraffend karakter hadden. Het Hof constateert dat ze werden opgelegd in verschillende procedures en dat de doelen die daarmee worden nagestreefd complementair zijn. Omdat beide sancties zijn opgelegd op basis van dezelfde wettelijke bepaling is er sprake van dezelfde juridische grondslag. Er is ook voldaan aan de eis van voorzienbaarheid. Toch is het Hof van mening dat er in de procedures noch inhoudelijk noch qua tijdsverloop voldoende verband is tussen de beide procedures en dat er dus niet is voldaan aan de eis van proportionaliteit. Er is een strafrechtelijke en een bestuursrechtelijke procedure geweest waarbij verschillende autoriteiten waren betrokken die onafhankelijk van elkaar opereerden. De strafrechtelijke procedure duurde aanzienlijk langer dan de bestuursrechtelijke procedure waardoor er niet meer kan worden gesproken over voldoende samenhang wat betreft het tijdsverloop. Ook is in de strafrechtelijke procedure bij de opgelegde strafmaat geen rekening gehouden met het feit dat er reeds in een bestuursrechtelijke procedure een boete was opgelegd. Klagers hebben onevenredige schade geleden als gevolg

van de dubbele procedures en sancties die geen samenhangend en evenredig geheel vormden. Er is dan ook sprake van een schending.

NOOT bij HvJ 22 maart 2022, zaak C-117/20 Bpost

Greater Coherence for the Ne Bis in Idem Principle, at Last: The Bpost Judgment (C-117/20) ([EU law analysis](#))

LITERATUUR

Artikel: A Reasoned Approach to Prohibiting the Bis in Idem. ([BS-01-06-2022](#))

OVERIG

The ne bis in idem principle as a vehicle for hybrid enforcement mechanisms? ([BS-09-06-2022](#))

EHRM – factsheets en guides

- [Right not to be tried or punished twice](#) (maart 2022)
- [Guide on Article 4 of Protocol No. 7 to the ECHR – right not to be tried or punished twice](#) (April 2022)

Oekraïne

EHRM – TIJDELIJKE MAATREGELEN – 16 juni 2022 - Saadoun t. Rusland en Oekraïne – persbericht

Oorlog in Oekraïne – Buitenlandse Oekraïense strijders - Doodstraf voor krijgsgevangenen – Tijdelijke maatregelen

Artikel 39 Procesreglement. Klager heeft de Marokkaanse nationaliteit en was voor studie naar Kiev gegaan. Hij heeft zich in 2021 laten opleiden voor het Oekraïense leger om mee te vechten in de strijd tegen Rusland in Mariupol. Hij is samen met [twee Britten](#) op 9 juni 2022 veroordeeld tot de doodstraf door Rusland.

Het Hof beveelt Rusland om de doodstraf niet uit te voeren en om de mensenrechten te respecteren.

- [Britten en Marokkaan in Oost-Oekraïne gaan in beroep tegen doodstraf \(AD\)](#)
- [The Prosecution of British Fighters by Pro-Russian Separatists in Ukraine \(EJILtalk\)](#)

EHRM – GECOMMUNICEERDE ZAAK – Oekraïne t Rusland (X) – 28 juni 2022 – persbericht

Met inbegrip van deze zaak zijn er momenteel vijf interstatelijke klachten ingediend door Oekraïne tegen de Russische Federatie bij het Hof. Er zijn ook ongeveer 8.500 individuele klachten bij het Hof ingediend die verband lijken te houden met de gebeurtenissen in de Krim, Oost-Oekraïne en de Zee van Azov.

Voor mee informatie zie: [Questions and Answers on Inter-State Applications](#) and the [table of Interstate Applications](#).

REGELGEVING

- [Publicatieblad van de Europese Unie, L 153, 3 juni 2022](#)
- [Publicatieblad van de Europese Unie, L 1671, 24 juni 2022](#)

OVERIG

- Russia and the Strasbourg Court: evidentiary challenges arising from Russia's expulsion from the Council of Europe. ([strasbourgobservers](#))
- Oekraïne-Rusland: belastingautoriteiten van de lidstaten intensiveren inspanningen op het gebied van belastinghandhaving. ([BS-13-06-2022](#))
- Position paper AFM over uitvoering van en toezicht op sancties tegen Rusland. ([BS-28-06-2022](#))
- A form to facilitate travel abroad for children leaving Ukraine ([notaries of Europe](#))
- Oekraïne-Rusland: EU-ontwikkelingen ([ECER](#))
- Europese Commissie brengt advies uit over toekenning kandidaat-lidstaatstatus aan Oekraïne, Moldavië en Georgië ([ECER](#))
- The Human Right to Food, Freedom from Hunger, and SDG 2: Global Food Crisis and Starvation Tactics from the Russian Invasion of Ukraine ([EJILtalk](#))
- Ukrainian Prosecution of ICC Statute Crimes: Fair, Independent and Impartial? ([EJILtalk](#)) *In view of the widespread euphoria about Ukraine's admirable defensive struggle against the Russian war of aggression, it is easy to forget that until a few months ago Ukraine was still considered a problematic case in terms of the rule of law*

Wiki

- [Wiki Oekraïne](#)

Onderwijs

EHRM – factsheets en guides

- [Guide on Article 2 of Protocol No. 1 to the ECHR – right to education](#) (december 2021)

Overlevering en uitlevering

HvJ – ARREST – 30 juni 2022 – zaak C-105/21 – Spetsializirana prokuratura – Bulgarije – ECLI:EU:C:2022:511 – geen conclusie – [arrest](#)

Justitiële samenwerking in strafzaken - Recht op een doeltreffende voorziening in rechte – Recht op informatie in strafprocedures – Verklaring van rechten bij aanhouding – Voorwaarden voor uitvaardiging van een EAB tegen beklagde die zich in de uitvoerende lidstaat bevindt – Voorrang van het Unierecht

Kaderbesluit 2002/584/JBZ. Richtlijn 2012/13/EU. Artikelen 6 en 47, Handvest EU. Dit verzoek is ingediend in het kader van een strafprocedure die tegen IR is ingesteld wegens strafbare feiten in verband met sigarettensmokkel. Op 20 augustus 2019 heeft de verwijzende rechter een aanhoudingsbevel nietig verklaard en heeft hij, om een nieuw EAB tegen I.R. uit te vaardigen en om verduidelijkingen te verkrijgen over de informatie die aan dat nieuwe bevel moet worden toegevoegd, het Hof verzocht om een prejudiciële beslissing in zaak C-649/19. Volgens de verwijzende rechter heeft het arrest van 28 januari 2021, in die zaak niet al zijn twijfels weggenomen. Bovendien zijn er in het licht van de in dat arrest gegeven antwoorden nieuwe twijfels gerezen.

Volgens de verwijzende rechter strekken de in het kader van de onderhavige zaak gestelde vragen er dus in wezen toe te verduidelijken hoe hij het nieuwe Europees aanhoudingsbevel dat hij voornemens is tegen I.R. uit te vaardigen, moet opstellen met betrekking tot de informatie over de rechten van de beklagde die hij aan de uitvoerende rechterlijke autoriteit moet doorgeven, en hoe hij te werk moet gaan in geval van een verzoek tot nietigverklaring van de nationale aanhoudingsbeslissing door de beklagde.

Hof: De artikelen 6 en 47 Handvest EU, het recht van vrij verkeer en verblijf alsmede de beginselen van gelijkwaardigheid en wederzijds vertrouwen moeten aldus worden uitgelegd dat

de rechterlijke autoriteit die een op grond van kaderbesluit 2002/584/JBZ, vastgesteld EAB heeft uitgevaardigd, niet verplicht is om aan de persoon tegen wie dit aanhoudingsbevel is uitgevaardigd de nationale beslissing betreffende diens aanhouding en de informatie over de mogelijkheden om tegen deze beslissing beroep in te stellen, door te geven, zolang deze persoon zich bevindt in de lidstaat die dit aanhoudingsbevel uitvoert en niet is overgeleverd aan de bevoegde autoriteiten van de lidstaat die het heeft uitgevaardigd.

Het beginsel van voorrang van het Unierecht moet aldus worden uitgelegd dat het de uitvaardigende rechterlijke autoriteit verplicht om zoveel mogelijk een conforme uitlegging aan haar nationale recht te geven, op basis waarvan zij een resultaat kan verzekeren dat verenigbaar is met de doelstelling van kaderbesluit 2002/584, dat eraan in de weg staat dat deze autoriteit krachtens het nationale recht wordt verplicht om aan de persoon tegen wie een Europees aanhoudingsbevel is uitgevaardigd, vóór zijn overlevering aan de rechterlijke autoriteiten van de uitvaardigende lidstaat, de nationale beslissing over zijn aanhouding en de informatie over de mogelijkheden om tegen deze beslissing beroep in te stellen, door te geven.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Spanje – 28 maart 2022 (ECER 14.6.2022) – [C-235/22](#) – [Ministerio Fiscal](#)

Internationaal aanhoudingsbevel – Uitleveringsprocedure met een derde staat – Verenigd Koninkrijk - Terugtrekkingsakkoord

Richtlijn 2004/38/EG. Terugtrekkingsakkoord VK-EU In 2021 is in Spanje een burger met de Britse nationaliteit (A), op grond van een door de gerechtelijke autoriteiten van de Verenigde Staten van Amerika uitgevaardigd en bij Interpol geregistreerd internationaal aanhoudingsbevel aangehouden. A bevindt zich in preventieve hechtenis in een penitentiaire inrichting in Spanje terwijl de uitleveringsprocedure in behandeling is. A verbleef vóór de inwerkingtreding van het door het VK en de EU gesloten terugtrekkingsakkoord met zijn moeder in Spanje, zodat hij als volwaardig burger van de Unie zijn rechten van vrij verkeer heeft uitgeoefend nadat hij als volwaardig burger van de Unie de vermeende strafbare feiten had gepleegd.

De vraag is o.a. of de artikelen 126 en 127 van het terugtrekkingsakkoord en de artikelen 18, lid 1, en 21, lid 1 VWEU van toepassing zijn op een uitleveringsverzoek van een derde staat met betrekking tot een onderdaan van het Verenigd Koninkrijk die zowel tijdens de looptijd van als na het verlopen van het terugtrekkingsakkoord in een lidstaat verbleef, wegens feiten die zijn gepleegd vóór en tijdens het van kracht zijn van het terugtrekkingsakkoord.

OVERIG

- R v. Bissonnette: Supreme Court of Canada builds on ECtHR precedents to outlaw whole life imprisonment, and develops principles applicable also to extradition that may lead to such sentences. ([strasbourgobservers](#))
- The Mutual Legal Assistance Treaty for Core Crimes: Filling the Gap? ([EJILtalk](#))

EUROPESE COMMISSIE

Mededeling van de Commissie — Richtsnoeren inzake uitlevering aan derde landen 2022/C 223/01, [PB C 223 van 8.6.2022](#)

- [\(BS-16-06-2022\)](#)
- [\(ECER\)](#)

Het EU-Hof heeft de laatste jaren specifieke verplichtingen geïntroduceerd voor lidstaten die hun eigen onderdanen niet uitleveren aan derde landen. De verplichtingen moeten worden nageleefd wanneer die lidstaten een uitleveringsverzoek ontvangen van een derde land voor de vervolging van een EU-burger die een onderdaan is van een andere

lidstaat en die gebruik heeft gemaakt van zijn recht van vrij verkeer. In de richtsnoeren is onder meer de jurisprudentie van het EU-Hof samengevat.

EHRM factsheet

[Extradition and life imprisonment](#) (februari 2022)

Prejudiciële procedure HvJ

Wiki

[Prejudiciële procedure bij het Hof van Justitie EU](#)

Privacy en persoonsgegevens

EHRM – ARREST – 14 juni 2022 - Algirdas Butkevicius t. Litouwen – [persbericht](#) – [arrest](#) – [70489/17](#) - [ECLI:CE:ECHR:2022:0614JUD007048917](#)

In het kader van een strafrechtelijk vooronderzoek opgenomen telefoongesprekken in parlementaire commissie besproken geen schending artikel 8 EVRM

Artikel 8 EVRM. Klager is de oud premier van Litouwen. Het gaat in deze zaak op de openbaarmaking van een opname van een telefoongesprek van de oud premier met een burgemeester. Dit telefoongesprek was in het kader van een vooronderzoek naar corruptie – met rechterlijke toestemming - opgenomen. Een van de opgenomen gesprekken betreft een gesprek van de burgemeester met de oud premier over een bepaald overheidsbesluit. Enkele weken later is een parlementair onderzoek gestart naar de gang van zaken rondom dit overheidsbesluit. In februari 2016 is vervolgens het vooronderzoek naar mogelijke corruptie gestaakt, nu geen bewijs was gevonden dat een overtreding was begaan. In maart 2016 heeft in het kader van het parlementaire onderzoek een openbare hoorzitting plaatsgevonden. Hierin is onder andere het tijdens het strafrechtelijke vooronderzoek opgenomen telefoongesprek besproken. Hierbij waren een aantal journalisten aanwezig en een van hen heeft vervolgens geciteerd uit de opgenomen telefoongesprekken. De oud premier heeft hierop een klacht ingediend bij de openbaar aanklager. Deze klacht is afgewezen. Klager klaagt nu bij het hof dat met het vrijgeven van het telefoongesprek artikel 8 EVRM is geschonden. Het hof overweegt allereerst dat onder omstandigheden ook het professionele leven kan vallen onder het bereik van privé leven in de zin van artikel 8 EVRM. Het hof overweegt vervolgens dat met het ter beschikking stellen van de telefoonopnames aan de parlementaire commissie geen strafrechtelijke regels zijn overtreden. Het hof stelt vast dat het vrijgeven van de telefoongesprekken een impact kan hebben gehad op het privé leven van klager maar dat in dit geval niets concreets is aangevoerd. Er is dan ook geen sprake van schending van artikel 8 EVRM.

EHRM – ARREST – 23 juni 2022 - Hascak t. Slowakije – [persbericht](#) – [arrest](#) - [58359/12](#) - [27787/16](#) - [67667/16](#) - [ECLI:CE:ECHR:2022:0623JUD005835912](#)

Surveillance-operatie (“de Gorilla-operatie”) – Tekortkomingen in de regelgeving – Schending EVRM

Artikel 8 EVRM. De zaak betreft een surveillance-operatie (“de Gorilla-operatie”) die in 2005 en 2006 werd uitgevoerd door de Slowaakse inlichtingendienst waarbij o.a. een telefoon is afgeluisterd. De verzamelde inlichtingen duiken op verschillende manieren op. Klager voert procedures om het verzamelde materiaal te laten vernietigen. Het Hof, verwijzend naar haar bevindingen in nagenoeg dezelfde situatie van de klager in de zaak Zoltán Varga t. Slowakije, benadrukt de tekortkomingen in de toepasselijke regels en procedures en het gebrek aan extern toezicht op zowel de SIS-operatie als de bewaring door het SIS van een aantal van de verzamelde gegevens. Schending van het Verdrag.

HvJ – ARREST – 22 juni 2022 – zaak C-534/20 – Leistriz – Duitsland – ECLI:EU:C:2022:495 – conclusie – arrest

AVG – Ontslag functionaris gegevensbescherming alleen om een gewichtige reden

Verordening (EU) 2016/679. Artikel 16 VWEU. Het betreft een geding tussen L.H. en zijn werkgever, Leistriz over de beëindiging van zijn arbeidsovereenkomst wegens een reorganisatie van de dienstverlening van deze vennootschap, terwijl L.H. als functionaris voor gegevensbescherming volgens de toepasselijke Duitse wet alleen om gewichtige redenen kan worden ontslagen zonder inachtneming van een opzeggingstermijn. Het Europees Parlement, de Europese Commissie, de Raad van de EU, Roemenië en Duitsland hebben in deze zaak schriftelijke opmerkingen ingediend.

Hof: Artikel 38, lid 3, tweede volzin, van verordening (EU) 2016/679 verzet zich niet tegen een nationale regeling waarbij een functionaris voor gegevensbescherming die in dienst is bij een verwerkingsverantwoordelijke of een verwerker, door laatstgenoemden alleen om een gewichtige reden kan worden ontslagen, ook al houdt het ontslag geen verband met de uitvoering van zijn taken, op voorwaarde dat die regeling de verwezenlijking van de doelstellingen van die verordening niet ondermijnt.

- 📌 HvJ EU: nationale regeling omtrent ontslag functionaris gegevensbescherming toegestaan. (IT3979)

HvJ – ARREST – 21 juni 2022 – zaak C-817/19 – Ligue des droits humains – België – Grote Kamer – ECLI:EU:C:2022:491 – persbericht – conclusie – arrest

AVG - PNR-gegevens – Werkelijke en actuele terroristische dreiging

Verordening (EU) 2016/679. Richtlijn (EU) 2016/681. Artikelen 7, 8, 21, 45 en artikel 52, lid 1 Handvest EU. Het Belgische grondwettelijk Hof legt het HvJ een aantal vragen voor over de EU-regelgeving inzake de verwerking en de doorgifte van passenger name records (PNR). De vragen betreffen zowel de geldigheid van de EU-regelgeving (in het licht van het Handvest), de verhouding met de AVG als de interpretatie ervan (met betrekking tot de uitvoering in Belgische regelgeving).

Volgens het Hof vereisen de grondrechten dat de bevoegdheden waarin de PNR-richtlijn voorziet, slechts worden uitgeoefend voor zover dat strikt noodzakelijk is. Wanneer een lidstaat niet wordt geconfronteerd met een werkelijke en actuele of voorzienbare terroristische dreiging, verzet het Unierecht zich tegen nationale wetgeving op grond waarvan PNR-gegevens moeten worden doorgegeven en verwerkt voor vluchten en andere soorten vervoer die binnen de Europese Unie worden uitgevoerd. Zie het dictum voor een zeer uitgebreide interpretatie van EU regelgeving.

- 📌 A Directive altered beyond recognition ([Verfassungsblog](#))

The Court had a chance to decisively answer one of the most crucial questions facing European security law: Is indiscriminate mass data retention for and the technology-induced analysis of ordinary human behavior compatible with fundamental rights? It instead opted for an enigmatic compromise creating a whole host of new questions. It does not change the fact that the PNR Directive survives – as a strange beast altered beyond recognition.

HvJ – CONCLUSIE A-G PITRUZZELLA – 9 juni 2022 – zaak C-154/21 – Österreichische Post – Oostenrijk – ECLI:EU:C:2022:452 – conclusie

Inzagerecht betrokkenen – Vermelding specifieke ontvangers

Verordening (EU) 2016/679. Wanneer een persoon wiens persoonsgegevens worden verwerkt, van de verwerkingsverantwoordelijke informatie wil ontvangen over de derden aan wie deze gegevens worden verstrekt, impliceert zijn recht van inzage dan noodzakelijkerwijs dat hij informatie ontvangt over de concrete ontvangers aan wie de hem betreffende persoonsgegevens

worden meegedeeld of hoeft de verwerkingsverantwoordelijke alleen aanwijzingen te verstrekken over de categorieën van ontvangers daarvan?

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 15, lid 1, onder c), van verordening (EU) 2016/679 moet aldus worden uitgelegd dat het daarin geregelde recht van inzage van de betrokkene, indien hij daarom verzoekt, zich noodzakelijkerwijs moet uitstrekken tot de vermelding van de specifieke ontvangers aan wie zijn persoonsgegevens worden verstrekt. Alleen wanneer het materieel onmogelijk is om de specifieke ontvangers te identificeren aan wie de persoonsgegevens van de betrokkene worden verstrekt, of wanneer de verwerkingsverantwoordelijke aantoont dat de verzoeken van de betrokkene kennelijk ongegrond of buitensporig van aard zijn in de zin van artikel 12, lid 5, van verordening (EU) 2016/679 kan dit recht van inzage worden beperkt tot de vermelding van de categorieën van ontvangers.

- E A-G: recht van inzage strekt zich uit tot informatie over specifieke ontvangers van persoonsgegevens ([ECER](#))

HvJ – CONCLUSIE A-G PITRUZZELLA – 30 juni 2022 – zaak C-205/21 – Ministerstvo na vatreshnite raboti – Bulgarije – ECLI:EU:C:2022:507 – [conclusie](#)

Politiële registratie van persoonsgegevens – Biometrische en genetische gegevens – Verrichting onder dwang – Doelstelling van voorkoming en opsporing van strafbare feiten – Minimale gegevensverwerking

Richtlijn (EU) 2016/680. De onderhavige prejudiciële verwijzing biedt het Hof de gelegenheid om een instrument van Unierecht uit te leggen dat is gewijd aan de bescherming van persoonsgegevens en dat beoogt bescherming te bieden tegen een strafrechtelijk beleid dat gericht is op maximale doeltreffendheid, terwijl een democratische samenleving in een rechtsstaat – paradoxaal genoeg – de feilbaarheid van een dergelijk beleid tot op zekere hoogte zou moeten inzien. In zekere zin vormt deze zaak op het gebied van bescherming van persoonsgegevens een toepassing van het beginsel dat beter het risico wordt genomen een schuldige te redden dan een onschuldige te veroordelen.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 6, onder a), van richtlijn (EU) 2016/680 gelezen in het licht van de artikelen 47 en 48 Handvest EU verzet zich niet tegen een nationale wettelijke regeling als die in het hoofdgeding, volgens welke de toetsing door de bevoegde strafrechter die wordt verzocht toestemming te verlenen voor de verrichting onder dwang van de politieke registratie van met name biometrische en genetische persoonsgegevens, waaraan de persoon die in verdenking is gesteld voor een ambtshalve vervolgbaar en opzettelijk gepleegd strafbaar feit heeft geweigerd zich te onderwerpen, beperkt is tot de vaststelling van het bestaan van de beslissing tot inverdenkingstelling en van de weigering van de betrokkene, zonder dat deze rechter kan beoordelen of de beslissing tot inverdenkingstelling van de betrokkene op voldoende bewijzen berust, voor zover de vraag of er sprake is van voldoende bewijzen voor de inverdenkingstelling met succes kan worden opgeworpen voor de rechter, in voorkomend geval in een latere fase van de strafrechtelijke procedure.

Artikel 10 van richtlijn 2016/680, gelezen in samenhang met artikel 4, onder b) en c), en artikel 8 van deze richtlijn en uitgelegd in het licht van de artikelen 7, 8 en 52, lid 1, van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie, dient aldus te worden uitgelegd dat de verzameling en verwerking van biometrische en genetische gegevens, zoals foto's, vingerafdrukken en een staal met het oog op het opstellen van een DNA-profiel een ernstige inmenging in het recht op bescherming van persoonsgegevens vormen en derhalve alleen zijn toegestaan wanneer zij strikt noodzakelijk zijn voor het nastreven van doeleinden in verband met zware criminaliteit, welke duidelijk moeten zijn omschreven in het nationale recht. De aard en het aantal verwerkte persoonsgegevens moeten strikt toereikend zijn voor het nagestreefde algemene en concrete doeleinde en daarmee in overeenstemming zijn. In dit verband moet het nationale recht stroken met een van de door richtlijn 2016/680 nagestreefde algemene doeleinden. Dit recht moet tevens aangeven welke nagestreefde concrete doelstellingen kunnen bijdragen aan de verwezenlijking van dat algemene doeleinde. Voorts moet concreet worden gespecificeerd waarom de verwerking van deze gegevens, en met name van genetische gegevens, strikt noodzakelijk blijkt voor dit

doel, in weerwil van het feit dat het gaat om een ernstige inmenging. Bovendien moet het nationale recht duidelijk de verwerkingsvoorwaarden vermelden in alle opzichten, dat wil zeggen de voorwaarden voor het verzamelen van de gegevens, de nauwkeurige en noodzakelijkerwijs strikt beperkte afbakening van de personele werkingssfeer van de gegevensverzameling en -verwerking en de voorwaarden voor toegang tot de gegevens en voor het wissen ervan. Elk van deze voorwaarden moet beperkt blijven tot het strikt noodzakelijke. De aldus vastgestelde regeling moet in staat blijken om de betrokkenen een doeltreffende bescherming te bieden tegen de risico's op onrechtmatig gebruik, die in het bijzonder bestaan bij de verwerking van genetische gegevens. Het staat aan de verwijzende rechter om zich ervan te vergewissen dat aan al deze eisen is voldaan.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Bulgarije – 21 april 2022 (ECER 21.6.2022) – [C-269/22 – I.P. e.a.*](#)

Strafrechtelijke procedure – Prejudiciële beslissing – Onpartijdig gerecht – Procedurele waarborgen

Samenvatting onder: [Strafrecht](#)

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Duitsland – 29 maart 2022 (ECER 22.6.2022) – [C-307/22 – FT*](#)

AVG – Persoonsgegevens – Verwerkingsverantwoordelijke — Doelstelling – Opvragen medisch dossier - Medische aansprakelijkheid - Kosteloze verstrekking?

Verordening (EU) 2016/679. D.W., patiënt, vordert van zijn tandarts, F.T. dat zij hem kosteloos een kopie verstrekt van de hem betreffende bestaande medische documenten. D.W. is van mening dat de tandarts bij de behandeling fouten heeft gemaakt. De tandarts stelt zich op het standpunt dat zij een kopie van de patiëntdocumenten slechts hoeft te verstrekken tegen vergoeding van haar kosten.

Is de verwerkingsverantwoordelijke (in casu de behandelende tandarts) verplicht om de betrokkene (in casu de patiënt) kosteloos een eerste kopie te verstrekken van diens verwerkte persoonsgegevens, wanneer de betrokkene de kopie niet opvraagt voor de in de AVG genoemde doelstellingen om zich op de hoogte te kunnen stellen van de verwerking van zijn persoonsgegevens en de rechtmatigheid daarvan te kunnen controleren, maar voor een ander doel (in casu: de beoordeling van het bestaan van aanspraken op grond van medische aansprakelijkheid) dat geen verband houdt met gegevensbescherming, maar legitiem is?

PREJUDICIËLE VERWIJZING – België - (ECER 29.6.22) – [C-280/22 - Kinderrechtencoalitie Vlaanderen et Liga voor Mensenrechten*](#)

Identiteitskaarten – Vingerafdruk - Bescherming persoonlijke levenssfeer

Verordening (EU) nr. 2019/1157. Artikelen 7, 8 en 52 Handvest EU. Artikelen 16 en 21 VWEU. Artikel 8 EVRM. VZW Kinderrechtencoalitie Vlaanderen en VZW Liga voor Mensenrechten hebben beroep ingesteld tegen een koninklijk besluit betreffende identiteitskaarten afgegeven door consulaire beroepsposten. Met dit besluit gaf de Belgische regering uitvoering aan Verordening nr. 2019/1157. De verordening bepaalt onder andere dat een identiteitskaart een opslagmedium moet bevatten, dat aan de hoogste veiligheidseisen voldoet en een gezichtsopname en vingerafdrukken bevat in een digitaal formaat. Volgens verzoeksters vormt de verordening geen deugdelijke en wettelijke grondslag voor het bestreden koninklijk besluit. Volgens hen schendt de verordening namelijk het recht op de bescherming van de persoonlijke levenssfeer, doordat zij de integriteit en de vertrouwelijkheid van de verwerkte vingerafdrukgegevens niet waarborgt. Verzoeksters voeren met name schending aan van artikel 8 van het EVRM, artikelen 7, 8 en 52 van het Handvest en artikelen 16 en 21 van het VWEU. Volgens verzoeksters houden zowel Verordening nr. 2019/1157 als artikel 6 van de wet van 25

november 2018 houdende diverse bepalingen met betrekking tot het Rijksregister en de bevolkingsregisters, immers een onevenredige inmenging in het recht op bescherming van de persoonlijke levenssfeer. De Belgische rechter is van mening dat de Belgische Raad van State als nationale rechter, in beginsel niet bevoegd is om de ongeldigheid van handelingen van de Europese gemeenschapsinstellingen vast te stellen. Om die reden verwijst de rechter de prejudiciële vraag door aan het Hof.

BNC Fiche

Brief van de minister van BuZa inzake BNC-fiche over de Europese ruimte voor gezondheidsgegevens ([Kamerstuk 36121, nr. A](#))

OVERIG

- #271 Botsende verplichtingen: Wwft en AVG ([Hertoghs Beschouwt](#))
- EDPB Guidelines 07/2022 on certification as a tool for transfers ([EDPB](#))
- The Data Act or the final piece to create a comprehensive legal framework for international transfers of data ([European law blog](#))
- Does monitoring your phone affect the essence of privacy? ([European law blog](#))
- Google Analytics verboden in Italië ([Privacyweb](#))
- How the Data Retention Legislation Led to a National Constitutional Crisis in Portugal ([verfassungsblog](#))
- Europese Commissie waarschuwt AP voor te strenge interpretatie AVG ([Privacyweb](#))
De Europese Commissie vindt dat de Autoriteit Persoonsgegevens (AP) de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) te streng interpreteert. Daardoor bestaat het gevaar dat het vrije ondernemerschap in de EU wordt belemmerd. Het dagelijks bestuur van de EU vraagt de toezichthouder om de Europese privacywetgeving minder strikt te hanteren.

Wiki

[Wiki AVG](#)

EHRM - factsheets en guides

- [Guide to the case-Law of the of the ECHR on dataprotection](#) (december 2021)
- [EHRM Factsheet Personal data protection](#) (januari 2022)

Procesrecht en recht op eerlijk proces

HvJ – CONCLUSIE A-G CAMPOS SÁNCHEZ-BORDONA – 16 juni 2022 – zaak C-289/21 – Varhoven administrativen sad – Bulgarije – ECLI:EU:C:2022:482 – [conclusie](#)

Bevordering van energie-efficiëntie – Recht op doeltreffende voorziening in rechte – Vergoeding van schade die is veroorzaakt door schending van het Unierecht – Wijziging nationale regeling tijdens aanhangig cassatieberoep

Richtlijn 2012/27/EU. Artikel 47 Handvest EU. Overeenkomstig het Bulgaarse procesrecht, zoals dat is beschreven in deze prejudiciële verwijzing, raken rechterlijke procedures tegen nationale normatieve handelingen van een lager niveau dan wetgevende handelingen in beginsel zonder voorwerp wanneer de handeling wordt gewijzigd voordat uitspraak is gedaan.

In het hoofdgeding stelde de persoon op wie deze procedureregeling werd toegepast, nadat zijn beroep naar aanleiding van de wijziging van de normatieve handeling zonder voorwerp was geraakt, een schadevordering wegens niet-contractuele aansprakelijkheid in tegen de staat.

De rechter die zich over die vordering moet uitspreken, wenst in wezen te vernemen of deze procedureregeling verenigbaar is met het recht op een doeltreffende rechterlijke bescherming zoals gewaarborgd bij artikel 47 Handvest EU.

A-G geeft het Hof in overweging: Het beginsel van effectieve rechterlijke bescherming en in het bijzonder artikel 47 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie vereisen als zodanig niet dat er een zelfstandig rechtsmiddel bestaat dat er primair toe strekt de verenigbaarheid van nationale bepalingen met het Unierecht aan te vechten, mits er een of meer rechtsmiddelen bestaan waarmee incidenteel kan worden gewaarborgd dat de rechten worden geëerbiedigd die de justitiabelen ontleen aan het Unierecht.

Een nationale regeling waarin is voorzien in een zelfstandig rechtsmiddel om de verenigbaarheid van nationale bepalingen met het Unierecht aan te vechten moet de doeltreffendheid van een dergelijk aan particulieren ter beschikking staand beroepsmechanisme waarborgen.

Die doeltreffendheid is niet gewaarborgd wanneer naar nationaal recht de uitspraak van een rechterlijke instantie waarbij een normatieve handeling van een lager niveau dan wetgevende handelingen in eerste aanleg onverenigbaar is verklaard met het Unierecht en waartegen cassatieberoep is ingesteld, zonder nadere onderbouwing kan worden vernietigd, louter omdat de regelgevingshandeling na die uitspraak is gewijzigd door de autoriteit die de bestreden handeling had vastgesteld, waardoor de uitspraak haar werking verliest en er geen inhoudelijke behandeling in het cassatieberoep mogelijk is.

Procesrecht en recht op eerlijk proces, tuchtrecht

EHRM – ARREST – 23 juni 2022 – Grosam t. Tsjechië – [persbericht](#) – [arrest](#) - [19750/13](#) - [ECLI:CE:ECHR:2022:0623JUD001975013](#)

Recht op een eerlijk proces – Onafhankelijk en onpartijdig gerecht – Kamer van discipline – Deurwaarder

Artikel 6 EVRM. Klager werkte als deurwaarder (*enforcement officer*, vgl. onder 5 van de uitspraak). Vanwege enkele onregelmatigheden werd vanuit het ministerie van justitie een procedure gestart waarin disciplinerende maatregelen tegen klager werden gevorderd. Deze procedure diende bij de kamer van discipline van de hoogste bestuursrechter, die is samengesteld uit twee rechters en vier leken-rechters, waaronder twee deurwaarders. De kamer van discipline oordeelde dat klager schuldig was en legde hem een geldboete op, hetgeen stand hield voor het constitutionele hof. In deze procedure betoogt klager onder meer dat de kamer van discipline niet als een onafhankelijk en onpartijdig gerecht heeft te gelden.

EHRM: het hof oordeelt de klacht ontvankelijk omdat het hier gaat om klagers burgerlijke rechten en verplichtingen, namelijk zijn vrije beroepsbeoefening. Volgens het hof is klagers recht op toegang tot een onafhankelijk en onpartijdig gerecht geschonden omdat de kamer van discipline niet naar behoren was samengesteld, vooral vanwege het onduidelijke selectieproces voor de leken-leden en omdat de onafhankelijkheid en onpartijdigheid van deze leden onvoldoende is gewaarborgd. Daarbij komt dat klager niet in hoger beroep kon gaan van de beslissing van de kamer van discipline en de beoordeling van zijn zaak door het constitutionele hof beperkt was. Schending van art. 6, eerste lid EVRM.

Procesrecht en recht op eerlijk proces – civiel recht

EHRM – ARREST – 2 juni 2022 – Straume t. Letland - [persbericht](#) – [arrest](#) – [59402/14](#) - [ECLI:CE:ECHR:2022:0602JUD005940214](#)

. Vakbondsvrijheid – Vrijheid van meningsuiting – Openbaarheid van rechtspraak

Samenvatting onder: [Vrijheid van vereniging](#)

EHRM – ARREST – 9 juni 2022 - Xavier Lucas t. Frankrijk – [persbericht](#) – [arrest](#) - [15567/20](#) - [ECLI:CE:ECHR:2022:0609JUD001556720](#)

Digitaal aanbrenge van een zaak – Niet ontvankelijkheid – Recht op een eerlijk proces - Schending

Artikel 6 EVRM. Klager is bij arbitraal vonnis veroordeeld tot betaling van een geldsom en begint een vernietigingsprocedure bij de overheidsrechter. Naar Frans procesrecht moet de daartoe bestemde dagvaarding bij het bevoegde cour d'appel worden ingediend via een digitaal portaal (*e-barreau*). Om praktische redenen lukt dat niet; hij loopt er onder meer tegenaan dat hij moet aangeven wie "appellant" en wie "geïntimeerde" is, terwijl dat in een vernietigingsprocedure als de onderhavige evident niet aan de orde is (vgl. ov. 53-54 van de uitspraak). Het cour d'appel neemt de zaak niettemin in behandeling, maar het Cour de Cassation vernietigt die beslissing. Volgens klager is dit oordeel excessief formalistisch en daarom in strijd met artikel 6 EVRM.

EHRM: het hof stelt met klager vast dat, om de zaak via het digitale platform aan te brengen, diens advocaat op het daartoe bestemde formulier inadequate juridische begrippen had moeten bezigen en dat de Franse regering niet heeft aangetoond dat er een uitleg beschikbaar was hoe in een dergelijk geval gehandeld moest worden; klager heeft bovendien onweersproken aangevoerd dat er nog geen richtinggevende rechtspraak voorhanden was. Door in dit geval vast te houden aan het betreffende voorschrift met voorbijgaan aan de praktische problemen die klager heeft ervaren is sprake van een excessief formalistische benadering. Schending van artikel 6, eerste lid EVRM.

 Dématérialisation des procédures et droit au recours (*libertés chéries*)

EHRM – ARREST – 16 juni 2022 – Ramiz Jafarov t. Azerbeidzjan - [persbericht](#) – [arrest](#) - [40424/12](#) - [ECLI:CE:ECHR:2022:0616JUD004042412](#)

Pensioen – Overstap OM naar rechterlijke macht – Vereiste aantal dienstjaren - Discriminatie - Onredelijk lange duur van proces?

Artikel 6, eerste lid, EVRM. Klager is jurist en is eerst in verschillende functies werkzaam geweest bij het openbaar ministerie. Later is hij overgestapt naar de rechterlijke macht waar hij als rechter werkzaam is geweest. In 2007, toen hij nog niet de pensioenleeftijd had bereikt, heeft hij een verzoek ingediend bij de sociale zekerheidsinstantie voor een pensioen vanwege het aantal gewerkte dienstjaren bij het openbaar ministerie. De aanvraag is afgewezen omdat hij, volgens de instantie, niet voldeed aan de eis van het vereiste aantal gewerkte dienstjaren.

Het EHRM oordeelt dat de feiten van de zaak niet binnen de werkingssfeer van artikel 1 van Protocol nr. 1 vallen. Hieruit volgt dat artikel 14 evenmin van toepassing is en dat dit deel van de klacht eveneens moet worden afgewezen omdat het *ratione materiae* onverenigbaar is met de bepalingen van het Verdrag in overeenstemming met artikel 35 §§ 3 en 4 (zie *Gratzinger en Gratzingerova*, §§ 76-77, en *Persjanow v. Polen (dec.)*, nr. 39247/12, §§ 55-56, 11 december 2018).

Schending van artikel 6, eerste lid, EVRM. Het Hof constateert dat de procedure is begonnen in november 2007 en is geëindigd in maart 2017. De procedure werd niet gekenmerkt door lange periodes van inactiviteit door de nationale gerechten. De totale duur van de procedure lijkt volgens het Hof te zijn veroorzaakt doordat de zaak meermaals is behandeld door gerechten op meerdere niveaus en met verschillende jurisdictie. Volgens het Hof was de zaak juridisch niet zeer complex, maar was er sprake van verschillende interpretaties van het toepasselijke recht door de verschillende gerechten en het constitutionele hof. Bovendien was er zorgvuldigheid geboden vanwege het belang dat voor klager op het spel stond, namelijk de mogelijke toekenning van een pensioen. Na al deze omstandigheden in aanmerking te hebben genomen, constateert het Hof dat de duur van de procedure buitensporig was en niet voldeed aan de eis van een redelijke termijn in de zin van artikel 6, eerste lid, EVRM. Er is dan ook sprake van een schending.

EHRM – factsheets en guides

[🔗 Guide on article 6 ECHR - right to a fair trial \(civil limb\) \(december 2021\)](#)

Procesrecht en recht op eerlijk proces – strafrecht

EHRM – ARREST – 14 juni 2022 - Algirdas Butkevicius t. Litouwen – [persbericht](#) – [arrest](#) – [70489/17](#) - ECLI:CE:ECHR:2022:0614JUD007048917

In het kader van een strafrechtelijk vooronderzoek opgenomen telefoongesprekken in parlementaire commissie besproken geen schending artikel 8 EVRM

Samenvatting onder: [Privacy en persoonsgegevens](#)

EHRM – ARREST – 28 juni 2022 – Boutaffala t. België – [persbericht](#) – [arrest](#) – [20762/19](#) - ECLI:CE:ECHR:2022:0628JUD002076219

Veroordeling verzet politie gebaseerd op verklaringen agenten die eerder bij een verdragsschending bij dezelfde arrestatie betrokken waren leidt tot een oneerlijk proces

Artikel 6 EVRM. Artikel 46 EVRM. Een eerdere zaak tegen klager in Straatsburg is door het Hof van de rol geschrapt na een eenzijdige verklaring van de Belgische staat dat bij de arrestatie van klager artikel 3 EVRM is geschonden. Vervolgens werd klager in België strafrechtelijk vervolgd en veroordeeld voor verzet bij aanhouding door de politie en mishandeling van agenten. Deze veroordeling werd uitsluitend gebaseerd op belastende verklaringen van agenten waaronder de agenten die betrokken waren bij de door de staat erkende verdragsschending. Dat kan niet door de beugel in Straatsburg. De erkenning brengt weliswaar niet mee dat klager zich niet aan de vermeende strafbare feiten heeft schuldig gemaakt, wel verplicht het de nationale rechter de beschuldigingen met uiterste voorzichtigheid te onderzoeken. In deze zaak was er geen ander bewijs voorhanden dan de verklaringen van agenten die direct of indirect bij het politiegeweld betrokken waren. Van die laatste agenten kan bovendien niet worden uitgesloten dat zij terughoudend zouden zijn geweest om tegen directe collega's te getuigen. Het Hof concludeert dat klager geen eerlijke procedure heeft gehad en artikel 6, lid 1 EVRM is geschonden.

Klager voert ook aan dat artikel 46 EVRM is geschonden. Het Hof concludeert dat dit artikel alleen betrekking heeft op einduitspraken en verklaart klager in zoverre niet-ontvankelijk.

EHRM – ARREST – 30 juni 2020 - Rusishvili t. Georgië – [persbericht](#) – [arrest](#) - [15269/13](#) - ECLI:CE:ECHR:2022:0630JUD001526913

Juryrechtspraak - Procedurele waarborgen moeten getoetst worden en van die toets moet blijk worden gegeven in het rechterlijke oordeel

Artikel 6 EVRM. Klager is veroordeeld ter zake moord. Klager heeft initieel gezegd dat hij geen rechtsbijstand behoefde en bekende in het verhoor de moord. Zijn familie had wel een advocaat in de arm genomen, maar die werd in eerste instantie niet toegelaten tot de verdachte. Voor de afdoening van de zaak mocht klager kiezen of hij meedeed aan een pilot van juryrechtspraak of dat zijn zaak aan de rechter voorgelegd zou worden. Hij koos voor juryrechtspraak. Het oordeel van de jury is niet gemotiveerd en daarover klaagde hij in hoger beroep. Hij wordt niet-ontvankelijk verklaard in het hoger beroep. De klacht bij het EHRM bestaat uit drie onderdelen. Ten eerste dat klager geen toegang had tot een advocaat. Ten tweede dat de juryuitspraak geen gemotiveerde verwerping van het verweer bevat en ten derde dat hij ten onrechte niet-ontvankelijk is verklaard in zijn hoger beroep.

EHRM: ten aanzien van de klachten over het ontberen van rechtsbijstand en de juryrechtspraak stelt het EHRM geen schendingen vast. De klager heeft immers zelf afstand gedaan van het recht tot rechtsbijstand en hij heeft zelf de keuze gemaakt voor juryrechtspraak. De procedure van de

juryrechtspraak was gekoppeld aan concrete procedurele waarborgen. Ten aanzien van de niet-ontvankelijkheid van klager in zijn hoger beroep, wordt wel een schending vastgesteld. In het hoger beroep had beoordeeld moeten worden of de relevante procedurele waarborgen om een eerlijke juryrechtspraak te waarborgen, was toegepast. De beslissing van de hogere rechter bevat hieromtrent geen overweging. Dit had in het kader van een eerlijk proces beoordeeld moeten worden en van die beoordeling had blijk gegeven moeten worden in het vonnis/arrest. EHRM: schending van artikel 6 EVRM.

NOOT – bij HvJ 12 mei 2022, C-242/21 (P, Evariste Boshab)

EU-Hof: persoon of entiteit tegen wie sancties zijn gericht heeft geen recht op formeel verhoor bij verlenging van sancties. ([BS-07-06-2022](#))

NOOT – bij EHRM 8 maart 2022, [Tonkov t. België](#)

- P. Tersago, (Mede)verdachtenverklaringen als bewijs in de Salduz/Beuze-beoordeling van art. 6 EVRM, in: [EHRC updates](#)
- [M. Lochs](#), Straatsburgse duidelijkheid over de derdenwerking van Salduz-rechtspraak, in: [EHRC updates](#)

NOOT – bij HvJ 19 mei 2022, zaak C-569/20 [petsializirana prokuratura](#)

The right to a new trial following a conviction in absentia: judgment of the CJEU in the case of [Spetsializirana prokuratura \(Johan Callewaert\)](#)

OVERIG

Rechterlijke onpartijdigheid en onschuldpresumptie bij plea bargaining waaraan klager niet deelneemt. ([BS-08-06-2022](#))

EHRM - factsheets en guides

- 🔗 [Police arrest and assistance of a lawyer \(maart 2022\)](#)
- 🔗 [Guide on article 6 ECHR - right to a fair trial \(criminal limb\) \(april 2022\)](#)

Rechtsbeginselen EU

HvJ – ARREST – 30 juni 2022 – zaak C-99/21 P – Danske Slagtermestre/Commissie – ECLI:EU:C:2022:510 – [conclusie](#) – [arrest](#)

Beroep tot nietigverklaring ingesteld door concurrenten van de begunstigen van een steunmaatregel - Procesbevoegdheid - Rechtstreekse geraaktheid

Samenvatting onder: [Staatssteun](#)

Rechtsstaat en rechterlijke macht

EHRM – ARREST – 2 juni 2022 – Straume t. Letland - [persbericht](#) – [arrest](#) – [59402/14](#) - [ECLI:CE:ECHR:2022:0602JUD005940214](#)

. Vakbondsvrijheid – Vrijheid van meningsuiting – Openbaarheid van rechtspraak

Samenvatting onder: [Vrijheid van vereniging](#)

EHRM – ARREST – 16 jui 2022 – Zurek t. Polen - [persbericht](#) – [arrest](#) – [39650/18](#) - [ECLI:CE:ECHR:2022:0616JUD003965018](#)

Verwijderen rechter uit de Poolse Raad voor de rechtspraak voor afloop ambtstermijn – Schending

Artikel 6 EVRM. Artikel 10 EVRM. De zaak betreft de verwijdering van klager, een Poolse rechter, uit de Nationale Raad voor de Rechtspraak voordat zijn termijn was afgelopen. De klacht is dat er geen juridische mogelijkheid was om het verlies van zijn zetel aan te vechten. Daarbij beweerde klager dat de regering hem probeerde het zwijgen op te leggen.

De Nationale Raad voor de Rechtspraak is een grondwettelijk orgaan in Polen dat de onafhankelijkheid van rechters waarborgt. Klager was woordvoerder van de Raad en een van de belangrijkste critici van de veranderingen in de rechterlijke macht die waren doorgevoerd door de nieuwe regering.

Het hof oordeelt dat door het ontbreken van een juridische mogelijkheid om het besluit aan te vechten het recht van klager op toegang tot de rechter is geschonden. Het hof verwijst in dat verband naar haar overwegingen in de zaak EHRM Grzeda t. Polen (nr. 43572/18). Het hof oordeelt ook dat de opeenstapeling van maatregelen tegen klager - onder andere zijn ontslag als woordvoerder van een regionale rechtbank, de controle van zijn financiële declaraties en de inspectie van zijn gerechtelijk werk - bedoeld waren om hem te intimideren vanwege zijn uitingen ter verdediging van de rechtsstaat en de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht. Bij het vaststellen van deze schendingen heeft het hof de algemene context benadrukt van de rechtsstaatscrisis in Polen, waarin door opeenvolgende justitiële hervormingen de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht is verzwakt.

Het hof stemt met zes stemmen tegen één dat sprake is van een schending van artikel 6, lid 1 EVRM (recht op toegang tot de rechter) en stemt unaniem dat sprake is van een schending van artikel 10 EVRM (vrijheid van meningsuiting).

EHRM – ARREST – 28 juni 2022 - M.D. e.a. t. Spanje - [persbericht](#) – [arrest](#) – [36584/17](#) - [ECLI:CE:ECHR:2022:0628JUD003658417](#)

Privacy en politieonderzoek – Rechters en politiek – Positieve verplichtingen

Artikel 8 EVRM. Spaanse rechters hebben een manifest geschreven waarin zij bepleiten dat het Catalaanse volk het recht heeft om te beslissen over onafhankelijkheid, op basis van de Grondwet en het internationaal recht. Daarover verschijnt een artikel in de krant, met persoonsgegevens en foto's van klagers, afkomstig uit een databank van de politie. Aangifte bij de politie en klachten bij de gegevensbeschermingsautoriteit hebben (nog) tot niets geleid.

Het Hof merkt op dat het opmaken van een politierapport over burgers als er geen indicatie is dat zij een strafbaar feit hebben begaan, of voorbereiden, niet gerechtvaardigd wordt door nationale wetgeving. De inmenging in het privéleven zonder enige basis in het recht, en het gebruik van persoonsgegevens voor een ander doel dan waarvoor zij verzameld mochten worden, maken dat het enkele bestaan van het politierapport een schending oplevert van artikel 8 EVRM.

De bron van de foto's en andere informatie is onbetwist de politiedatabank. Om een doeltreffend onderzoek te doen naar het lek had een verklaring gevraagd moeten van de politiechef aan wie

de rapporten gericht waren, en die verantwoordelijk was voor de databank. Door dit na te laten heeft de Staat ook niet voldaan aan zijn positieve verplichtingen op grond van artikel 8 EVRM: het actief beschermen van het individu tegen willekeurige inmenging in het privéleven door de autoriteiten.

B L'affaire des fiches, en Espagne ([libertés chéries](#))

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Polen – 21 maart 2022 (ECER 9.6.2022) – [C-225/22 – AW „T”](#)

Onafhankelijkheid rechterlijke macht – Benoeming rechters – Bij wet ingesteld gerecht – Buitengewoon beroep

Artikel 19, lid 1, tweede alinea, artikel 2, artikel 4, lid 3 en artikel 6, lid 3 VEU, gelezen in samenhang met artikel 47 Handvest EU. In 2006 heeft de rechter in tweede aanleg de verzoekende partij verplicht om bepaalde oneerlijke mededingingsgedragingen te staken. Veertien jaar later, in 2020 heeft de procureur-generaal, ten gunste van de verzoekende partij, tegen de beslissing buitengewoon beroep ingesteld. De bestreden beslissing van 2006 is vernietigd ten aanzien van de verzoekende partij en de zaak is voor verdere afdoening verwezen naar de rechter in tweede aanleg. De verwerende partij heeft verzocht vast te stellen dat de oorspronkelijke beslissing uit 2006 onherroepelijk is, ondanks de vernietiging daarvan naar aanleiding van het buitengewone beroep en voert aan dat de vernietiging overeenkomstig de Europese rechtspraak als non-existent moet worden beschouwd. De rechtsprekende formatie bestond namelijk onder meer uit personen die tot rechter zijn benoemd in het kader van een gebrekkige benoemingsprocedure, zodat de aldus samengestelde rechterlijke instantie geen „bij wet ingesteld gerecht” is.

De vraag rijst of het enkele feit dat een rechterlijke instantie die geen gerecht in de zin van het Unierecht in een van de fases van een procedure betrokken was bij het geven van een onherroepelijke rechterlijke beslissing, inhoudt dat inbreuk is gemaakt op het recht van de betrokken partij om haar zaak te laten beslechten door een onafhankelijk, onpartijdig en bij wet ingesteld gerecht. De verwijzende rechter vraagt zich daarnaast af of schending van de regels inzake de benoeming van rechters en de samenstelling van rechterlijke instanties tot gevolg heeft dat de beslissingen van dergelijke personen, die het ambt van rechter bekleeden, onrechtmatig zijn.

Geven artikel 19, lid 1, tweede alinea, artikel 2, artikel 4, lid 3, en artikel 6, lid 3 VEU, gelezen in samenhang met artikel 47 Handvest EU, artikel 267 VWEU en het beginsel van voorrang van het Unierecht aan een nationale rechter de bevoegdheid om een beslissing van zijn nationale grondwettelijke hof buiten toepassing te laten voor zover deze beslissing in de weg staat aan een door deze nationale rechter te verrichten onderzoek van de vraag of een nationaal rechterlijk orgaan, gelet op de wijze waarop de daarin zitting hebbende rechters zijn benoemd, een onafhankelijk, onpartijdig en vooraf bij wet ingesteld gerecht in de zin van het Unierecht is?

OVERIG

- The European Commission Cedes its Crucial Leverage vis-à-vis the Rule of Law in Poland ([Verfassungsblog](#))

The worst thing about the European Commission's decision of 1 June 2022 to approve Poland's EUR 36 billion national recovery plan, despite this country's very meek (to put it mildly) assurances about improvements to its rule-of-law situation, is not even its substance, bad though that is. Worse still is the sequencing.

- Competition and Conditionality ([Verfassungsblog](#))

On 5 April 2022, just two days after the Hungarian national elections, the European Commission formally announced that it would apply the conditionality mechanism enshrined in Regulation 2020/2092 in relation to Hungary

- ENCJ neemt verklaring over rechterlijke solidariteit aan ([Intro](#)) - [verklaring ENCJ](#)

- Ukrainian Prosecution of ICC Statute Crimes: Fair, Independent and Impartial? ([EJILtalk](#)) *In view of the widespread euphoria about Ukraine's admirable defensive struggle against the Russian war of aggression, it is easy to forget that until a few months ago Ukraine was still considered a problematic case in terms of the rule of law.*
- Green light or white flag? The European Commission's endorsement of the Polish recovery plan and its implications for the rule of law crisis ([European law blog](#))
- Conditionality Mechanism Against Hungary: What To Expect? ([liberties](#))
- How may the ECtHR respond backlash, populism and challenges to the rule of law? ([pluricourts](#))
- Covering Up and Rewarding the Destruction of the Rule of Law One Milestone at a Time ([Verfassungsblog](#))
- The European Commission Cedes its Crucial Leverage vis-à-vis the Rule of Law in Poland ([verfassungsblog](#))

WIKI

- [Wiki - Rechtsstaat en rechterlijke macht](#)

EHRM – factsheets en guides

- [Independence of the justice system](#) (maart 2022)

Recht op leven

EHRM – ARREST – 7 juni 2022 - Kutsarovi t. Bulgarije – persbericht – arrest – 47711/19 - ECLI:CE:ECHR:2022:0607JUD004771119

Verdachte die is overleden aan een hartstilstand tijdens een politie-overdracht - Geen schending recht op leven

Artikel 2 EVRM. De zaak betreft de dood van klagers' zoon die in 2009 stierf aan een hartstilstand tijdens een politie-overdracht.

Het hof overweegt dat het aan de Bulgaarse staat was om een bevredigende en overtuigende verklaring voor de dood van de zoon van klager te geven, omdat de zoon was overleden terwijl hij onder toezicht stond van de autoriteiten. De nationale rechtbanken hebben vastgesteld dat hij plotseling was overleden aan een hartstilstand. Dit hadden zij vastgesteld op basis van een grote hoeveelheid forensisch en fysiek bewijsmateriaal dat was verzameld gedurende het strafrechtelijk onderzoek naar het overlijden. De dood van de zoon van klager kon niet worden toegeschreven aan geweldsdaden van de politie die hem hadden begeleid. Het hof oordeelt dat de Bulgaarse staat heeft voldaan aan zijn plicht om effectief onderzoek te doen naar de dood van de zoon van klager. Daarnaast oordeelt het hof dat de politie heeft voldaan aan hun plicht om het leven van de zoon van klager te beschermen, doordat zij tijdig hulp hadden verleend aan de zoon nadat hij onwel was geworden en hem tijdig hadden overgebracht naar een gespecialiseerde medische faciliteit voor spoedeisende zorg.

Het hof oordeelt unaniem dat geen sprake is van een schending van artikel 2 EVRM (het recht op leven).

EHRM – ONTVANKELIJKHEIDSBESLISSING – 30 mei 2022 – Jordan t. het VK - [persbericht 23.6.22](#) – [beslissing](#) – [48066/21](#) - [ECLI:CE:ECHR:2022:0531DEC004806621](#)

Onderzoek naar overlijden – Geen nieuwe feiten - Niet ontvankelijk

Artikel 2 EVRM. De klacht heeft betrekking op het onderzoek naar de dood van de zoon van klager, Pearse Jordan, die in 1992, toen hij 22 jaar oud was, werd doodgeschoten door een officier van de Royal Ulster Constabulary. Dat onderzoek is al het onderwerp geweest in de klachtzaak van Hugh Jordan t. het VK die was ingediend door haar echtgenoot, inmiddels overleden. Aangezien er geen nieuwe aspecten of feiten in deze zaak naar voren zijn gebracht, en aangezien het Hof al een schending van het procedurele onderdeel van artikel 2 EVRM had vastgesteld, waaronder de vaststelling dat het onderzoek niet onmiddellijk was gestart en niet snel genoeg was uitgevoerd, acht het Hof zich niet bevoegd om de kwestie van onderzoeksvertraging nu opnieuw te onderzoeken.

EHRM – factsheets en guides

[🔗 Guide on article 2 ECHR on right to life \(december 2021\)](#)

Staatssteun

HvJ – ARREST – 30 juni 2022 – zaak C-99/21 P – Danske Slagtermestre/Commissie – [ECLI:EU:C:2022:510](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Beroep tot nietigverklaring ingesteld door concurrenten van de begunstigen van een steunmaatregel - Procesbevoegdheid - Rechtstreekse geraaktheid

Artikel 107, lid 1, en artikel 263, vierde alinea, VWEU. Deze zaak stelt het Hof in de gelegenheid om de ontvankelijkheidsvoorwaarden te verduidelijken van een beroep dat in het derde geval als bedoeld in artikel 263, vierde alinea, VWEU wordt ingesteld door concurrenten van de begunstigen van een steunmaatregel, en meer in het bijzonder om de begrippen „rechtstreekse geraaktheid” en „uitvoeringsmaatregelen”, zoals uitgelegd in het arrest van 6 november 2018, Scuola Elementare Maria Montessori/Commissie, Commissie/Scuola Elementare Maria Montessori en Commissie/Ferracci, nader te preciseren.

Hof: De beschikking van het Gerecht van de EU in zaak T-486/18 wordt vernietigd. Het beroep in eerste aanleg is ontvankelijk. De zaak wordt terugverwezen naar het Gerecht van de Europese Unie voor een uitspraak ten gronde.

HvJ – CONCLUSIE A-G RANTOS – 14 juni 2022 – gevoegde zaken C-702/210 en C-17/21 – DOBELES HES en GM – Letland – **Grote Kamer – [ECLI:EU:C:2022:465](#) – [conclusie](#)**

Verplichting hernieuwbare energie af te nemen tegen een hogere prijs dan de marktprijs – Schadevergoeding voor niet-ontvangen steunbedragen – Bestaande steun – Nieuwe steun – Kennisgevingsplicht – De-minimissteun – Cumulering

Artikel 107, lid 1, en Artikel 108, lid 3, VWEU. Verordening (EU) 2015/1589. De verwijzende rechter vraagt zich om te beginnen af of een nationale maatregel die bestaat in de aankoop van in een waterkrachtcentrale opgewekte elektriciteit tegen een prijs die twee keer zo hoog is als de gemiddelde verkoopprijs van elektriciteit, wordt geacht te worden bekostigd met „staatsmiddelen”, zodat die maatregel als staatssteun kan worden aangemerkt. Tevens wenst de rechter te vernemen of de betaling van schadevergoeding door een nationale rechter kan worden gelijkgesteld met „staatssteun” in de zin van artikel 107, lid 1, VWEU. Ten slotte stelt dezelfde rechter een aantal vragen over de criteria die in aanmerking moeten worden genomen bij de beoordeling van de verenigbaarheid van deze maatregel met het Unierecht ingeval die maatregel als staatssteun zou worden aangemerkt.

A-G geeft het Hof in overweging: De aan de openbare exploitant opgelegde verplichting om tegen een hogere prijs dan de marktprijs elektriciteit te kopen van producenten die hernieuwbare energiebronnen gebruiken om elektriciteit op te wekken, waarbij voor de eindafnemer de verplichting geldt om te betalen in verhouding tot zijn verbruik, moet worden aangemerkt als een met staatsmiddelen bekostigde maatregel in de zin van artikel 107, lid 1, VWEU.

Een beslissing waarbij een nationale rechter schadevergoeding toekent, kan ‚staatssteun‘ in de zin van artikel 107, lid 1, VWEU vormen en moet worden aangemerkt als ‚nieuwe steun‘ in de zin van artikel 1, onder c), van verordening (EU) 2015/1589 van de Raad van 13 juli 2015 tot vaststelling van nadere bepalingen voor de toepassing van artikel 108 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, aangezien die steun onder geen van de in artikel 1, onder b), van die verordening bedoelde categorieën van ‚bestaande steun‘ valt.

Het staat aan de verwijzende rechter om overeenkomstig artikel 5, lid 2, van verordening (EU) nr. 1407/2013 van de Commissie van 18 december 2013 betreffende de toepassing van de artikelen 107 en 108 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie op de-minimissteun na te gaan of cumulering van de in elk van de hoofdingen aan de orde zijnde steun met andere ontvangen steun geen overschrijding van het in artikel 3, lid 2, van deze verordening vastgestelde plafond vormt.

Gelet op de kwalificatie van de schadevordering als ‚nieuwe steun‘ zijn de voorwaarden van artikel 1, onder b), iv), van verordening 2015/1589 niet vervuld, aangezien de verjaringstermijn van tien jaar sinds de toekenning van de steun niet is verstreken. Deze termijn gaat in op de datum van inwerkingtreding van het vonnis waarbij de schadevordering is toegewezen, zijnde de dag waarop de steun aan de begunstigde is verleend in de zin van artikel 17, lid 2, van die verordening.

Artikel 108, lid 3, VWEU en de artikelen 2 en 3 van verordening 2015/1589 moeten aldus worden uitgelegd dat de toekenning van staatssteun op grond van die bepalingen is toegestaan wanneer een nationale rechterlijke instantie een schadevordering toewijst, op voorwaarde dat de betrokken lidstaat de steun in kwestie aanmeldt bij de Europese Commissie en van laatstgenoemde een beslissing ontvangt waarbij deze steunmaatregel wordt goedgekeurd.

De rechtsvorm en de taken van een rechtspersoon uit hoofde van het nationale recht zijn niet van belang voor de beoordeling van de vraag of een voordeel met ‚staatsmiddelen‘ wordt bekostigd, aangezien de specifieke herkomst van de staatsmiddelen niet van invloed is op de vraag of de maatregel als staatssteun kan worden aangemerkt.

HvJ – CONCLUSIE A-G RANTOS – 2 juni 2022 – zaak C-470/20 – Veejaam en Espo – Estland – ECLI:EU:C:2022:430 – [conclusie](#)

Staatssteun – Hernieuwbare energie – Richtsnoeren – Stimulerend effect

Artikel 108, lid 3, VWEU. Verordening (EU) 2015/1589. Dit verzoek is ingediend in het kader van gedingen tussen twee producenten van hernieuwbare energie, te weten de vennootschappen Veejaam en Espo, enerzijds, en Elering, de Estse autoriteit die is belast met de toekenning van steun voor hernieuwbare energie, anderzijds. Deze gedingen hebben betrekking op de door deze vennootschappen ingediende aanvragen tot betaling van de steun voor hernieuwbare energie waarin de Estse regelgeving voorziet.

A-G geeft het Hof in overweging: De voorwaarde van het stimulerende effect zoals gesteld in punt 50 van de richtsnoeren staatssteun ten behoeve van milieubescherming en energie 2014-2020 staat er niet aan in de weg dat een producent van hernieuwbare energie de uitbetaling van staatssteun kan aanvragen nadat met de werkzaamheden aan het project reeds een aanvang is gemaakt, op voorwaarde evenwel dat is voldaan aan alle andere voorwaarden die zijn gesteld in het besluit van de Commissie waarbij is erkend dat de betrokken steunregeling met de interne markt verenigbaar is.

Het stimulerende effect van staatssteun is niet uitgesloten wanneer de investering waarvoor die steun is aangevraagd, is gedaan wegens een wijziging van de voorwaarden van de milieuvergunning, met name wanneer de aanvrager wegens de strengere vergunningsvoorwaarden zijn activiteiten had gestaakt mocht hij de staatssteun niet hebben

ontvangen, op voorwaarde dat de toegekende steun voldoet aan de voorwaarden die zijn gesteld in het besluit van de Commissie waarbij is erkend dat de betrokken steunregeling met de interne markt verenigbaar is.

Wanneer de Commissie bij een besluit inzake staatssteun zowel een bestaande steunregeling als de voorgenomen wijzigingen daarvan verenigbaar met de interne markt heeft verklaard, maar de lidstaat zich niet houdt aan zijn verbintenis om de steunregeling slechts tot een bepaalde datum toe te passen, wordt de toepassing van die steunregeling na die datum beschouwd als 'nieuwe steun' in de zin van artikel 1, onder c), van verordening (EU) 2015/1589.

In het geval dat de Commissie besluit om geen bezwaar te maken tegen een in strijd met artikel 108, lid 3, VWEU toegepaste staatssteunregeling, kunnen de voor exploitatiesteun in aanmerking komende personen ook voor het aan het besluit van de Commissie voorafgaande tijdvak betaling van steun aanvragen indien de nationale procedureregels zulks toelaten, op voorwaarde evenwel dat aan alle andere voorwaarden van dit besluit is voldaan.

GERECHT EU – ARREST – 8 juni 2022 – gevoegde zaken T-363/19 en T-456/19 – Verenigd Koninkrijk / Commissie – ECLI:EU:T:2022:349 – arrest

Steunregeling multinationale groepen - Onverenigbaar met interne markt – Terugvordering - Voorafgaande belastingafspraken (advance tax rulings) – Selectieve belastingvoordelen

Besluit (EU) 2019/1352. Artikel 107, lid 1, en artikel 108 VWEU. Verordening (EU) 2015/1589. ITV plc is een fiscaal in het Verenigd Koninkrijk gevestigde holdingvennootschap aan het hoofd van de ITV-groep, die audiovisueel materiaal maakt, de productie daarvan verzorgt en dit distribueert over verschillende platformen wereldwijd. Deze groep omvat onder meer zogenoemde *controlled foreign companies* (CFC's, onder zeggenschap staande buitenlandse vennootschappen) zoals ITV Enterprises BV en ITV (Finance) Europe BV, twee vennootschappen naar Nederlands recht, die verschillende leningen hadden verstrekt aan andere ondernemingen van de ITV-groep.

Over meerdere boekjaren en ten minste tot en met het boekjaar 2016, is voor de aan ITV toegerekende rentewinsten uit enkele van deze door CFC's verstrekte leningen om vrijstelling verzocht op grond van hoofdstuk 9 van deel 9 A van de Taxation Act 2010 [belastingwet van 2010 (internationale en andere bepalingen)] (hierna: „TIOPA”). Deze vrijstelling is verleend, waarna de Commissie heeft vastgesteld dat de vrijstellingsregeling inzake groepsfinanciering vanwege de in hoofdstuk 9 van deel 9 A TIOPA bepaalde vrijstellingen staatssteun vormde, voor zover deze gold voor passieve financiële winsten uit in aanmerking komende leningen, welke winsten onder section 371EB (Britse activiteiten) van de TIOPA vielen. Tegen deze beslissing heeft het VK beroep ingesteld.

Gerecht: De zaken T-363/19 en T-456/19 worden gevoegd voor het onderhavige arrest. De beroepen worden verworpen.

HvJ – CONCLUSIE A-G RANTOS – 21 juni 2022 – zaak C-284/21 P – Commissie / Braesch e.a. – **Grote Kamer – ECLI:EU:C:2022:490 – conclusie**

Staatssteun – Herstructureringssteun – Bankensector – Procesbevoegdheid – Artikel 108, lid 2, VWEU – Begrip 'belanghebbende'

Artikel 108, lid 2, en Artikel 263, vierde alinea, VWEU. Verordening (EU) 2015/1589.

Met haar hogere voorziening vordert de Commissie vernietiging van het arrest van het Gerecht, Braesch e.a./Commissie, waarbij een beroep ontvankelijk is verklaard dat strekte tot nietigverklaring van het op grond van artikel 4, lid 3, van verordening (EU) 2015/1589 vastgestelde besluit van de Europese Commissie om geen bezwaar te maken, waarbij de Commissie, na de inleidende onderzoeksfase en op basis van toezeggingen door de Italiaanse

autoriteiten, de door Italië aan BMPS toegekende staatssteun verenigbaar met de interne markt had verklaard.

Deze zaak biedt het Hof de gelegenheid om de voorwaarden te verduidelijken voor de ontvankelijkheid van een beroep dat is ingesteld tegen een besluit om geen bezwaar te maken tegen een staatssteunmaatregel, en meer in het bijzonder de voorwaarden waaronder personen die geen concurrent van een begunstigde van deze maatregel zijn en niet beweren door deze maatregel op de markt te worden geraakt, kunnen worden aangemerkt als „belanghebbenden” in de zin van artikel 108, lid 2, VWEU of als „belanghebbende[n]” in de zin van artikel 1, onder h), van verordening 2015/1589, teneinde zich te kunnen beroepen op de bevoegdheid om op te komen tegen dit besluit.

A-G geeft het Hof in overweging: de hogere voorziening af te wijzen.

GERECHT EU – ARREST – 22 juni 2022 – zaak T-657/20 – Ryanair / Commission – ECLI:EU:T:2022:390 – [persbericht](#) – [arrest](#)

Staatssteun - Finair- COVID-19

Besluit C(2020) 3970 final. Artikel 107, lid 3, onder b) VWEU. Het beroep tot nietigverklaring van het besluit van de Commissie tot goedkeuring van de door Finland aan luchtvaartmaatschappij Finnair verleende steun wordt in zijn geheel verworpen. De Commissie had het recht de herkapitalisatie van Finnair goed te keuren, uitgevoerd door haar publieke en private eigenaren op een pro rata basis in verhouding tot de voorheen bestaande eigendomsstructuur, zonder de formele onderzoeksprocedure in te leiden.

CONSULTATIE

- Staatssteun – vrijstellingen voor kleine steunbedragen (de-minimissteun) (actualisering), Feedback mogelijk van 27 Juni 2022 - 25 Juli 2022 ([EC](#))
- Luchtvaarttrichsnoeren – Verlenging exploitatiesteun aan regionale luchthavens (coronarespons), Feedback mogelijk van 23 Juni 2022 - 21 Juli 2022 ([EC](#))
- Europese Commissie vraagt om feedback over nieuwe de-minimisverordening staatssteun ([ECER](#))

Strafrecht

EHRM – ARREST – 23 juni 2022 - Hascak t. Slowakije – [persbericht](#) – [arrest](#) - [58359/12](#) - [27787/16](#) - [67667/16](#) - ECLI:CE:ECHR:2022:0623JUD005835912

Surveillance-operatie (“de Gorilla-operatie”) – Tekortkomingen in de regelgeving – Schending EVRM

Samenvatting onder: [Privacy en persoonsgegevens](#)

HvJ – ARREST – 16 juni 2022 – zaak C-520/20 – Nachalnik na Rayonno upravlenie Silistra – Bulgarije – ECLI:EU:C:2022:466 – [conclusie](#) – [arrest](#)

Justitiële samenwerking in strafzaken – Schengeninformatiesysteem (SIS II) – Signalering van voorwerpen met oog op inbeslagneming of gebruik als bewijsmateriaal in een strafprocedure – Tenuitvoerlegging van de in een signalering gevraagde maatregel

Besluit 2007/533/JBZ. Wat is de omvang van de beoordelingsmarge waarover de bevoegde autoriteiten van de lidstaten beschikken in het kader van de tenuitvoerlegging van de in de signalering gevraagde maatregel en van het gevolg dat aan die tenuitvoerlegging moet worden gegeven.

Hof: Artikel 39 van besluit 2007/533/JBZ verzet zich niet tegen een nationale regeling op grond waarvan de bevoegde autoriteiten van de uitvoerende lidstaat verplicht zijn een in het Schengeninformatiesysteem van de tweede generatie opgenomen signalering betreffende een voorwerp uit te voeren, zelfs wanneer zij twijfels hebben over de redenen voor de opnemings van een dergelijke signalering, zoals die in artikel 38, lid 1, van dat besluit zijn vermeld.

HvJ – CONCLUSIE A-G PITRUZZELLA – 30 juni 2022 – zaak C-205/21 – Ministerstvo na vatreshnite raboti – Bulgarije – ECLI:EU:C:2022:507 – [conclusie](#)

Politiële registratie van persoonsgegevens – Biometrische en genetische gegevens – Verrichting onder dwang – Doelstelling van voorkoming en opsporing van strafbare feiten – Minimale gegevensverwerking

Samenvatting onder: [privacy en persoonsgegevens](#)

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Bulgarije – 28 maart 2022 (ECER 3.6.2022) – [C-219/22](#) – [Q.S.](#)

Strafbaar feit – Tenuitvoerlegging voorwaardelijke veroordeling opgelegd in een andere lidstaat – Aanpassing executiemodaliteiten?

Kaderbesluit 2008/675/JBZ. Strafrechtelijke procedure tegen de Roemeense onderdaan Q.S. wegens een strafbaar feit, als bedoeld in het Bulgaars wetboek van strafrecht, dat hij in Bulgarije heeft gepleegd tijdens de proeftijd van twee jaar, die jegens hem was vastgesteld in het kader van een eerdere veroordeling tot een voorwaardelijke vrijheidsstraf met een proeftijd van twee jaar door een andere lidstaat.

Verzet artikel 3, lid 3, van kaderbesluit 2008/675/JBZ zich tegen een nationale regeling volgens welke de nationale rechter die uitspraak moet doen over een vordering tot tenuitvoerlegging van de straf die is opgelegd in het kader van een eerdere door een rechter van een andere lidstaat uitgesproken veroordeling, daartoe de executiemodaliteiten van deze laatste straf kan wijzigen wanneer hij de daadwerkelijke tenuitvoerlegging daarvan gelast?

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Oostenrijk – 8 april 2022 (ECER 21.6.2022) – [C-281/22](#) – [G. K. e.a.*](#)

Verordening Europees Openbaar Ministerie - Europees aanklager – Grensoverschrijdende onderzoeken - Bevel tot huiszoeking en inbeslagneming

Verordening (EU) 2017/1939. Beroepen tegen de rechterlijke toestemmingen voor de bevelen van de Oostenrijkse gedelegeerd Europese aanklager tot doorzoeking van woon- en bedrijfsruimten van de verzoekers en tot inbeslagneming.

De vraag is o.a. of, wanneer in het kader van grensoverschrijdende onderzoeken de toestemming van een rechter is vereist voor een maatregel die in de lidstaat van de assisterende gedelegeerd Europese aanklager moet worden uitgevoerd, alle inhoudelijke aspecten, zoals de strafrechtelijke

aansprakelijkheid, de verdenking van strafbare feiten en de noodzaak en de evenredigheid, moeten worden onderzocht?

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Bulgarije – 21 april 2022 (ECER 21.6.2022) – [C-269/22 – I.P. e.a.*](#)

Strafrechtelijke procedure – Prejudiciële beslissing – Onpartijdig gerecht – Procedurele waarborgen

Artikel 47 en 48 Handvest EU. Artikel 267 VWEU. Het Openbaar Ministerie heeft een strafrechtelijke vervolging tegen vijf personen ingesteld wegens deelneming aan een criminele organisatie die zich o.a. bezig houdt met mensensmokkel.

Met betrekking tot de vraag of bepaalde bewijzen kunnen worden gebruikt, zijn in de zaken C-348/21 en C-349/21 verzoeken om een prejudiciële beslissing ingediend. Alvorens het verzoek om een prejudiciële beslissing te kunnen formuleren, moet de verwijzende rechter echter de zekerheid hebben dat hij daarmee geen wetsovertreding begaat. Dit zou namelijk het geval zijn indien het verzoek om een prejudiciële beslissing als een wetsovertreding wordt beschouwd omdat het in strijd is met het vermoeden van onschuld.

Over de toepassing van artikel 47, tweede alinea, van het Handvest: Het is de vraag of een nationale rechter die een verzoek om een prejudiciële beslissing indient waarin hij een voldoende duidelijk standpunt over het voorwerp van de zaak (waarbij hij bepaalde omstandigheden met betrekking tot het strafbare feit van de verdachten bewezen acht), een voorlopige mening formuleert, waaruit kan worden afgeleid dat hij niet onpartijdig is. Deze vraag rijst wanneer het verzoek om een prejudiciële beslissing wordt ingediend met inachtneming van alle procedurele waarborgen die voor een beslissing ten gronde gelden. Over de toepassing van artikel 48, lid 1, van het Handvest: De vraag is of een nationale rechter het vermoeden van onschuld schendt wanneer hij een verzoek om een prejudiciële beslissing indient waarin hij bepaalde door het Openbaar Ministerie aangevoerde omstandigheden bewezen acht (het feitelijk kader van het strafbare feit van de verdachten). Deze vraag rijst wanneer het verzoek om een prejudiciële beslissing wordt ingediend met inachtneming van alle procedurele waarborgen die voor een beslissing ten gronde gelden.

BNC fiche

Fiche: Verordening EU Drugsagentschap ([Kamerstuk 22112-3354](#))

OVERIG

- Artikel: Dutch Penal Protection Orders in Practice. ([BS-13-06-2022](#))
- 1 jaar EOM-operaties: grotere en snellere EU-fraudeonderzoeken. ([BS-17-06-2022](#))
- F. Zeven, De randen van het bestuursrecht - Over isolerende strafmaatregelen in vreemdelingenbewaring en effectieve rechtsbescherming, in: [Criminatie & Recht 2022/1.4](#)
- How to better protect children in criminal proceedings ([FRA](#))
- Aanbeveling (EU) 2022/915 van de Raad van 9 juni 2022 inzake operationele samenwerking op het gebied van rechtshandhaving, [PB L 158 van 13.6.2022](#)

EHRM – factsheets en guides

- [Domestic violence](#) (juni 2022) new
- [Police arrest and assistance of a lawyer](#) (maart 2022)
- [Protection of minors](#) (mei 2022)
- [Secret detention sites](#) (maart 2019)
- [Trafficking in human beings](#) (februari 2022)

- [Violence against women](#) (maart 2021)
- [Guide on article 7 ECHR - no punishment without law: the principle that only the law can define a crime and prescribe a penalty](#) (april 2022)

Terrorisme en witwassen

OVERIG

- NVB reageert op Europese voorstellen voor een effectief UBO register. ([BS-02-06-2022](#))
- Implementatiewet vierde anti-witwasrichtlijn); Brief van de minister van Financiën en de minister van J&V ter aanbieding van onderzoeksrapporten rond de aanpak van witwassen en terrorismefinanciering ([Kamerstuk 34808, nr. M](#))

EHRM - factsheets en guides

- [Terrorism and the European Convention on Human Rights](#) (juni 2022) ^{new}
- [Guide to the case-law of the ECHR on terrorism](#) (december 2021)

Toegang tot documenten

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Estland – 4 april 2022 (ECER 3.6.2022) – [C-234/22](#) – [Roheline Kogukond e.a.](#)

Milieu-informatie – Statistische bosinventarisatie – Toegang tot gegevens

Samenvatting onder: [Milieu](#)

Vennootschapsrecht

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Italië – 11 april 2022 (ECER 8.6.2022) – [C-276/22](#) – [Edil Work 2 et S.T.](#)

Vrijheid van vestiging – Vennootschap – Oprichting – Lidstaat van ontvangst – Toepasselijk recht

Artikelen 49 en 54 VWEU. In het geding moet worden vastgesteld of de vrijheid van vestiging ertoe leidt dat een vennootschap die haar belangrijkste activiteit in de staat van oorsprong blijft verrichten, onderworpen is aan het recht van de staat van ontvangst, niet alleen wat haar oprichting betreft, maar ook wat betreft het interne en externe beheer ervan, aangezien het in casu gaat om de toekenning van beheersbevoegdheden aan een derde zonder banden met de vennootschap, die een beslissende invloed op de activiteit van de vennootschap heeft gehad.

Verzetten artikel 49 en artikel 54 zich ertegen dat een lidstaat waarin een vennootschap oorspronkelijk is opgericht, de bepalingen van nationaal recht betreffende de werking en het beheer van vennootschappen op die vennootschap toepast, wanneer zij, na haar zetel te hebben verplaatst en opnieuw te zijn opgericht als een vennootschap naar het recht van de lidstaat van ontvangst, haar belangrijkste activiteit daadwerkelijk in de lidstaat van oorsprong blijft verrichten en de betrokken beheershandeling beslissende gevolgen heeft voor de activiteit van de vennootschap?

Verkiezingen en kiesrecht

OVERIG

How Targeted Political Advertisement Must Be Regulated In The EU: Policy Brief ([liberties](#))

EHRM – factsheets en guides

[🔗](#) [Guide on Article 3 of Protocol No. 1 to the ECHR - right to free elections](#) (december 2021)

Vervoer en reizen

HvJ – ARREST – 16 juni 2022 – zaak C-229/21 – Port de Bruxelles en Région de Bruxelles-Capitale – België – ECLI:EU:C:2022:471 – conclusie – arrest

Trans-Europees vervoersnetwerk – Binnenhaven

Verordening (EU) nr. 1315/2013. Wanneer een binnenhaven, die deel uitmaakt van het EU-kernnetwerk, reeds is aangesloten op het wegen- en spoorwegnet, legt EU-verordening 1315/2013 (trans-Europees vervoersnetwerk), dan de verplichting op om die twee verbindingen in stand te houden en te onderhouden?

Hof: Artikel 15, lid 1, van verordening (EU) nr. 1315/2013 moet aldus worden uitgelegd dat, wanneer een binnenhaven die deel uitmaakt van het uitgebreide netwerk in de zin van artikel 6, leden 1 en 2, van deze verordening over zowel een wegverbinding als een spoorwegverbinding beschikt, het zich behoudens uitzonderlijke omstandigheden ertegen verzet dat een van die twee soorten verbindingen wordt afgeschaft. Het gebrek aan onderhoud van de betrokken verbinding als gevolg van de schending van deze bepaling, of de economische exploitatie van de voor deze infrastructuur gebruikte grond vormen geen dergelijke omstandigheden.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Litouwen – 4 mei 2022 (ECER 20.6.2022) – C-299/22 – Tez Tour*

Annulering pakketreis — Covid-19 -pandemie - Onvermijdbare en buitengewone omstandigheden?

Richtlijn (EU) 2015/2302. Verzoeker heeft voor zijn gezin een pakketreis geboekt naar de Verenigde Arabische Emiraten inclusief vliegreis, accommodatie, „all-inclusive” catering en transfer van de luchthaven naar het hotel en van het hotel naar de luchthaven, en de diensten van een vertegenwoordiger van de reisorganisatie. Op 27 februari 2020 heeft verzoeker verzocht om de reis te annuleren en gevraagd of hij het betaalde bedrag voor een andere reis mocht gebruiken zodra het risico van corona zou zijn afgenomen. De informatie die zowel de officiële autoriteiten als de media in februari 2020 over de mondiale uitbraak van het coronavirus hebben gepubliceerd, zouden volgens verzoeker voldoende reden zijn om de reis te annuleren en een beroep te kunnen doen op artikel 6.750, lid 4, punt 3, BW en artikel 12, lid 2, van richtlijn 2015/2302.

De vraag is o.a. of er sprake dient te zijn van een officiële waarschuwing van de autoriteiten van de staat van vertrek en/of aankomst om niet onnodig te reizen en/of van classificatie van het land van bestemming als behorende tot een risicogebied, alvorens te kunnen aannemen dat zich op de plaats van bestemming of in de onmiddellijke omgeving daarvan onvermijdbare en buitengewone omstandigheden hebben voorgedaan in de zin van richtlijn 2015/2302?

Verzekeringen

HvJ – ARREST – 30 juni 2022 – zaak C-652/20 – Allianz Elementar Versicherun – Roemenië – ECLI:EU:C:2022:514 – geen conclusie – [arrest](#)

**Verkeersongeval – Internationale en territoriale bevoegdheid in verzekeringszaken -
Mogelijkheid om de verzekeraar op te roepen voor het gerecht van woonplaats van de
eiser – Rechtsgebied waarin die vestiging is gelegen**

Samenvatting onder: [IPR](#)

**PREJUDICIËLE VERWIJZING – België – 7 april 2022 (ECER 15.6.2022) – C-286/22 – KBC
[Verzekeringen](#)**

Elektrische fiets – Begrip ‘voertuig’ – Aansprakelijkheidsverzekering

Richtlijn 2009/103/EG. In 2017 vond een verkeersongeval plaats waarbij B.V. met zijn elektrische fiets werd geschept door een motorvoertuig, verzekerd bij verweerster. B.V. raakte zwaargewond en is uiteindelijk een half jaar later overleden. Verweerster, arbeidsongevallenverzekeraar van de werkgever van B.V., betaalde vergoedingen uit en werd hierdoor gesubrogeerd in de rechten van het slachtoffer en zijn rechthebbenden. Eiseres is de WAM-verzekeraar van het voertuig. Verweerster dagvaardde de eiseres teneinde terugbetaling van haar uitgaven te verkrijgen.

Vraag is of een elektrische fiets (‘speed pedelec’) waarvan de motor slechts trapondersteuning biedt zodat de fiets niet autonoom, zonder spierkracht, kan voortbewegen, valt onder het begrip “voertuig” zoals bedoeld in artikel 1.1. van richtlijn 2009/103/EG

OVERIG

The Amended Motor Vehicle Insurance Directive: Stalling Third-Party Rights ([European law blog](#))

Vrijheid van meningsuiting en persvrijheid

**EHRM – ARREST – 7 juni 2022 - Patricio Monteiro Telo de Abreu t. Portugal - [persbericht](#) –
[arrest](#) - [42713/15](#) - ECLI:CE:ECHR:2022:0607JUD004271315**

Politieke satire - Sanctie - Schending artikel 10 EVRM

Artikel 10 EVRM. Klager is veroordeeld tot betaling van een boete en schadevergoeding wegens zware laster van een gemeenteraadslid (mevrouw E.G.) omdat hij op een door hem beheerd blog drie cartoons van een kunstenaar had geplaatst. Klager was op dat moment zelf ook gemeenteraadslid.

Het Hof oordeelt dat de nationale rechtbanken onvoldoende rekening hebben gehouden met de context waarin klager de cartoons op zijn blog had gepubliceerd. Ten eerste maakten de drie cartoons in kwestie deel uit van een reeks eerder gepubliceerde cartoons van de kunstenaar A.C. die het lokale politieke leven in Elvas hekelde. Het Hof erkent dat de cartoons een weerspiegeling waren van stereotypen met betrekking tot vrouwen aan de macht. Het Hof merkte echter op dat uit de opmerkingen van klager bij de cartoons bleek dat het zijn bedoeling was om met karikaturen de politieke satire te benadrukken en, indirect, de gemeentelijke leiding te bekritisieren, in zijn hoedanigheid van politiek tegenstander en lid van de gemeenteraad van Elvas. De opmerkingen hadden geen specifieke verwijzing naar mevrouw E.G., haar politieke activiteiten of haar privé-leven, laat staan haar seksuele leven, noch bevatten ze beledigende of stigmatiserende opmerkingen over haar.

De nationale gerechten hebben geen juiste afweging gemaakt tussen de rechten die op het spel stonden. Bovendien hebben zij geen rekening gehouden met de kenmerken van politieke satire

die uit de rechtspraak van het Hof naar voren komen en evenmin verwezen naar de rechtspraak van het Hof over de vrijheid van meningsuiting. Volgens het Hof kan het opleggen van strafrechtelijke sancties voor gedragingen als die van klager in de onderhavige zaak een afschrikwekkend effect hebben op satirische uitingen over politieke kwesties. De veroordeling van klager was dus niet nodig in een democratische samenleving.

[EHRM – ARREST – 14 juni 20220 - Ponta t. Roemenië – persbericht – arrest - 44652/18 – ECLI:CE:ECHR:2022:0614JUD004465218](#)

Politieke corruptie – Uitlating op Facebookpagina – Belangenafweging onvoldoende

Artikel 10 EVRM. Klager was minister-president toen ene “L.I.” onderminister van economische zaken was. In februari 2016 werd L.I. opgeroepen door de aanklager, omdat hij werd beschuldigd van corruptie. Klager, toen parlementariër, schreef in diezelfde maand op zijn facebookpagina dat hij “gedurende zijn vier jaar als minister-president maar één keer directe informatie had ontvangen van de gespecialiseerde overheidsorganen dat er een duidelijk geval van poging tot corruptie was van minister L.I., die persoonlijk voordeel probeerde te krijgen van een grote Amerikaanse investeerder in ruil voor zijn steun bij een groot project in Roemenië.”

L.I. heeft daarop een klacht ingediend bij de rechtbank, waarin hij betoogde dat klager onware uitlatingen heeft gedaan en zijn reputatie heeft geschaad, terwijl deze uitlatingen werden herhaald in twee televisieprogramma's. Klager betoogde in de rechtbank dat zijn uitlatingen een feitelijke basis hadden en moesten worden gezien in de context van zorgen die leefden bij de bevolking. Zijn uitlatingen waren volgens hem politieke uitlatingen, die door het EHRM en de jurisprudentie van het hof worden beschermd. In eerste aanleg en in hoger beroep gaven de Roemeense rechters L.I. gelijk. Hem werd een schadevergoeding toegekend.

Bij het EHRM betoogt klager dat artikel 10 EVRM is geschonden, omdat zijn vrijheid van meningsuiting door de schadevergoeding is beperkt en voor die inperking geen noodzaak was in de democratische samenleving. Het EHRM oordeelt als volgt.

De handelingen van de partijen, beide voormalig ministers, vonden plaats in een openbare context en het bericht van klager droeg bij aan een debat dat in het algemeen belang was, namelijk politieke corruptie. De autoriteiten hadden daarom weinig beoordelingsruimte bij het bepalen of de opgelegde straf 'noodzakelijk' was.

De nationale rechters hebben de uitlatingen van klager niet bekeken in de algehele context waarin ze zijn geuit. Het EHRM stelt zich op het standpunt dat de uitlatingen van klager in zoverre niet zonder feitelijke basis waren, nu hij heeft gerefereerd aan een specifiek moment tijdens zijn premierschap en aan zeer specifieke informatie, terwijl hij zijn bron noemde en de details van de context van de zaak.

Voorts hebben de nationale rechters klager geen mogelijkheid gegeven om getuigen te ondervragen, ondanks zijn verzoeken daartoe. Door van klager te verwachten dat hij dat zijn uitlatingen waar waren, terwijl hij tegelijkertijd geen effectieve mogelijkheid kreeg om bewijs in te dienen, hebben de nationale rechters hun beoordelingsruimte overschreden.

De nationale rechters hebben het recht van L.I. om zijn reputatie te beschermen onvoldoende afgewogen tegenover het recht op vrijheid van meningsuiting van klager. Voorts is niet vastgesteld dat er een dwingende maatschappelijke noodzaak was om de persoonlijkheid van L.I. boven de vrijheid van meningsuiting te plaatsen, en boven het algemeen belang om die vrijheid te gebruiken voor zaken die in het algemeen belang zijn. De inbreuk op de vrijheid van meningsuiting van klager was derhalve niet 'noodzakelijk in een democratische samenleving', waardoor artikel 10 EVRM is geschonden.

EHRM – ARREST – 23 juni 2022 – Rouillan t. Frankrijk – [persbericht](#) – [arrest](#) – [28000/19](#) - [ECLI:CE:ECHR:2022:0623JUD002800019](#)

Maandenlange gevangenisstraf wegens verdedigen terrorisme disproportioneel

Artikel 10 EVRM. Klager heeft een gevangenisstraf van 25 jaar uitgezeten wegens moord met terroristisch oogmerk. Na zijn vrijlating vertelde hij in een interview in februari 2016 over de daders van de terroristische aanslagen in Parijs in 2015 dat die 'erg dapper waren en dapper hadden gevochten'. Voor die uitlatingen werd hij veroordeeld tot een gevangenisstraf van 18 maanden, waarvan 10 maanden voorwaardelijk, wegens medeplichtigheid aan het publiekelijk verdedigen van een terroristisch misdrijf.

EHRM: De uitlatingen kunnen worden beschouwd als een indirecte aanmoediging tot terroristisch geweld. Het opleggen van een straf beantwoordt aan een dwingende maatschappelijke behoefte. In zaken van vrijheid van meningsuiting moeten autoriteiten echter terughoudendheid betrachten bij het opleggen van een gevangenisstraf. Een gevangenisstraf van 18 maanden is daarom niet proportioneel aan het legitieme doel. Schending van artikel 10 EVRM.

 Arrêt Rouillan c. France : Le contrôle de proportionnalité acrobatique ([libertés chéries](#))

NOOT – bij EHRM 5 mei 2022, Mesic t. Kroatië

Case Law, Strasbourg: Mesic v. Croatia: Damages award for ex-President's insult to lawyer did not breach of Article 10 – Anna Wallace ([Inforrms](#))

OVERIG

- SLAPPs [Strategic Lawsuits Against Public Participation]: An All-Too Real Problem – Charlie Holt, Susan Coughtrie and Jessica Ni Mhainin ([Inforrms](#))
- Opinion: Not all journalistic content should be exempt from the Online Safety Bill – Michael Fay and Laura Higson-Bliss ([Inforrms](#))
- “The costs themselves are the chill”: SLAPPS and the case for a Media and Communications Public Participation Court – Sarah Palin ([Inforrms](#))
- Mensenrechten in Nederland 2021: Een veilig publiek debat ([College voor de rechten van de mens](#))

Publiek debat steeds onveiliger, overheid moet journalisten en mensen die zich uiten in de media beschermen. Journalisten en anderen die vanuit hun deskundigheid of positie in de samenleving via de media een bijdrage leveren aan het publieke debat, kunnen rekenen op intimidatie en zelfs agressie. Dat concludeert het College voor de Rechten van de Mens op basis van de Jaarlijkse rapportage over mensenrechten in Nederland 2021. De overheid is aan zet om de online en offline veiligheid van mensen beter te bewaken en ieders recht op vrijheid van meningsuiting te beschermen. Ook online platformbedrijven moeten hun verantwoordelijkheid nemen en zorgen voor een veilige online omgeving.

EHRM – factsheets en guides

- [Hate speech](#) (juni 2022) ^{new}
- [Protection of journalistic sources](#) (december 2021)
- [Protection of reputation](#) (juni 2022) ^{new}
- [Guide on article 10 ECHR - freedom of expression](#) (april 2021)

Vrijheid van vereniging

EHRM – ARREST – 2 juni 2022 – Straume t. Letland - [persbericht](#) – [arrest](#) – [59402/14](#) - [ECLI:CE:ECHR:2022:0602JUD005940214](#)

Vakbondsvrijheid – Vrijheid van meningsuiting – Openbaarheid van rechtspraak

Artikel 6 EVRM. Artikel 10 EVRM. Artikel 11 EVRM. Luchtverkeersleider, tevens vakbondsvoorzitter, ondertekent als zodanig een brief aan de minister waarin zorgen worden geuit over de flight safety bij haar werkgever, een staatsbedrijf. Er wordt een disciplinair onderzoek ingesteld, klaagster wordt op non-actief gesteld en uiteindelijk ontslagen. Het ontslag wordt in drie instanties bevestigd, na zittingen achter gesloten deuren, waarbij ook de uitspraken niet in het openbaar worden gedaan.

Het EHRM overweegt dat in een vakbondcontext, de vrijheid van meningsuiting nauw verweven is met de vrijheid van vereniging. Het Hof beoordeelt de zaak aan de hand van artikel 11 EVRM, gelezen in het licht van artikel 10 EVRM. Daarbij gaat het Hof er vanuit dat er een juridische basis voor de maatregelen was in het nationale recht. De vraag is dan of de nationale autoriteiten een juiste afweging hebben gemaakt tussen de rechten van klaagster en die van haar werkgever. Daarbij is mede van belang de context waarin klaagster de betreffende brief heeft ondertekend, als vakbondsvoorzitter, in het kader van vakbondsactiviteiten, met betrekking tot het werk van de leden. Het Hof oordeelt dat de nationale gerechten niet zijn nagegaan of de kritiek in de brief een voldoende basis had in de feiten, en dus eigenlijk terecht was. De gevolgen voor klaagster zijn uitzonderlijk hard, en zouden heel goed een ontmoedigend effect kunnen hebben op vakbondsleden. Slotsom is dat de maatregelen in dit geval niet proportioneel waren, niet in verhouding tot het legitieme doel van bescherming van de rechten van de werkgever, en derhalve niet noodzakelijk waren in een democratische samenleving en dus in strijd met artikel 11, in verbinding met artikel 10 EVRM.

Het Hof herhaalt dat het houden van rechtszittingen in het openbaar een fundamenteel principe is, dat procespartijen beschermt tegen rechtsbedeling zonder publiek toezicht, het vertrouwen in de rechter op peil kan houden, en een garantie is voor een eerlijk proces. De redenen die in dit geval zijn gegeven voor de zittingen achter gesloten deuren, zijn een meer efficiënte en succesvolle rechtsbedeling, en de bescherming van staatsgeheimen dan wel bedrijfsgeheimen. Het Hof stelt vast dat geen openbare rechtszitting in de zin van artikel 6 EVRM heeft plaatsgevonden, zonder dat het Hof kan concluderen dat dit noodzakelijk was ter bescherming van de publieke belangen die worden genoemd in artikel 6 lid 1 EVRM. De redenen waarom de claims van klaagster zijn afgewezen, zijn voor het publiek verborgen gebleven. Doordat noch een openbare zitting is gehouden, noch de uitspraak in het openbaar is gedaan, is artikel 6 EVRM geschonden.

EHRM – ARREST – 7 juni 2022 - Taganrag LRQ e.a. t. Rusland – [persbericht](#) – [arrest](#) – [32401/10 e.a.](#) - [ECLI:CE:ECHR:2022:0607JUD003240110](#)

Jehova's Getuigen – Vervolging - Anti-extremistenwet - Schending Verdrag

Samenvatting onder: [Godsdienstvrijheid](#)

EHRM – ARREST – 14 juni 2022 – Ecodefence e.a. t. Rusland – [persbericht](#) – [arrest](#) - [9988/13](#) - [ECLI:CE:ECHR:2022:0614JUD000998813](#)

Buitenspel zetten van NGO's door deze aan te merken als "buitenlandse agenten"

Artikel 11 EVRM. In 2021 is Foreign Agents Act 2012 ingevoerd. In deze zaak worden 73 NGO's (die zich bezighouden met maatschappelijke vraagstukken, mensenrechten etc.) aangemerkt als "buitenlandse agenten", waarvoor buitengewone audit- en rapportage-vereisten gelden en zware boetes voor niet naleving gelden. De NGO's hebben zich verzet tegen de kwalificatie van

“buitenlands agent”, maar zonder succes. Veel NGO's hebben zich als gevolg van deze Foreign Agents act, gedwongen gezien de NGO op te heffen, of zijn door de overheid opgeheven.

Het Hof oordeelt dat deze maatregelen niet noodzakelijk waren in een democratische samenleving.

OVERIG

What Is Freedom Of Assembly And What Is The Situation In Europe? ([liberties](#))

EHRM – factsheets en guides

- [Guide on the case-law of the ECHR on mass protests](#) (december 2021)
- [Guide on article 11 ECHR - freedom of assembly and association](#) (december 2021)

Deel II – Algemeen

OVERIG

- Tsjechië start als EU-voorzitter met grote uitdagingen ([Europa-nu](#))
- Politiek akkoord bereikt over de CER-Richtlijn ([ECER](#))

De regels van de nieuwe richtlijn zijn een essentieel onderdeel van de werkzaamheden van de Europese Unie om een Veiligheidsunie tot stand te brengen. Kritieke infrastructuur kan daarmee beter worden gewapend tegen een reeks fysieke en digitale bedreigingen, waaronder natuurrampen, terroristische aanslagen, insiderbedreigingen of sabotage, maar ook volksgezondheids crises zoals de COVID-19-pandemie.

- Politiek akkoord bereikt over verordening verstorende buitenlandse subsidies ([ECER](#))
- Europees Parlement roept de Europese Raad op om een Conventie te organiseren voor een herziening van de EU-Verdragen ([ECER](#))

Het Europees Parlement verzoekt om een herziening van de EU-Verdragen om uitvoering te kunnen geven aan de aanbevelingen in het eindverslag van de Conferentie over de toekomst van Europa. Het Parlement stelt onder andere voor om de stemprocedures binnen de Raad te hervormen en de bevoegdheden van de EU aan te passen. Daarnaast wil het Parlement het recht krijgen om wetgeving te initiëren, te wijzigen of in te trekken.

- Jaarbericht 2021 van de Nederlandse procesvertegenwoordiging bij de EU-hoven gepubliceerd ([ECER](#))

Het Jaarbericht 2021 beschrijft onder meer dat de Nederlandse regering in 2021 in 62 zaken die de Europese hoven in 2021 hebben afgedaan een bijdrage heeft geleverd. Van de in totaal 54 prejudiciële uitspraken waarin de Nederlandse regering schriftelijke opmerkingen heeft ingediend, zijn er 15 geweest naar aanleiding van verwijzingsuitspraken van Nederlandse rechters. De Nederlandse regering heeft in één zaak beroep ingesteld en heeft in 7 rechtstreekse zaken geïntervenieerd aan de zijde van één van de hoofdpartijen bij het geschil.

Benoemingen Gerecht EU

Steven Verschuur (Nederland) is benoemd tot rechter bij het Gerecht voor een eerste ambtstermijn ([Raad](#))

Cursus en opleiding

Studiemateriaal over Europees recht gratis online beschikbaar; links naar EJTN, ERA en HELP ([Intro](#))

Raad van Europa-Online cursussen over mensenrechten met focus op EVRM ([Help](#))

Introduction to the [European Convention on Human Rights](#)", a 5-hour interactive training course aimed at legal professionals, public authorities, civil society and students.

Overzicht van trainingen op het gebied van Europees Strafrecht ([Bijzonder Strafrecht](#))

Dit overzicht staat ook op de [Wikipagina Cursus en opleiding Europees en Internationaal recht](#)

Datum	Onderwerp	Titel
e-learning	Grondrechten	De horizontale directe werking (HDW) van EU Grondrechten; De toepassing van grondrechten tussen private partijen, een dagdeel
e-learning	EU Handvest	Toepasselijkheid van EU Grondrechten Digitale zelfstudiemodule over artikel 51 EU Handvest van de Grondrechten, SSR
e-learning	straf	The European Arrest Warrant: 10 Key Questions for Defence Counsel, specialised e-learning course, ERA
e-learning	IE	How to make the best use of the case law of the CJEU on EU copyright in your legal practice? Ten questions on European copyright law, ERA
e-learning	algemeen	The Preliminary Reference Procedure before the CJEU, ERA
webcollege	algemeen	Gratis webcolleges EU-recht beschikbaar op MIJN SSR: Webcolleges EU en haar invloed op het Nederlandse rechtssysteem
webcollege	asiel & migratie	SSR webcollege 'Procedurerichtlijn, het rechterlijk toetsingskader
webcollege	erfrecht	Europese erfrechtverordening, via SSR.nl (alléén voor de rechtspraak)
webcollege	EVRM	Gratis webcollege door docenten Prof. mr. Egbert Myjer en Prof. mr. Martin Kuijer over het EVRM

Datum	Onderwerp	Titel
webcollege	ASIEL & MIGRATIE	Associatierecht EEG-Turkije, Stichting migratierecht
webcollege	STRAFRECHT	Webinar: EHRM Keskin & rechterlijke beoordeling van getuigenverzoeken
8 sep 2022	IPR; FAMILIE	What's New in EU Family Law? Hybrid Conference – European Parliament Brussels and Online, 13.00- 16.00 uur
9 en 10 sep 2022	IPR	Save the date: University of Bonn/HCCH Conference “ The HCCH 2019 Judgments Convention: Cornerstones – Prospects – Outlook ”, Bonn University, Germany
20 sep 2022	CIVIEL; BEWIND	SAVE THE DATE: Crossborder protection of vulnerable adults, Tsjechisch voorzitterschap, Brussel
9-10 juni 2023	IPR	Conference on “The HCCH 2019 Judgments Convention: Cornerstones, Prospects, Outlook” – Rescheduled to 9 and 10 June 2023 Bonn, Duitsland

Nieuwsbrieven

Algemeen

- [EUR-Alert jurisprudentienieuwsbrief van het Belgische GCE-netwerk \(INTRO\)](#)
- [Brussels law societies](#)
- [Information note ECHR](#)
- [Maandelijks Bulletin HvJ](#)

Bestuursrecht

- [Jurisprudentienieuwsbrief bestuursrecht Landelijk Bureau Vakinhoud rechtspraak](#)

Dataproductie

- [European data protection supervisor \(EDPS\) nieuwsbrief](#)

Strafrecht

- Nieuwsbrieven (Europees) Strafrecht , o.a. over cybercrime, ([Bijzonder Strafrecht](#))

Vreemdelingenrecht

- [EASO \(European asylum support office\)](#)
- [Centrum voor Migratierecht van de Radboud Universiteit Nijmegen: CJEU Overview of judgments and pending cases](#)
[NEMIS: newsletter on European migration issues](#)

NEAIS: newsletter on European asylum issues

NEFIS: newsletter on European free movement issues

Databank op het gebied van asiel: www.dicta.eu

Databanken en zoeksystemen

- [EUAA](#) (asiel en migratie)
- [Dicta](#) (asiel en migratie)
- [European database of asylum law](#) (asiel en migratie)
- [Statelessness Case Law Database](#) (sinds juli 2021)
- [EDAL](#) – European database of asylum law)
- [Refworld UNHCR](#)
- [FRA](#) (Handvest EU) – onderverdeeld per artikel uit het Handvest EU
- [EFRIS](#)
- HUDOC (EHRM)
  - [HUDOC - Part I - Simple search - EN \(ECHR-CEDH\) - YouTube](#)
- [HUDOC User Manual](#)

NL zaken bij het HvJEU

Datum	Zaak-nr.	Naam	NL Prejudiciële verwijzing	Conclusie HvJ	Arrest HvJ	Einduitspraak	Onderwerp
2.6.22	C-112/21	Classic Coach Company	ECLI:NL:HR:2021:271		ECLI:EU:C:2022:428		IE
2.6.22	C-66/21	Staatssecretaris van J & V	ECLI:NL:RBDHA:2021:727	ECLI:EU:C:2022:434			Asiel en migratie; Dublinverordening
6.6.22	C-441/19	Staatssecretaris van J & V	ECLI:NL:RBDHA:2019:5967			ECLI:NL:RVS:2022:1530	Asiel en migratie; minderjarige
9.6.22	C-69/21	Staatssecretaris van J & V	ECLI:NL:RBDHA:2021:800	ECLI:EU:C:2022:451			Asiel en migratie ; Medische gronden - medicinale cannabis
10.6.22	C-459/20	Staatssecretaris van J & V	ECLI:NL:RBDHA:2020:9077	ECLI:EU:C:2022:475			Asiel en migratie ; Unieburger; afgeleid verblijfsrecht
21/6/22	gevoegde zaken C-704/20 en C-39/21	Staatssecretaris van J & V	ECLI:NL:RVS:2020:3034 (C-704/20) prejudicieel verzoek : ECLI:NL:RBDHA:2021:466 (C-39/21)	ECLI:EU:C:2022:489			Asiel en migratie ; Vreemdelingenbewaring – Ambtshalve toetsing voorwaarden?

NL prejudiciële verwijzingen

Een volledig overzicht van Nederlandse prejudiciële verwijzingen wordt apart gepubliceerd op rechtspraak.nl en staat op de Wiki [Prejudiciële procedure bij het Hof van Justitie EU](#).

Een overzicht van *alle* prejudiciële verwijzingen uit alle lidstaten is te vinden op de [website van het Expertisecentrum Europees recht van het Ministerie van buitenlands zaken](#) of in de [Databank van het HvJ](#) (curia-website).

15.6.22	Rb. Den Haag, zittingsplaats Den Bosch	ECLI:NL:RBDHA:2022:5724	Asiel en migratie
15.6.22	ABRvS	ECLI:NL:RVS:2022:1703	Asiel en migratie

NL zaken bij het EHRM

Een volledig overzicht van Nederlandse zaken bij het EHRM wordt apart gepubliceerd op rechtspraak.nl.

Datum	Naam	nummer	Onderwerp	
19.5.22	O.T.D	49837/20	Asiel & migratie	Strike-out
19.5.22	Frans	10797/18	Strafrecht, Voorlopige hechtenis	Strike-out
31.5.22	Omarova	60074/21	Asiel & migratie	Gecommuniceerde zaak
2.6.22	Abu Zer	53128/20	Asiel en migratie	strike-out

Verzoeken Protocol no. 16 EVRM

Een advies kan alleen worden gevraagd in het kader van een bij de nationale rechter aanhangige zaak. Het al dan niet in behandeling nemen van het verzoek staat ter beoordeling van de rechtbank. Een panel van vijf rechters beslist of het verzoek wordt ingewilligd en motiveert de redenen voor elke weigering.

Adviezen, gegeven door de Grote Kamer, zijn gemotiveerd en niet bindend. De adviezen worden gepubliceerd en meegedeeld aan de verzoekende rechterlijke instantie en aan de betrokken Hoge Verdragsluitende Partij. Rechters hebben het recht een afzonderlijk advies uit te brengen. Het panel en de Grote Kamer omvatten ambtshalve de rechter die is gekozen voor de Hoge Verdragsluitende Partij waartoe het verzoekende gerecht behoort.

Het doel van Protocol nr. 16 is om de interactie tussen het Hof en de nationale autoriteiten te versterken en daardoor de uitvoering van de rechten en vrijheden van het Verdrag te versterken.

Zie ook: Toon Moonen & Laurens Lavrysen, 'Abstract but Concrete, or Concrete but Abstract? A Guide to the Nature of Advisory Opinions under Protocol No 16 to the ECHR', *Human Rights Law Review*, 2021, Vol. 21, Issue 3, pp. 752–785.

Datum	Land	Onderwerp	Artikel	Advisory opinion
19.4.21	Frankrijk	Jagersvereniging	Artikel 1, Eerste Protocol EVRM	<u>Persbericht 2.6.21</u> Zaak wordt behandeld P16-2021-002
11.3.21	Armenië	Politiebehandeling; verjaring marteling – uitvoering EHRM arrest	Artikelen 3 en 7 EVRM	<u>ADVISORY OPINION</u> 26.4.2022 <u>Persbericht 12.5.21:</u> zaak wordt behandeld P16-2021-001
19.11.20	Slowakije	Onderzoek naar misdaden door de politie	Artikelen 2, 3 en 6 EVRM.	<u>Persbericht:</u> afwijzing van het verzoek 1.3.2021 <u>persbericht</u> (4.12.2020)
5.11.20	Litouwen	Afzettingsprocedure parlamentslid	Artikel 3, Eerste Protocol EVRM	<u>ADVISORY OPINION</u> 8.4.2022 <u>persbericht</u> <u>Persbericht:</u> zaak wordt behandeld 28.1.21 <u>persbericht</u> (11.12.2020)
2.8.19	Armenië	Geen straf zonder wet - Terugwerkende kracht van een strafbepaling – Verwijzing naar andere bepaling	Artikel 7 EVRM	29.5.2020 <u>Advisory opinion</u> <u>persbericht</u>

12.10.18	Frankrijk	Draagmoederschap; geboorteregister	Artikel 8 EVRM	10.4.2019 Advisory opinion Persbericht 26.6.2014 Menneson t. Frankrijk